

TAMPEREEN YLIOPISTO

Saana Huhtala

ÄITI-AIKUSTA VAPAHTAJA-IIVOON

Mies- ja naishiihtäjien representaatiot Lahden MM-kisoissa 2017 Ilta-Sanomien urheilusivuilla

Journalistiikan pro gradu -tutkielma

Toukokuu 2018

HUHTALA, SAANA: Äiti-Aikusta Vapahtaja-Iivoon. Mies- ja naishiihtäjien representaatiot Lahden MM-kisoissa 2017 Ilta-Sanomien urheilusivuilla.

Pro gradu -tutkielma, 94 s.

Journalistiikka

Toukokuu 2018

Tutkielma tarkastelee nais- ja mieshiihtäjien representaatioita Lahden MM-kisoissa 2017. Aineistona oli Ilta-Sanomien urheilusivut kyseiseltä ajalta. Tutkielmassa nousee esille kuuden eri suomalaisen hiihtäjän representaatiot, joita tarkastellaan sekä sukupuolen että kansallisuuden näkökulmasta. Tutkimuksen tarkoitus on osoittaa, että urheilumediassa nais- ja miesurheilijat saavat edelleen osakseen erilaista kohtelua.

Tutkielman teoreettinen viitekehys nojaa vahvasti feministiseen mediatutkimukseen sekä kulttuurintutkimukseen. Tutkielmani pääkäsitteitä ovat representaatio, sukupuoli sekä stereotypiat. Erityisesti stereotyyppisen maskuliinisuuden ja feminiinisuuden käsitteet ohjaavat tutkimustani.

Tutkimusmenetelmänä on käytetty sekä laadullista että määrällistä sisällönanalyysia. Laadullisessa sisällönanalyysissa ensisijaisena metodina oli teoriaohjaavan analyysin lähiluku. Näin feministisen mediatutkimuksen teoria siis toimi apuna analyysin etenemisessä, mutta varsinaiset analysoitavat asiat nousivat esille itse aineistosta.

Määrällisen sisällönanalyysin tuloksena oli, että uutiset jakautuivat kohtuu tasaisesti eri sukupuolien välillä. Miehistä oli vain aavistuksen enemmän juttuja. Laadullinen sisällönanalyysi puolestaan osoitti, että hiihtäjistä rakentui varsin vaihtelevia representaatioita. Sukupuoli nosti esille kuitenkin joitain yhteisiä tekijöitä. Miehet nähtiin useammin analyttisinä ja järkipäisinä, kun taas naisten representaatioissa näkyivät vahvat ja jopa hallitsemattomat tunteet. Miehen menestyessä oli hänen luvallista näyttää tunteita uhraamatta maskuliinisuuttaan. Naisen menestyminen taas nosti hänet mieskollegoidensa pariin, jolloin häntä kohdeltiin ensisijaisesti urheilijana, eikä hänen yksityiselämäänsä juurikaan koskettu.

Avainsanat: feministinen mediatutkimus, hiihto, representaatio, sisällönanalyysi, stereotypiat, sukupuoli, urheilujournalismi

Sisällysluettelo

1 Johdanto	1
2 Teoreettinen viitekehys ja käsitteet.....	3
2.1 Urheilujournalismi.....	4
2.2 Representaatio ja stereotypiat.....	6
2.3 Sukupuoli ja kansallisuus	9
2.4 Stereotyyppinen maskuliinisuus ja feminiinisyys	12
3 Aineisto ja metodi	16
3.1 Aineisto	16
3.2 Metodi	17
4 Analyysi	21
4.1 Määrällinen analyysi	21
4.2 Laadullinen sisällönanalyysi	24
4.2.1 Iivo Niskanen – Luonnonlapsesta maailmanmestariksi	24
4.2.1.1 Tunteista: Vaatimaton sankari ja aggressiivisuuden värittämä pettymys	25
4.2.1.2 Yksityisestä ja julkisesta: Maailmanmestaruus nostaa lähipiirin valokeilaan	28
4.2.1.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Dopingtahrin puhdistaja ja vapahtaja	30
4.2.1.4 Kutsumatitteleistä: Suomalainen maailmanmestari	32
4.2.1.5 Kuvista: Monipuolisesti toiminnallinen huippu-urheilija	34
4.2.1.6 Yhteenveto	37
4.2.2 Aino-Kaisa Saarinen – Lapsen rauhoittama ämmä	37
4.2.2.1 Tunteista: Äidillistynyt hiihtäjä ja musertava pettymys	38
4.2.2.2 Yksityisestä ja julkisesta: Äidin rooli ajaa urheilijan edelle	41
4.2.2.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Paljon kertovat verbit	44
4.2.2.4 Kutsumatitteleistä: Oikku-Aikku	45
4.2.2.5 Kuvista: Kutsu yksityisen puolelle	46
4.2.2.6 Yhteenveto	49
4.2.3 Matti Heikkinen – Latuprofessori.....	49
4.2.3.1 Tunteista: Analysointia tunteiden sijaan	50
4.2.3.2 Yksityisestä ja julkisesta: Ensisijaisesti huippu-urheilija	52
4.2.3.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Analysoivat sitaatit	54
4.2.3.4 Kutsumatitteleistä: Suomalainen kaatuessaankin	55
4.2.3.5 Kuvista: Etäisyys säilyy	55
4.2.3.6 Yhteenveto	57
4.2.4 Krista Pärmäkoski – Sisupussi huippu-urheilija.....	58
4.2.4.1 Tunteista: Tunteilu jää analyttisyyden jalkoihin	59

4.2.4.2 Yksityisestä ja julkisesta: Asumiskuviot esillä	61
4.2.4.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Naisten Iivo	64
4.2.4.4 Kutsumatittleistä: Menestys ennen sukupuolta	65
4.2.4.5 Kuvista: Miehet kuvat	65
4.2.4.6 Yhteenveto	68
4.2.5 Kerttu Niskanen – Maailmanmestarin varjoihin jäänyt isosisko	69
4.2.5.1 Tunteista: Hallitsemattomat tunteet	69
4.2.5.2 Yksityisestä ja julkisesta: Ensin sisko, sitten vasta huippu-urheilija	71
4.2.5.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Iivon maskuliinisuuden pönkittäjä	73
4.2.5.4 Kutsumatittleistä: Suomalainen vasta menestyessään.....	74
4.2.5.5 Kuvista: Yhdessä Iivon kanssa	74
4.2.5.6 Yhteenveto	77
4.2.6 Sami Jauhojärvi – Uransa ehtopuolella oleva viestihiihtäjä	77
4.2.6.1 Tunteista: Leukaperiin juuttunut marina.....	78
4.2.6.2 Yksityisestä ja julkisesta: Yksityiselämään ei kosketa	80
4.2.6.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Huollon esillenostaja	82
4.2.6.4 Kutsumatittleistä: Kokenut suomalainen	83
4.2.6.5 Kuvista: Passiivisten kuvien erikoismies	84
4.2.6.6 Yhteenveto	85
5 Tulokset ja johtopäätökset	87
6 Lopuksi.....	93
Lähteet.....	95
Aineisto	99

1 Johdanto

Iivo Niskanen, Sami Vatanen, Ashton Eaton, Christophe Lemaitre, Petteri Koponen, Eero Hirvonen... Omien suosikkiurheilijoideni lista on kovin miehinen. Ovatko naiset todella niin huonoja tai värittömiä urheilijoita, että kukaan heistä ei mahdu suosikkieni listalle? Vai olenko vain oman elämäni sovinisti, kun ihailemissani urheilijoissa ei ole yhtään oman sukupuoleni edustajaa? Ei, en usko kumpaankaan. Väitän, että syy on ainakin osittain median ja naisurheilijoille tarjotun palstatilan. Miten minun pitäisi ihailla naisurheilijaa hänen suoritustensa takia, jos hänet maalataan mediassa lapsiaan rakastavana äitinä, joka urheilee ikään kuin omaksi ilokseen? Tämä tietysti silloin, kun hän ylipäättään saa palstatilaa. Samaan aikaan miespuolinen kollega esitetään äärettömän kunnianhimoisena huippu-urheilijana, joka osaa ja saa analysoida suorituksensa vaikka sekunti sekunnilta, jos niin haluaa.

”Urheilu on tasa-arvon maailmassa ylivoimainen poikkeus. Lähes kaikessa, myös politiikassa, nainen voi yltää miehen tasolle, mutta ei urheilussa.” (HS 16.2.2016)

Kandintutkimukseni sai aikoinaan aiheensa tuosta urheiluhistorioitsija Hannu Eklundin mielipidekirjoituksesta Helsingin Sanomissa. Silloin päädyin tutkimaan Ilta-Sanomien yleisurheilijoille rakentamia representaatioita Pekingin MM-kisoissa vuonna 2015. Tutkimustulokseni noudattivat pitkälti hypoteesejani. Miehet saivat huomattavasti enemmän palstatilaa ja heistä puhuttiin ensisijaisesti urheilijoina. Naiset taas saivat tyytyä vähempään huomioon samalla, kun heidän piti toivottaa media tervetulleeksi yksityiselämänsä aihepiirien pariin. Paljon jäi kuitenkin vielä tutkimatta ja sanomatta.

Urheilujournalismista on tehty Suomessa verrattain vähän tutkimusta muihin journalismin lajeihin nähden. Urheilujournalismia tutkittaessa tutkimus on keskittynyt esimerkiksi dopinguutisointiin tai urheilutoimitusten työntekijöiden itsereflektointiin. Vähemmän tutkimusta on tehty urheilijoiden representaatioista, varsinkaan sukupuolen näkökulmasta. (Jaakkola 2010, 3.) On kuitenkin tärkeää tiedostaa, että urheilujournalismilla voi olla aivan yhtä paljon merkitystä ajatustemme muokkaamisessa kuin millä tahansa muulla ”vakavammalla” journalismin lajilla. Stuart Hall (1999) oli vakuuttunut siitä, että ihminen rakentaa identiteettiään erityisesti median avulla. Medialla on siis vastuunsa siitä, millaisia representaatioita se rakentaa, oli kyse sitten urheilijoista tai poliitikoista. Pahimmillaan media uusintaa ja toistaa haitallisia sukupuolistereotypioita, kun se voisi myös kamppailla niitä vastaan.

Edellä mainituista syistä johtuen koin vastustamatonta vetoa vanhan tutkimusaiheeni pariin. Aloin kuitenkin miettiä, oliko lajivalinta tutkimuksen kannalta hedelmällisin. Tulokseni olivat varmasti totuudenmukaisia kaikessa karuudessaan, mutta tutkijoille yleisurheilu on lajina kovin tyypillinen valinta tutkittaessa urheilijoiden representaatioita nimenomaan sukupuolen näkökulmasta. Lisäksi on täysin hyödytöntä olettaa, että urheilujournalismi olisi samanlaista jokaisen lajin kohdalla. Tämän vuoksi halusin tehdä tutkielmani lajista, jota ei aiemmin juurikaan ole tutkittu erityisesti sukupuolten representaatioiden näkökulmasta.

Päädyn lopulta yhteen suomalaisten kansallislajeista, hiihtoon. Valinta korostaa tutkimuksessani aivan erityisellä tavalla kansallisuutta. Hiihdolla on aina ollut suuri merkitys kansakuntamme hengen kohottajana ja toisaalta myös sen murskaajana, kuten Lahden vuoden 2001 dopingskandaali osoitti. Samasta syystä myös hiihtäjät ovat jo vuosikymmeniä olleet suomalaisten sankareita ja luopioita, joiden representaatioiden rakentumisessa medialla on aina ollut näppinsä pelissä.

Päädyttyäni tutkimaan hiihtäjiä, oli aineistoni valinta itsestäänselvyys tehdessäni tutkimussuunnitelmaa keväällä 2017. Aikaisemmin samana vuonna oli juuri käyty ensimmäiset hiihdon MM-kotikisat sitten vuoden 2001 dopingskandaalin, tälläkin kertaa pahamaineisessa Lahdessa. Aineistoni sankariksi nousi tuore maailmanmestari Iivo Niskanen, joka kertaheitolla puhdisti Suomen ja Lahden häpeätahrn hiihtohistoriastamme. Mukaan mahtui kuitenkin myös viisi muuta hiihtäjä, kaikki suomalaisia, joista jokaisesta rakentui täysin omanlaisensa representaatio. Alun perin tarkoitukseni oli tarkastella uutisointia paikallisesta maakuntalehdestä Etelä-Suomen Sanomista, mutta käytännöllisyyden syyt ohjasivat minut Ilta-Sanomien pariin.

Tutkimukseni nojaa vahvasti feministiseen mediatutkimukseen ja kulttuurintutkimukseen. Vaikka tutkimukseni päähuomio on laadullisen sisällönanalyysin kautta tarkasteltavissa representaatioissa ja niiden stereotyyppioissa, yhdistää tutkimukseni myös määrällistä tutkimusta, kun tarkastelen aineiston juttujen jakautumista sukupuolen mukaan.

Päätutkimuskysymykseni on:

1) Millaisia representaatioita Ilta-Sanomat rakensi nais- ja mieshiihtäjille Lahden MM-kisoissa 2017?

Tarkentavia alakysymyksiä puolestaan ovat seuraavat kysymykset:

2) Millaisia sukupuolistereotyyppioita urheilumediassa esiintyy?

3) Miten jutut jakautuvat aineistossa määrällisesti nais- ja mieshiihtäjien välillä?

2 Teoreettinen viitekehys ja käsitteet

Teoreettisena viitekehysenä tutkimuksessani toimii pitkälti feministinen mediatutkimus sekä kulttuurintutkimus. Tutkimukseni tarkastelee erityisesti representaatioita ja niiden rakentumista mediassa. Tässä apuna on ollut erityisesti 1970-luvun feministinen mediatutkimus, joka oli erityisen kiinnostunut sukupuolien rooleista ja stereotypioista. Vaikka nykypäivän mediassa naisille on tarjolla muitakin rooleja kuin kotirouvien tai työssä käyvien naisten roolit, on silti antoisaa tarkastella, mitkä näistä rooleista ovat hallitsevia ja mitkä ovat nykyiset naisten ja miesten stereotyypit mediassa. (Mäkelä, Puustinen & Ruoho 2006, 27.)

Tutkimukseni hyödyntää runsaasti myös kulttuurintutkimusta, johon erityisesti representaatiot kietoutuvat tiukasti. Esimerkiksi Mikko Lehtonen (1996) tarkastelee tekstien representaatioluonnetta kertomuksina todellisuudesta. Kertomukset eivät ole pelkästään kirjoitettua tarinoita, vaan jopa omien kokemustemme pohdinta on eräänlaista kerrontaa. Kerronta voi kuitenkin rakentua ainoastaan valinnalle. Kaikkea ei voida kertoa ja näin ollen vähintäänkin kertojan näkökulma on valinta. (Lehtonen 1996, 117–119.) Näkökulma taas vaikuttaa vahvasti siihen, miten kertoja kertomuksensa kertoo. Nimenomaan kulttuuri luo loppupeleissä aina kontekstin teksteille ja niiden rakentamille representaatioille. Jokaisessa kulttuurissa on sille ominaisia tapoja kertoa asioita ja antaa niille merkityksiä. Tämä taas vaikuttaa merkittävästi median rakentamiin representaatioihin. Tutkimukseni tulokset eivät kerro siis pelkästään yksittäisten urheilijoiden representaatioista vaan laajemmin kulttuuristamme. Kulttuurintutkimuksen lisäksi tutkimukseni lainaa paljon kuvatutkimukselta, sillä tutkimuskohteenani ovat pelkkien tekstien sijasta myös kuvat. Kuvat ovat merkittävässä asemassa aineistossani, sillä teksti ei määrittele yksinään kuvan merkityksiä, vaan myös kuva määrittelee tekstin merkityksiä (Seppänen 2005, 91). Erityisesti sukupuolien stereotypioita on hyödyllistä tarkastella kuvatutkimuksesta tuttujen käsitteiden ja teorioiden kautta, kuten kuvakulmien, rajausten ja kuvan toiminnallisuuden avulla.

Tutkimukseni tärkeimpiä käsitteitä ovat representaatio, stereotypiat ja sukupuoli. Tämän lisäksi erittelen tarkemmin stereotypistä maskuliinisuutta ja feminiinisyttä. Koin tarpeelliseksi käsitellä myös kansallisuutta teoreettisesta näkökulmasta ja miettiä, miten kansallisuus vaikuttaa sukupuolien stereotypioihin. Aivan ensimmäiseksi on kuitenkin tarpeen määritellä hieman urheilujournalismia ja sen erityislaatuista asemaa journalismin kentällä.

2.1 Urheilujournalismi

Urheilujournalismi on täysin oma lajinsa journalismin kentällä. Moni politiikan toimittaja varmasti tyrmistyisi, jos heidän työtään yritettäisiin verrata urheilutoimittajien työhön. Toisaalta moni urheilutoimittaja olisi niin ikään tyrmistynyt, jos heidän työtään verrattaisiin viihdetoimittajien työhön. Urheilujournalismissa tosiasioita ei erotella mielipiteistä yhtä tarkasti kuin muissa journalismin lajeissa ja sitä leimaa tunnepitoisuus ja subjektiivisuus. Toisaalta urheilujournalismi käyttää tiedotuksessaan hyvin uutismaista käsittelytapaa. (Koljonen 2000, 4.) Urheilujournalismi onkin jo pitkään yrittänyt hakea paikkaansa ”vakavamman journalismin” viereltä. Tästä ehkä viimeisimpänä esimerkkinä on tapaus, jossa keskusteltiin siitä, voiko Ylen urheilutoimittaja Laura Arffman haastatella aviomiestään hiihtäjä Anssi Pentsistä. Kun asiaa oli hetken pyöritelty sekä perinteisessä että sosiaalisessa mediassa, Yle päätyi lopulta siihen, ettei Arffman saanut haastatella aviomiestään Pyeongchangin olympialaisissa. Sen sijaan, että päätöksellä olisi haluttu osoittaa noudatettavan journalismin yleistä sääntöä siitä, ettei kukaan haastattele omaa lähipiiriään, sanottiin Yleltä syyksi työrauhan takaaminen sekä toimittajalle että hiihtäjälle. (IL 30.1.2018.) Tämä taas kertoo omalta osaltaan siitä, ettei ainakaan Ylellä urheilujournalismia nähdä yhtä vakavasti lähestyttävänä journalismin alueena kuin esimerkiksi politiikan uutisointia.

Urheilujournalismilla on omia erityispiirteitään, jotka erottavat sen kaikista muista journalismin lajeista. Sanna Vuorisen mukaan (2007, 11) aiempi tutkimus on piirtänyt sanomalehtien urheilujournalismista tuloskeskeistä, viihteellistä ja maskuliinista kuvaa. Näiden piirteiden lisäksi myös henkilökeskeisyys on urheilujournalismille ominaista, oli kyse sitten yksilö- tai joukkuelajeista. Urheilutoimitusten esimiehet puolestaan määrittelivät urheilujournalismille neljä tehtävää: urheiluun liittyvien tapahtumien ennakoimisen, urheiluilmiöiden taustoittamisen, lukijoiden viihdyttämisen sekä urheilun tuomisen esille osana muuta yhteiskuntaa (Vuorinen 2007, 46).

Suomessa urheilujournalismi on syntynyt 1900-luvun alussa, jolloin urheilusta kirjoittaneet toimittajat tekivät urheilujournalismia lähinnä harrastuksenaan alan erikoislehtiin. Muissa lehdistä vakiintuneet urheilusivut saatiin vasta 1920-luvulla. Tämän jälkeen myös urheilujournalismista tuli ammattitoimittajien työtä, ei pelkkää harrastusta. (Vuorinen 2007, 6–7.) Tekijöiden ammattilaisuus ei ole kuitenkaan taannut urheilujournalismin laatua. Vuorinen kuvailee urheilujournalismia uutis- ja viihdejournalismin välissä kamppailevana journalismin lajina, jonka laatua on mitattu käytännössä vain tutkimalla sitä, kuinka paljon urheilujournalismi kertoo kilpaurheilun kielteisistä puolista, kuten dopingista. On kuitenkin runsaasti muihin journalismin lajeihin liitettyjä laatukriteereitä, jotka sopisivat myös urheilujournalismin laadun tarkkailuun, kuten vapaus, monimuotoisuus ja

objektiivisuus (Vuorinen 2009, 29). Nykyisellään urheilujournalismin laadun tarkastelun ulkopuolelle jää esimerkiksi nais- ja miesurheilijoiden aseman tasapuolisuus mediassa.

Tämä puolestaan on tärkeää, sillä urheilujournalismi, niin kuin itse urheilu, on aina ollut sukupuolien taistelukenttä. Naisurheilijat eivät saa osakseen samaa arvostusta kuin miesurheilijat edes urheilun sisäpiirissä. Tästä kertoo esimerkiksi se, että melkeinpä väistämättä suurissa kisoissa, kuten olympialaisissa, kisat päätetään miesten lajien spektaakkeliin. Tänä vuonna Pyeongchangin olympialaisissa nähtiin verrattain harvinainen tapaus, kun kisat päättyivätkin naisten kuningatarmatkaan 30 kilometrin kisaan. Kertaakaan aiemmin ei miesten kuninkuusmatkaa, 50 kilometrin kisaa, ole hiihdetty olympialaisissa ennen naisten kisaa.

Mediassa tilanne on vieläkin huonompi. Vaikka urheilun saama kokonaistila kasvaa koko ajan, esimerkiksi Yhdysvalloissa ja Isossa-Britanniassa miesurheilu saa huomattavasti enemmän tilaa kuin naisurheilu. Kun naisurheilijat pääsevät mediaan, he ovat nimenomaan naisurheilijoita, eivät urheilijoita. Heidän kohtelunsa onkin selkeästi sukupuolittunutta, vaikka tilanne on parantumassa. Urheilun maskuliininen kulttuuri toistuu edelleen mediassa. (Boyle & Haynes 2009, 126–128.) Suomikaan ei ole tässä poikkeustapaus, sillä miesten urheilu dominoi myös kotimaisten lehtien urheiluosioita. Opiskelijoiden Liikuntaliitto OLL käynnisti lokakuussa 2017 kampanjan ”#AllMaleSports – Tasa-arvoa urheilujournalismiin ja sen yli”, jonka tarkoituksena oli herättää keskustelua naisten roolista urheilujournalismissa. Kampanjan aikana OLL teki kolme pistokoetta, jossa laskettiin naisten ja miesten suhteellinen osuus kuuden samana päivänä ilmestyneen kaupallisen urheilu- ja sanomalehden sivuilla. Ensimmäisessä pistokokeessa miehistä oli 69 juttua verrattuna viiteen naisista kirjoitettuun juttuun, toisessa 82 juttua miehistä ja kolme naisista ja viimeisessä 57 juttua miehistä ja kymmenen naisista. (OLL 26.10.2017.) Vaikka otos on pieni eikä kyse ole tieteellisesti toteutetusta tutkimuksesta, on ero merkittävä ja siitä voidaan vetää jonkinlaisia johtopäätöksiä naisurheilun arvostuksesta mediassa. Etenkin joukkuelajeissa naisten urheilu saa tyytyä sivupalstoihin, sillä yksittäisten urheilijoiden on helpompaa vaatia valokeilansa henkilövetoisessa urheilujournalismissa. Suomalaisessa urheilujournalismissa erityisesti kansainvälisyys, ammattimaisuus ja viihteellisyys ajavat suorituksen ja kilpailun edelle siinä, kuka tai mikä laji pääsee mediassa esille (Koljonen 2000, 6).

Urheilijan sukupuoli saattaa kuitenkin tietyissä tilanteissa jäädä jopa toissijaiseksi asiaksi. Kansallisuus on urheilujournalismissa tärkeää ja korostuu isoissa, kansallisissa kisoissa. Erityisesti olympialaisissa menestyneiden urheilijoiden kohdalla korostetaan kansallisuutta, varsinkin jos kyse on oman maan urheilijasta. Tällöin sukupuoli on hyvin harvoin hallitseva identiteetin kehys uutisoinnissa. (Boyle & Haynes 2009, 127.) Urheilujournalismi kiinnittää siis huomiota erityisesti

niin urheilijoiden sukupuoleen kuin kansallisuuteen. Näistä kansallisuutta korostetaan tietoisesti, kun taas sukupuoli tulee todennäköisesti esille enemmänkin pinnan alla olevina stereotypioina.

2.2 Representaatio ja stereotypiat

Representaatiot ovat välttämätön osa ja keino tuottaa merkityksiä kielen kautta. Ne kuvailevat asioita tarkkaan, mutta yleensä myös symbolisoivat jotain enemmän. Stuart Hall määrittelee representaation käsitteen representaatiojärjestelmän kautta. Representaatiojärjestelmällä Hall puolestaan tarkoittaa järjestelmää, jossa kaikenlaiset objektit, ihmiset ja tapahtumat korreloivat tiettyjen konseptien tai ”henkisten representaatioiden” kanssa, joita kannamme päämme sisällä kaikkialle mukamme. Ilman niitä emme pystyisi tulkitsemaan maailmaa ollenkaan ja tämän vuoksi kaikenlainen merkityksellistäminen lepää nimenomaan representaatiojärjestelmän varassa. (Hall 1997, 16–17.) Tämä on kuitenkin vain toinen kahdesta prosessista, joita representaatiojärjestelmä pitää sisällään. Toiseen prosessiin kuuluu olennaisesti kieli, koska se antaa meille mahdollisuuden välittää merkityksiämme eteenpäin ja kommunikoida toisten ihmisten kanssa. Tässä vaiheessa Hall huomauttaa, että kieli tarkoittaa kirjoitetun ja puhutun kielen lisäksi myös esimerkiksi kuvia, musiikkia ja kasvojen ilmeitä (Hall 1997, 17–18). Aivan näin syvällisesti tutkimukseni ei representaatioihin paneudu, mutta on tärkeää huomata, kuinka olennainen osa representaatiot ovat jokapäiväistä elämäämme ja näin ollen myös tutkimustani. Koska representaatiot ovat läsnä kaikessa, mitä me teemme ja ajattelemme, ei ole täysin samantekevää, millaisia representaatioita media meille esimerkiksi juuri sukupuolen näkökulmasta tarjoaa. Representaatiot ovat ensisijaisesti valtasuhteiden muotoilemia ja kamppailua siitä, mistä voidaan puhua ja millä tavoin. Representaatioilla voidaan luonnollistaa asioita ja tehdä niistä itsestään selviä totuuksia. Näin historia muuttuu luonnoksi. (Rossi 2015, 74; 83.) Ehkä parhaiten representaatioiden merkitys avautuu seuraavassa Richard Dyerin ajatuksessa:

”Miten meidät nähdään, määrittää osaltaan sen, miten meitä kohdellaan; miten me kohtelemme toisia, perustuu siihen, miten me näemme heidät; tällainen näkeminen kumpuaa representaatiosta.” (Dyer 1993, 1).

Richard Dyer on sitä mieltä, että representaatiot eivät synny suoraan todellisuudesta itsestään, vaan toisista representaatioista. Ihminen käsittelee todellisuutta nimenomaan todellisuuden representaatioiden avulla. Tällöin ei ole edes olemassa sellaista asiaa kuin täysin medioimaton mahdollisuus päästä käsiksi todellisuuden luonteesta. Käytännössä tämä tarkoittaa, että todellisuus asettaa meille rajoitteita siinä, mitä ihmiset voivat saada representaatiot tarkoittamaan. Lehmää ei voi muuttaa hatuksi pelkästään tahdonvoimalla. Todellisuus on lisäksi aina monimutkaisempi kuin

yksikään representaatiojärjestelmä voi edes yrittää kuvata, ja hyväksymme tämän totuutena. Tärkeimpänä pointtina on kuitenkin se, että representaatioilla on oikeita vaikutuksia oikeisiin ihmisiin. Representaatiot rajoittavat ja mahdollistavat sen, mitä me voimme olla ihmisinä yhteiskunnassamme. (Dyer 1993, 2–3.) Näin ollen representaatiot eivät ainoastaan heijasta yhteiskuntamme arvoja ja käsityksiä, vaan lisäksi osallistuvat aktiivisesti niiden kierrättämiseen ja muokkaamiseen (Paasonen 2010, 41). Representaatiot eivät siis ainoastaan vaikuta siihen, miten kohtelemme niiden kohteita. Lisäksi se, miten kohtelemme tiettyjä ihmisryhmiä vaikuttaa siihen, millaisia representaatioita heistä tuotetaan. (Paasonen 2010, 45.)

Miten representaatio sitten käytännössä rakentuu? Stuart Hall tarjoaa toimittamassaan kirjassa *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices* (1997, 24–26) kolme erilaista näkökulmaa representaation rakentumisen ymmärtämiseen: Reflektiivinen tai miiminen lähestymistapa, intentionaalinen lähestymistapa ja konstruktionistinen lähestymistapa. Reflektiivisessä lähestymistavassa representaation ajatellaan rakentuvan vain ja ainoastaan kohteessa itsessään. Näin ollen kieli toimii ainoastaan eräänlaisena peilinä heijastamaan oikeaa merkitystä, joka on jo sellaisenaan olemassa maailmassa, ja johon ei voi vaikuttaa. Intentionaalinen lähestymistapa on puolestaan täydellinen vastakohta edelliselle. Siinä representaatio syntyy vain ja ainoastaan luojaansa ja hänen käyttämänsä kielen kautta. Sanat tarkoittavat vain sitä, mitä niiden käyttäjä haluaa niiden tarkoittavan. Konstruktionistinen lähestymistapa on jotain kahden edellisen väliltä. Siinä representaatio rakentuu sosiaalisessa yhteistyössä kohteen ja sen käyttäjien välillä. Kohteet itsessään eivät vielä merkitse mitään, vaan yhdessä rakennamme niille merkityksiä käyttäen representaation järjestelmää. Näin merkitykset eivät synny yksistään asioista itsestään, mutta eivät toisaalta myöskään pelkästään yksittäisten kielten käyttäjien luomina.

Hallin tavoin sitoudun tutkimuksessani konstruktionistiseen lähestymistapaan erityisesti sen sosiaalisen luonteen takia. Sekä reflektiivinen että intentionaalinen lähestymistapa jättäisivät representaation käsitteen tutkimuksessani aivan liian pinnalliseksi. Reflektiivinen lähestymistapa representaatioihin mediassa tarkoittaisi käytännössä, ettei toimittajilla olisi osaa eikä arpaa median rakentamiin representaatioihin. He vain toimisivat peileinä, jotka heijastelevat eri sukupuolien ”totuuksia” lukijoille. Intentionaalinen lähestymistapa taas tarkoittaisi sitä, että toimittaja voisi rakentaa täysin oman mielensä mukaisen representaation ja pakkosyöttää sen lukijalle juuri tismalleen sellaisena kuin hän sen itse näkee. Sen sijaan konstruktionistinen lähestymistapa painottaa sekä lukijan että kirjoittajan rooleja representaation synnyssä. Vaikka toimittajalla on huomattava valta representaation rakentumisessa, myös lukija vaikuttaa siihen, sillä viime kädessä representaatio muuttuu merkitykseksi vasta vastaanottajansa tunnistaessa sen. Tämän vastaanottaja voi toki tehdä

täysin päinvastoin kuin toimittaja on alun perin tarkoittanut, mutta representaatio on silti yhtä tosi kuin toimittajan tarkoituksen mukaan tulkittu representaatio.

Itsekin urheilijoiden representaatioita mediassa tutkineena Hall huomauttaa, että oikeiden ja väärin tulkintojen sijaan pitäisi puhua suositellusta tulkinnasta (*preferred meaning*). Sukupuolen sijaan Hall tutki urheilijoiden representaatioita rodun näkökulmasta. Yhdessä hänen analysoimassaan kuvassa näkyy viisi mustaa urheilijaa vuoden 1988 olympialaisten miesten 100 metrin finaalissa. Kuvan otsikko julistaa ”Heroes and Villains”, jonka Hall kokee viittavan kuvassa ylivoimaiseen voittoon juoksevaan Ben Johnsoniin. Johnson jäi kisan jälkeen kiinni dopingista, mikä tekee hänestä pahiksen, samalla kun kisan voitto teki hänestä sankarin. Ilman otsikkoa kuva olisi ollut helppoa tulkita monin eri tavoin varsinkin, jos lukijalla ei ollut etukäteen tietoa Johnsonin dopingkäyrystä. Kuvan otsikolla on siis aivan erityinen rooli ohjata meitä median suosittelemaan tulkintaan. (Hall 1997, 226–228.) Toisaalta ajatus suositellusta tulkinnasta muistuttaa meille, ettei media rakenna kaikkia representaatioitaan suinkaan vahingossa, vaan osa niistä on hyvin tarkkaan mietittyjä. Erityisesti tällaisiin tietoisesti rakennettuihin representaatioihin kannattaa kiinnittää huomiota, sillä ne toistuvat yleensä voimakkaina jutusta toiseen.

Stereotypiat ovat monessa mielessä representaatioille läheinen käsite. Sander Gilmanin (1985) mukaan stereotypiat ovat karkeita, sisäisiä maailman representaatioita. Ihminen tarvitsee stereotypioita voidakseen tehdä eron itsensä ja muiden välille, minkä vuoksi meistä jokaisella on jonkinlaisia stereotypioita. Stereotyyppien välttämättömyys ei kuitenkaan tee niistä oikeutettuja. Siksi Gilmanin mielestä on tärkeää, että pystymme erottamaan patologisen stereotypisoinnin ja tarvitsemamme stereotypiat. Ensimmäisessä yksilö ei pysty ikinä irtautumaan stereotypioistaan, kun taas jälkimmäisessä yksilö kohtelee ihmisiä yksilöinä stereotypioistaan huolimatta pystyen lopulta myös irtautumaan niistä. (Gilman 1985, 16–18.) Gilman toteaa myös, että stereotypiat eivät suinkaan ole täysin sattumanvaraisia tai henkilökohtaisia. Toisaalta ne eivät myöskään synny täysin universaalisti. Sen sijaan stereotypiat ovat historian ja kulttuurin ikuistamia tuloksia. Laajasta valikoimasta potentiaalisia malleja yhteiskunnassa valitsemme juuri ne, jotka parhaiten kuvastavat sen hetkistä historiallista tilannetta ja kontekstia. (Gilman 1985, 20.) Tässä kohtaa erityisesti medialla on suuri vastuu, sillä suuri yleisö altistuu nimenomaan sen välittämille stereotypioille. Media on mukana rakentamassa kulttuuria, jonka ympärille ja vaikutuksesta stereotypiat syntyvät. Stereotypisointi on avaintekijä symbolisen väkivallan käytössä, kun puhutaan symbolisesta vallasta, eli vallasta rakentaa tietynlaisia representaatioita jostakusta tai jostakin (Hall 1997, 259). Tätä symbolista valtaa medialla taas on huomattavasti enemmän kuin yksittäisillä tavallisilla ihmisillä, koska valtavirtamedia ulottuu jossain muodossa melkein jokaisen elämään. Näin se, miten media

kirjoittaa esimerkiksi naisista, määrittää hyvin paljon sitä, vahvistuvatko stereotypiat entisestään vai haastetaanko niitä.

Stuart Hall puolestaan näkee stereotypiat merkityksiä tuottavana käytäntönä, joka supistaa ihmiset vastaamaan vain muutamaa liioiteltua ja yksinkertaistettua ominaisuutta. Kuten Gilman, myös Hall näkee stereotypiat välineinä, joilla ihmiset rakentavat toiseutta. Oli kyse sitten sukupuolesta, etnisestä taustasta tai jostain muusta, stereotypiat tarjoavat ihmisille mahdollisuuden tehdä eroa itsensä ja toisten välille. Hall korostaa myös stereotyyppien erottamista tavallisesta tyyppityksestä. Tyyppitys on välttämätöntä tarkoituksen luomiselle ja sen avulla esimerkiksi ymmärrämme jalalliset litteät esineet pöydiksi. Tyyppityksestä stereotypiat erottaa kuitenkin kolme asiaa. Stereotypisointi supistaa kaiken henkilöstä tiettyihin piirteisiin, liioittelee ja yksinkertaistaa niitä, eikä anna niille mahdollisuutta muuttua tai kehittyä. Lisäksi stereotypisointi erottaa normaalin ja hyväksyttävän epänormaalista sekä sulkee näiden ulkopuolelle kaiken, mikä niihin ei sovi. Hallin viimeinen pointti on, että stereotypioita esiintyy yleensä siellä, missä on suurta eriarvoisuutta valta-asetelmissa. (Hall 1997, 257–258.) Runsaiden stereotyyppien käyttö mediassa voi siis paljastaa kirjoittajan kaavoihin kangistumisen lisäksi pinnan alla piileviä syvempiä valtarakenteita ja niiden eriarvoisuutta.

Richard Dyer ei erkane pitkälle Gilmanin ja Hallin ajatuksista stereotypioista. Hänen mukaansa ne ovat järjestystä tuottavien prosessien, joilla yhteiskunta ymmärtää itseään. Siksi ne on pakko hyväksyä tarpeellisiksi tavoiksi. Stereotyyppit itsessään eivät olekaan ongelma, vaan ongelma on se, kuka kontrolloi ja määrittelee niitä, sekä mitä tarkoituksella stereotyyppit palvelevat (Dyer 2002, 46.) Stereotyyppien uskotaan usein olevan jaettuja, totuudellisia käsityksiä niiden kohteesta. Näiden käsitysten seurauksena stereotypiat lopulta syntyvät. Dyer on kuitenkin vakuuttunut, että nimenomaan stereotypiat synnyttävät tiettyjä ryhmiä koskevat ajatuksemme. (Dyer 2002, 50.) Stereotyyppien rooli on tehdä epävakaita ja tavallisista asioista pysyviä, vakaita ja epätavallisia (Dyer 2002, 53). Medialla on poikkeuksellisen suuri valta toistaa ja uusintaa näitä stereotypioita. Siksi mediassa esiintyvät stereotypiat ovat erityisen haitallisia useasti toistuessaan. Tämän vuoksi on tärkeää pyrkiä tunnistamaan mediassa esiintyviä stereotypioita, jotta niistä voidaan yrittää päästä eroon tai vähintään tunnistaa ne sinä, mitä ne ovat: pelkkiä stereotypioita.

2.3 Sukupuoli ja kansallisuus

Luonnollisesti yksi tutkimukseni tärkeimmistä käsitteistä on sukupuoli. Urheilumaailmassa sukupuoli on nähty yleensä tiukan binäärisenä, kuten jo kilpailijoiden jakaminen kilpaluokkiin sukupuolensa perusteella osoittaa. On myös täysin vakiintunutta puhua esimerkiksi naisten tai

miesten maajoukkueesta. Tällaisessa puhetavassa ei ole ollut tilaa muille sukupuolille kuin perinteiselle mies- ja naissukupuolelle.

Urheilumaailma on joutunut kuitenkin miettimään asenteitaan uusiksi, kun on käynyt selväksi, ettei sukupuolen määrittäminen olekaan niin yksiselitteistä. Tunnetuin tapaus lienee keskimatkan juoksija Caster Semenya yleisurheilun puolelta. Semenya voitti naisten 800 metrin juoksun ennätysajalla ylivoimaisesti toiseksi tulleen kilpailijaan nähden Berliinin MM-kisoissa 2008. Semenyan testosteroniarvot olivat kuitenkin kolminkertaiset naisten tavallisiin arvoihin verrattuna ja hän joutui sukupuolitestiin. Yleinen spekulointi päätyi lopputulokseen, jonka mukaan Semenya on intersukupuolinen. Kansainvälinen yleisurheiluliitto IAAF päätti kuitenkin vuonna 2010, että Semenya saa pitää mitalinsa ja jatkaa kilpailemista naisten sarjassa. Tarkempia lääketieteellisiä tuloksia IAAF ei suostunut paljastamaan.

Semenyan kaltaiset tapaukset ovat kuitenkin edelleen olleet niin harvassa, ettei kisaluokkien binääristä sukupuolijakoa ole lähdetty sen enempää haastamaan. En kuitenkaan halua sitoa tutkimustani täysin tällaiseen käsitykseen sukupuolesta, sillä se ei antaisi minulle tutkijana juurikaan liikkumatilaa. Sen sijaan omaa käsitystäni sukupuolesta lähempänä on Judith Butlerin käsitys sukupuolesta sosiaalisena konstruktiona, joka rakentuu sukupuolen ilmentämisen, performatiivisuuden, kautta. Sukupuolen takana ei ole varsinaista kiveen hakattua identiteettiä, vaan identiteetti muotoutuu nimenomaan niistä ”ilmauksista”, eli esimerkiksi eleistä, asennoista ja puhetavoista, joiden sanotaan olevan seurausta itse sukupuolesta. Tämä puolestaan vaatii jatkuvaa toistoa ja rituaalia, pelkkä yksittäinen teko ei riitä. Sukupuoli ei kuitenkaan ole myöskään täysin vapaasti valittavissa olevia ominaisuuksia. Sitä pakottaa ja säätelee käytäntö, jonka mukaan sukupuolta performatiivisesti tuotetaan. (Butler 2006, 25; 79–80.) Yksinkertaistettuna kyseessä on eräänlainen noidankehä. Oletamme, että sukupuoli on jonkin kaltainen sisäinen olemus, mutta juuri nämä olettamukset lopulta tuottavat sen identiteetin, jonka ajattelemme olevan seurausta sukupuolen sisäisestä olemuksesta (Butler 2006, 25).

Sukupuolta pitääkin miettiä muunakin kuin pelkästään ihmisiin liittyvinä määreinä, ominaisuuksina tai kokonaisuuksina. Sukupuoli on ennen kaikkea myös valtasuhteita, hierarkioita ja järjestelmiä (Rossi 2010, 22). Sukupuolta voi ja kannattaa miettiä muuttuvana merkitysprosessina. Naisiin ja miehiin liitetyt käsitykset ja arvottamiset vaihtelevat ajasta ja paikasta riippuen. Sukupuoli on jatkuvan merkityskamppailun kohteena, sillä siihen liitettyjä käsityksiä muotoillaan jatkuvasti esimerkiksi politiikassa. Leena-Maija Rossi antaa tästä esimerkkinä mediassa toistuvat väittelyt kotiäitiydestä ja vain miehiä koskevasta asevelvollisuudesta. (2010, 23.)

Sukupuolia voidaan tarkastella myös rooleina. Sukupuoliroolikeskustelu saapui Suomeen 1960-luvulla eikä ole erityisen kaukana Butlerin ajatuksista sukupuolesta performanssina. Sukupuoleen yhdistettynä käsite rooli kertoo, että sukupuolet ovat jotain, mitä opitaan, mutta toisaalta olettaa helposti, että roolin takana on jotain ”aidompaa”. Sukupuoliroolien ajatus on juurtunut arkeen vankasti muistuttaen, että sosiaalinen sukupuoli ei ikinä pelkästään ole olemassa, vaan se tarvitsee osakseen sosiaalisen ja kulttuurisen muokkaavaa ja tuottavaa vaikutusta. (Rossi 2010, 26–27.) Koska sukupuoliroolien ajatus elää arjessa edelleen vahvasti, tutkimukseni tulee tarkastelemaan sukupuolia myös roolien näkökulmasta.

Vaikka tutkimukseni joutuu pitkälti noudattelemaan binääristä sukupuolijakoa urheilukisojen kilpaluokkien jakautumisen ja niitä kunnioittavan urheilujournalismin takia, en halua täysin jumiutua keinoitekoiseen kahtiajakoon. Sen takia yritän mahdollisuuksien rajoissa tarkastella sukupuolia sosiaalisena konstruktiona, Butlerin performatiivisuuden teoretisoinnin mukaan. Tämä toteutuu tutkimuksessani lähinnä tutkimalla sitä, antaako media urheilijoille tilaa rakentaa omaa sosiaalista sukupuoltaan vai asettaako se heidät tiukasti heidän oletettujen sukupuoliensa raameihin. Nimenomaan sosiaalisen sukupuolen käsitteen avulla on mahdollista, että maskuliininen voi tarkoittaa yhtä hyvin naispuolista kehoa kuin miespuolista, ja feminiininen niin ikään mies- ja naiskehoja (Butler 2006, 55). Pahimmillaan media voi pakottaa sosiaalisen sukupuolen yhtä jähmeäksi ja muuttumattomaksi kuin biologisen sukupuolen (Butler 2006, 57). Toisaalta koen hedelmälliseksi tarkastella tutkimusaineistoani myös tarkastelemalla sukupuolia rooleina, joita urheilijoille tarjotaan. Tällaisia rooleja voivat olla esimerkiksi huippu-urheiluun liittyvät roolit, mutta myös perhe-elämään tai muuhun yksityisen alueeseen kuuluvat roolit.

Sukupuolen tavoin myös kansallisuus on vahvasti performatiivista. Kansallisuus rakentuu esimerkiksi sellaisilla ilmauksilla kuin ”yhteiskunnassamme” tai ”maassamme” sisällyttäen meidät kaikki saman joukon sisään yksinkertaisella me-muodolla. (Lempiäinen 2002, 21.) Kansakunta onkin Benedict Andersonin kuuluisan määritelmän mukaisesti kuviteltu yhteisö. Kuviteltu yhteisö rakentuu ihmisistä, jotka kokevat kuuluvansa samaan yhteisöön, vaikka eivät ikinä tule tapaamaan kaikkia yhteisönsä jäseniä. Jokaisella tällaisella kuvitellulla yhteisöllä on kuitenkin rajansa, eri kansakunnilla siis hyvin konkreettiset valtion rajat. Yhteisön kansakunnasta tekee nimenomaan yhteinen kuvitelma siitä, että huolimatta sisäisistä eriarvoisuuksista kansakunta nähdään syvänä, horisontaalisena asevelihenkeä uhkuvana toveruutena. (Anderson 2006, 6–7.)

Kansallisuus vaikuttaa myös sukupuolten stereotypioihin. Stereotyyppinen maskuliinisuus ja feminiinisyys saavat erilaisia piirteitä suomalaisuudessaan. Suomalaiset naiset kestävät esimerkiksi enemmän maskuliinisia piirteitä, sillä olemme mieltäneet sukupuolten välisen tasa-arvon kulttuuriseksi pääomaksemme (Rossi 2015, 142). Suomalainen sukupuolijärjestys näyttäytyykin

samuuden kautta. Tasa-arvoinen sukupuolimalli hävittää naiseudet ja mieheydet, ja suomalainen on yksi ja sama sukupuoli. Näin sukupuolet rakentuvat sukupuolieroja piilottaen. Tällöin kuitenkin nimenomaan mieheys on se, mitä suomalaisuus tarkoittaa. (Lempiäinen 2002, 24.) Suomalaiset tunteet ovat ensisijaisesti miesten tunteita (Koivunen 2012, 193). Toisaalta suomalainen nainen mielletään edelleen vahvasti perhesuuntautuneeksi ihmiseksi (Rossi 2015, 131). Suomalaiseen naiseen liitetään myös muita oletuksia:

”Nainen Suomessa näyttäisi olevan useimmiten koulutettu kuin ei-koulutettu, äiti kuin lapseton, palkkatyössä kuin kotiäiti, avio- tai avosuhteessa mieheen kuin naiseen tai sinkku, keski- tai työväenluokkainen pikemminkin kuin yläluokkainen, rikas tai syrjäytynyt.” (Lempiäinen 2002, 28.)

Suomalainen nainen vertautuu mielenkiintoisesti myös toisiin naisiin. Suomalainen naisen tarina on niin sanotusti vahvan naisen tarina. Suomalainen nainen on omaa laatuaan maailmassa ja pärjää muiden maiden naisille kilpailussa. Suomalaisen naisen erinomaisuus vertautuu kuitenkin aina nimenomaan siihen, miten hän pärjää miesten rinnalla. (Lempiäinen 2002, 31–32.) Tällaisen tarinan voi olettaa toistuvan erityisesti urheilijoiden representaatioissa.

Yhteisiksi piirteiksi suomalaisiin liitetään muun muassa uutteruus, kestävyys, karaistuneisuus, voimakkuus, kärsivällisyys, uhrautuvaisuus, elinvoimaisuus, rauhallisuus, urhoollisuus, sitkeys, itsepintaisuus, uskollisuus ja hidasluontoisuus (Lehtonen 1995b, 100–101; Koivunen 2012, 197). Monet näistä piirteistä kulkevat käsi kädessä nimenomaan maskuliinisten piirteiden kanssa, vaikka niiden on tarkoitus kuvailla suomalaista. Kansallisuus on siis joissain määrin ensisijaisesti miesten omaisuutta.

2.4 Stereotyyppinen maskuliinisuus ja feminiinisyys

Tutkimukseni käsittelee sekä naisten että miesten representaatioita ja niissä esiintyviä stereotypioita. Tämä on osittain ongelmallista, sillä erityisesti feministinen tutkimus on ollut kiinnostuneempi nimenomaan feminiinisuuden kuin maskuliinisuuden tutkimisesta (Rossi 2003, 61). Silti stereotyyppistä feminiinisuutta on melkein mahdotonta määritellä vertaamalla sitä maskuliinisuuteen, sillä se on hyvin pitkälti eräänlainen vastakohta maskuliinisuudelle, joka koostuu kaikesta siitä, mitä maskuliinisuus ei ole. Maskuliinisuuden ongelma onkin nimenomaan sen yritys tekeytyä luonnolliseksi, normaaliksi ja universaaliksi, jolle kaikki muut diskurssit, kuten feminiinisyys, ovat alisteisia (Herkman, Jokinen & Lehtimäki 1995, 21). Mikko Lehtonen (1995b, 26) toteaa asian loivemmin sanomalla, että sekä feminiinisyys että maskuliinisuus määrittävät

toistensa kautta, olemalla sitä, mitä toinen ei ole. Lehtosen mukaan mies voi olla mies vain naisen poissulkemisen kautta. Näin ollen nainen saattaa olla miehelle toinen, mutta silloinkin hän on välttämätön osa miehen identiteettiä olemalla sitä, mitä mies ei ole. Nainen on jotain, mitä miehessä on, mutta joka hänen pitää tukahduttaa. (Lehtonen 1995b, 31.) Silti stereotyyppinen feminiinisyys kestää jonkin verran piirteitä maskuliinisuudesta, mutta puhtaaseen maskuliinisuuteen ei saa missään nimessä sekoittua mitään feminiinisydestä (Jokinen 2003, 8.) Maskuliinisuuden ylivertaisuuden myyttiä on pidetty yllä nimenomaan ajatuksella siitä, että mies on vapaa heikkouksista niin kauan, kun hän on vapaa naisellisuudesta (Näränen 1995, 47). Omaa tarinaansa kertoo sekin, että usein juuri maskuliinisuuden piirteet määritellään tarkkaan ja luettelomaisesti, kun taas feminiinisuuden piirteistä tyydytään parhaimmillaan antamaan esimerkkejä ja toteamaan, että sen piiriin kuuluvat kaikki ne piirteet, jotka maskuliinisuuteen eivät sovi. Näin ollen voidaan ajatella, että feminiinisyys ikään kuin poimii maskuliinisuudelta jäljelle jääneet piirteet. Feminiininen ei olekaan koskaan subjekti tai varsinainen sukupuolen ominaisuus, sen sijaan se merkitsee puutetta (Butler 2016, 83).

Mitä maskuliinisuus ja feminiinisyys sitten ovat? Leena-Maija Rossi (2003, 59) pitää tärkeänä, ettei maskuliinisuutta sekoiteta miehisyys- tai feminiinisyys- tai naiseuteen, sillä myös naiset voivat olla maskuliinisia ja miehet feminiinisiä. Myös Arto Jokinen toteaa, että suurin osa ihmisistä jää maskuliinisuuden ja feminiinisuuden ääripäiden väliin, jolloin edes miesten ei oleteta ”täytyvän maskuliinisuudesta kokonaan”, vaikka teoriassa maskuliinisuus ei voi sisältää mitään feminiinisiä piirteitä (2003, 8). On kuitenkin täysin eri asia, antaako media tällaista liikkumatilaa urheilijoille rakentamissaan representaatioissa. Pahimmillaan media saattaa sitoa urheilijat oletetun sukupuolensa mukaisesti toistamaan tiukasti feminiinisuuden ja maskuliinisuuden stereotypioita. On lisäksi huomioitava, että miesten on vaikeampaa täyttää vallitsevan maskuliinisuuden ihanteita kuin naisten on sopeutua huomattavasti monimuotoisempiin ja sallivampiin feminiinisuuden muotteihin (Lehtonen 1995b, 26).

Jokinen määrittelee stereotyyppistä maskuliinisuutta seuraavasti:

”Länsimaisessa kulttuurissa maskuliinisinä ominaisuuksina pidetään yleisesti toiminnallisuutta, hallitsevuutta, suoriutumista, rationaalisuutta, kilpailullisuutta, fyysistä voimaa ja väkivaltaa. Missään tapauksessa maskuliinisuuteen eivät kuulu feminiiniseksi määritellyt piirteet, joita ovat muun muassa yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus.” (Jokinen 2003, 8.)

Vaikka Jokisen ja Rossin luonnehdinnat maskuliinisuudesta ovat hyvin lähellä toisiaan, Rossi nostaa lisäksi esille myös sellaiset piirteet kuin järki, teeskentelemätön luonnollisuus, rehellisyys, aktiivisuus ja viriiliys, aggressiivisuus, atleettinen ja hallittu ruumis, nopeus, fyysisen (tilan) hallitseminen, lihaksikkuus, riippumattomuus, tunteilemattomuus ja koruttomuus. Nämä piirteet tuottavat miehen kategorian: Sitä suuremmalla todennäköisyydellä henkilö on mies, mitä enemmän maskuliiniseksi

ominaisuuksiksi luokiteltuja piirteitä hän omaa. (Jokinen 2010, 129.) Lisäksi Jokinen nostaa esille vain muutaman feminiinisyyden piirteen ja keskittyy ennen kaikkea maskuliinisuuteen. Sen sijaan Rossilla on kattavampi määritelmä feminiinistä piirteistä:

”Feminiinisyyys on perinteisesti kytketty keinotekoisuuteen, mimiikkaan, naamioitumiseen, koristeellisuuteen, passiivisuuteen, riippuvuuteen, alistumiseen ja heikkouteen. Feminiinisyyys on määritelty halventavasti ”toiseksi” suhteessa maskuliinisuuden asettamaan normiin, mutta se on myös yhdistetty ihannoiden luontoon ja luonnollisuuteen, hoivaavuuteen, tunteellisuuteen, ja äidillisyyteen. Ja tietenkin feminiinisyyys on sidottu lujasti harmoniseen naiskauneuteen, ruumilliseen pehmeuteen ja kurvikkuuteen [- -].” (Rossi 2003, 88–89.)

Lehtonen tarjoaa sekä maskuliinisuudelle että feminiinisyydelle omat piirteensä. Maskuliinisuuteen liittyvät hänen mukaansa universaalius, järki, aktiivisuus, itsehillintä, järjestys ja normaalius. Sen sijaan feminiinisyyteen kuuluvat esimerkiksi rajallisuus, emotionaalisuus, passiivisuus ja kaoottisuus. (Lehtonen 1995b, 26.) Yhteisiksi piirteiksi tutkijoiden kesken nähdään siis maskuliinisuuteen kuuluvana rationaalisuus, tietynlainen tunteettomuus tai vähintäänkin itsehillintä sekä toiminnallisuus, joka lähentelee aggressiivisuutta ja jopa suoranaista väkivaltaa. Feminiinisyyden piirteiksi tutkijat taas nostavat tunteellisuuden, empaattisuuden ja passiivisuuden.

On kuitenkin tärkeää huomata, että hyvin samaan tapaan kuin stereotypoilla yleisestikään, maskuliinisuudella ei ole minkäänäköistä luonnon tai korkeamman voiman suomaan tosiolemusta. Sen sijaan maskuliinisuutta ja feminiinisyyttä on suotavaa tarkastella keksittyinä kategorioina, niin kuin mitä tahansa identiteettiä. Ne ovat kulttuurisia merkityksiä liitettyinä tietynlaisiin attributteihin, kykyihin, taipumuksiin ja käyttäytymisen muotoihin aikansa historiallisessa kontekstissa. Maskuliinisuuden keksityn luonteen tunnustaminen ei kuitenkaan vähennä sen valtaa meihin, sillä siitä huolimatta tarvitsemme sitä ja muita identiteettejä toimiaksemme tässä maailmassa, vertaillaksemme itseämme toisiin ja näin ollen myös saadaksemme selvää siitä, keitä olemme. Näin ainoastaan ymmärrämme paremmin prosessia, jossa identiteetit syntyvät. (Nixon 1997, 301.) Samaan tapaan kuin sukupuolen ominaisuudet eivät suinkaan ole ilmaisevia, vaan tuottavia, myös feminiinisyyden ja maskuliinisuuden käsitteet rakentuvat samalla tavalla tuottaen itse itseään pelkän ilmaisun sijasta (Butler 2006, 236). Aivan erityistä merkitystä tällä on mietittäessä sitä, millaista valtaa medialla on vaikuttaa maskuliinisuuden ja sen muokkaamien identiteettien syntyyn ja rakentamiseen. Tiedotusvälineiden lisäksi muun muassa perhe, kirkko, armeija, koulu ja poliittiset laitokset uusintavat maskuliinisuuden ideologiaa päivittäin, sillä loppujen lopuksi kyse on institutionalisoidusta ideologiasta (Lehtonen 1995b, 26). Maskuliinisuutta, tai feminiinisyyttä, koskevat esitykset, kuten kaunokirjallisuus tai lehtijutut, eivät koskaan vain heijasta itsensä ulkopuolella olevaa todellisuutta. Sen sijaan niissä tuotetaan yhä uudelleen ja uudelleen käsityksiä

siitä, mitä maskuliinisuus on, mitä se voi olla ja mitä se saa olla. (Lehtonen 1995b, 46.) Näin ollen miehet eivät suinkaan luonnostaan osoita vähän tunteitaan tai naiset ole passiivisia tunneihmisiä, vaan kaikki tällainen on sosiaaliselta yhteisöltä opittua (Herkman, Jokinen & Lehtimäki 1995, 16).

Feminiinisyyteen ja maskuliinisuuteen on lisäksi kytkeytynyt vahvasti ajatus yksityisestä feminiinisenä alueena ja julkisesta maskuliinisuuden alueena (Lehtonen 1995b, 19). Ajatusta on kyllä alettu kyseenalaistaa, mutta vanhat tavat istuvat tiukassa. Iiris Ruoho (2006) on tutkinut naisten rooleja julkisuudessa. Ruoho käsittelee erityisesti uutisjournalismia ja politiikan uutisointia, jossa naiset on totuttu jättämään taka-alalle. Jos nainen uutisoinnissa pääsee esille, ei hän todennäköisesti ole asiantuntijan roolissa, vaan kokijana, yksityisen edustajana. Esimerkiksi politiikassa naiset pääsevät parhaiten esille sellaisissa yhteyksissä, joissa on tarpeen kertoa asioista, jotka ulottuvat yksityisen alueelle, kuten päiväkotitoimintaan liittyvistä muutoksista. Tämä painottaa poliitikon roolin sijasta naisen roolia: naisen rooli on aina ensisijaisesti olla nainen, vaikka hän olisi ministeri. (Ruoho 2006, 186.) Nimenomaan rooliteoria on jakanut yhteiskunnan miesten ja naisten alueisiin. Yksityinen on naisten aluetta, julkinen puolestaan miesten. (Lempiäinen 2002, 30.)

3 Aineisto ja metodi

3.1 Aineisto

Tutkimukseni keskittyy hiihtäjiin, sillä hiihto on lajina lähtökohtaisesti melko tasa-arvoinen nais- ja miesurheilijoiden saamassa huomiossa ja arvostuksessa. Naiset ja miehet myös kisaavat samaan aikaan samoissa kisoissa, joka helpottaa aineiston rajaamista huomattavasti. Kiinnostavuudeltaan maastohiihto kuuluu suomalaisten kymmenen arvostetuimman lajin joukkoon Taloustutkimuksen vuonna 2017 julkaiseman tutkimuksen mukaan (Markkinointi & Mainonta 6.4.2017). Esimerkiksi maastohiihdon edelle menneet joukkuelajit, kuten jääkiekko ja jalkapallo, eivät olleet varteenotettavia vaihtoehtoja, sillä niissä miesten saama huomio on monin verroin suurempi kuin heidän naiskollegoillaan.

Aineistokseni rajautui Lahden maailmanmestaruuskisojen 2017 uutisointi Ilta-Sanomien printissä. Kotikisat varmasti maksimoivat urheilijoiden saaman huomion, mutta samalla aineisto on riittävän tuoretta, jotta sitä on mielekästä tutkia. Kisat pidettiin 22.2.2017–5.3.2017, mutta aineistoni ajoittuu välille 18.2.–6.3.2017, jotta sain mukaan myös kisojen ennakkoinnin ja jälkipuinnin. Aikarajaus on toteutettu yksinkertaisesti selaamalla läpi, missä kohtaa kisauutisointi alkoi ja loppui.

Valitsin tarkasteltavaksi lehdeksi Ilta-Sanomat, koska iltapäivälehtien urheiluosiot ovat yleensä kattavammat kuin maakuntalehdissä. Lisäksi koko maan kattava iltapäivälehti ei keskity vain oman maakunnan urheiliijaan, mikä saattaisi vääristää varsinkin määrällistä analyysia. Ilta-Sanomat aineistona tarjoaa lisäksi otollisen vertailualustan eri lajien representaatioiden vertailulle, sillä käytin kyseistä lehteä aineistonani tutkiessani kandissani yleisurheilijoiden representaatioita. Lisäksi on oletettavaa, että iltapäivälehtien representaatiot urheilijoista saattavat olla värikkäämpiä ja räväkempiä kuin maakuntalehtien. Päädyin nimenomaan Ilta-Sanomiin, koska printin lukijamäärissä se on selkeästi kilpailijaansa Iltalehteä suurempi (Media Audit Finland, 2017). Nimenomaan printtiuutisoinnin valitsin sen vuoksi, että verkossa korostuu juttujen nopea julkaisu. Tällöin jutut ovat yleensä nopeampia ja vähemmän harkittuja. Lisäksi printissä korostuvat pitkät henkilöhaastattelut, jotka helpottavat huomattavasti laadullisen sisällönanalyysin tekoa.

On tärkeää huomioida, että Lahden MM-kisoissa kisattiin maastohiihdon lisäksi myös mäkihyppästä ja yhdistetyssä. Vaikka lajit kuuluvat kaikki tavallaan saman lajiperheen alle, keskityn tutkimuksessani ainoastaan hiihtäjiin, joten mukana ei ole ollenkaan juttuja esimerkiksi yhdistetyn urheilijoista. Tein kyseisen rajauksen, koska toisin kuin maastohiihdossa, mäkihyppy ja yhdistetty ovat selkeästi miesten dominoimia lajeja. Jos olisin ottanut kyseiset lajit mukaan yhdeksi

tutkimusaineistoksi, olisivat tutkimuksen tulokset vääristyneet. Jos taas olisin eritellyt lajit aineistossani, olisi tutkimus laajentunut kohtuuttoman paljon.

Aineistooni kuuluvat siis kaikki hiihtäjistä Lahden MM-kisoissa julkaistut uutiset Ilta-Sanomien printissä. Koko aineistoista rajautuu laadulliseen sisällönanalyysiin kuitenkin vain osa jutuista, eli kaikki isommat henkilökuvamaiset jutut. Rajasin laadullisen analyysin kuuteen hiihtäjään, joista jokaisesta oli kirjoitettu vähintään kolme isompaa juttua. Näin pystyin pitämään aineistoni kohtuullisen kokoisena ja varmistin samalla, että rakentuvat representaatiot ovat riittävän luotettavia. Analysoitavien juttujen kohdalla tarkasteltavaan tutkimusaineistoon kuuluvat myös juttujen kuvat, sillä ne ovat tärkeitä juttujen kokonaisuutta hahmotettaessa.

3.2 Metodi

Tutkimukseni metodina on sekä määrällinen että laadullinen sisällönanalyysi. Määrällistä sisällönanalyysia käytin koko aineistoon laskeakseni, miten aineiston jutut jakautuivat sukupuolen mukaan. Käytännössä määrällinen analyysini koostui siis juttujen laskemisesta ja jaottelusta eri ryhmiin. Sen sijaan laadulliseen analyysiin valikoitui vain osa koko aineistosta, jotta analyysi pysyi kooltaan hallittavissa. Muusta aineistosta poiketen jutut olivat selkeästi yhteen henkilöön keskittyvämpiä ja tavallisia kisauutisia laajempia juttuja. Lisäksi otin mukaan edellä mainitun kaltaisissa jutuissa esiintyneistä urheilijoista kertovat pienemmät, noin tuhannen merkin jutut lähinnä tukemaan pääjuttujen analysointia. Laadullisen sisällönanalyysin kohteeksi päättyi siis 40 eri juttua mahdollisine kainaloineen yhteensä kuudesta eri urheilijasta.

Laadullisen analyysin muotoja on useita, joista omaani lähimpänä on teoriasidonnainen, eli teoriaohjaava, analyysi. Teoria toimii apuna analyysin etenemisessä, mutta analysoitavat asiat nousevat esille aineistosta eivätkä pohjaudu suoraan teoriaan. Jouni Tuomi ja Anneli Sarajärvi (2002, 98–99) kuvailevat tällaisen analyysin päättelyn logiikkaa abduktiiviseksi. Siinä vaihtelevat aineistolähteisyys ja teoriasta saadut valmiit mallit. Aineistolähtöisestä analyysista poiketen teoriaohjaavassa analyysissa teoreettiset käsitteet tuodaan esiin ”valmiina ilmiönä”, kun aineistolähtöisessä käsitteet luodaan vasta itse aineistosta (Tuomi & Sarajärvi 2002, 116). Tähän tapaan tutkimuksessani toimivat esimerkiksi representaation ja stereotypian käsitteet.

Tuomi ja Sarajärvi esittelevät myös erilaisia sisällönanalyysin analyysimalleja. Yksi näistä on Pauli Siljanderin kuvailema ”valmisteleva”, teksti-immanentti ja koordinoiva tulkinta. Valmisteleva tulkinta lähtee liikkeelle tekstin pääsanoman ja yleisen merkityksen määrittelystä. Tämän jälkeen siirrytään teksti-immanenttiin tulkintaan, joka etenee osasta kokonaisuuteen. Näin esimerkiksi

yksittäiset sanat ja niiden merkitys tulkitaan suhteessa tekstin kokonaisuuteen. Lopuksi koordinoivassa tulkinnassa yksittäinen teksti tulkitaan laajemmassa kontekstissa. On kuitenkin tärkeää huomata, että varsinaisen säännöstön sijaan kyse on enemmänkin eräänlaisesta orientoitumistavasta analyysin tekemiseen. (ks. Tuomi & Sarajärvi 2002, 102–104.) Tutkimukseni laadullinen sisällönanalyysi kulkee pitkälti Siljanderin kuvaileman mallin mukaisesti. Erityisenä teoriapohjana mallissa toimii feministinen mediatutkimus etsiessäni teksteistä sukupuolien rooleja ja stereotypioita. Feministinen teoria ohjaa erityisesti teksti-immanenttia tulkintaa, jossa yksittäiset sanavalinnat ja niiden suhde tekstin kokonaisuuteen ovat tärkeässä roolissa. Feministinen teoria määrittää osaltaan sitä, millaisiin yksityiskohtiin tartun analyysissä. Esimerkiksi sinänsä viaton sana äiti tai vaimo saavat feministisessä rooliajattelussa tärkeän merkitysarvon. Lisäksi hyödynnän myös lähilukumenetelmää, jossa tekstejä luetaan useaan kertaan ja niistä etsitään ominaisuuksia, jotka saattavat ensimmäisellä lukukerralla jäädä huomiotta (Pöysä 2010, 338).

Aloitin analyysini lukemalla läpi laadulliseen analyysiin valikoituneet jutut kokonaisuutena ja etsin kohtia, jotka nousivat teksteistä esille jutun punaisena lankana tai erityisesti sitä haastavina ristiriitaisuuksina. Koska tämänkaltaisen tulkinta voi olla hyvinkin subjektiivista, kiinnitin erityistä huomiota yksityiskohtiin, kuten kirjoittajan valitsemiin adjektiivi- ja verbivalintoihin, jotka liittyivät suoraan urheilijaan tai hänen tekemäänsä kisasuoritukseen. Merkitsin ylös kaikki adjektiivit ja verbit jokaisen urheilijan kohdalla erikseen vertaillakseni niiden käyttöä sukupuolen mukaan. Tässä kohtaa hyödynsin erityisesti stereotypian käsitettä nähdäkseni, ohjasiko sanavalintoja maskuliinisuuden tai feminiinisuuden stereotypiat, kuten se, että miehet ovat aina aggressiivisia kilpailijoita ja naiset tunteellisia yhteistyön puolestapuhujia.

Erityisen painoarvon tutkimuksessani saavat kuitenkin sitaattiverbit. Erityisesti stereotypioiden tarkastelu on niiden avulla mielekästä, jos kirjoittaja ei käytä neutraaleja ilmauksia, kuten sanoa, vastata tai toistaa. On myös mielenkiintoista seurata, missä suhteessa eri sukupuolien välillä käytetään neutraaleja tai vastaavasti vahvasti tunteita korostavia referointiverbejä, kuten itkeä tai uhota. Muiden verbien kohdalla on lisäksi hyvä huomioida verbin tekijä, eli se onko verbi aktiivissa vai passiivissa. Aktiivissa oleva verbi alleviivaa tekijänsä vastuuta tai ansiota häviöstä tai voitosta, kun taas passiivi häivyttää sitä. Adjektiivit rakentavat niin ikään helposti havaittavissa olevaa representaatiota urheilijoista, joten siksi myös ne oli syytä luetteloida kaikki erikseen. Hieman samaan joukkoon kuuluvat myös substantiivit, joilla urheilijoita kutsuttiin. Tällaiset substantiivit lokeroivat kohteensa yleensä varsin tehokkaasti esimerkiksi vanhemmaksi. Erityistä huomiota kiinnitin tässä vaiheessa kansallisuuden korostumiseen substantiivien kautta.

Yksityiskohtien tarkastelun jälkeen palasin taas kokonaisuuden tarkasteluun, sillä pelkästään yksittäisten sanojen tarkastelulla ei ole mahdollista muodostaa uskottavaa tulkintaa urheilijoille

rakentuneista representaatioista. Kokonaisuuden hahmottamiselle on tärkeää huomioida kokonaisuuden muodostavat yksittäiset osat, kuten leipäteksti, otsikko, ingressi, kuvat, kuvatekstit ja nostot. Erityistä huomiota kiinnitin siihen, oliko jokin osista selkeässä ristiriidassa kokonaisuuden muiden osien kanssa vai kertoivatko ne yhtenäistä tarinaa. Koska henkilökuvamaiset jutut ovat yleensä perusjuttuja tarinallisempia, oli erityisen tärkeää etsiä jutuista sitä punaista lankaa, juonikuviota, joka urheilijasta haluttiin kertoa. Päätarinan aiheen lisäksi kiinnitin huomiota sen ympärille ripoteltuihin, irrallisiin elementteihin, kuten siihen, tuotiinko pääasiassa urheilu-urasta kertovassa jutussa esille esimerkiksi urheilijan perhe-elämä.

Melkein jokaisessa lähemmin tutkimassani jutussa oli jonkinlainen kuva kyseisen jutun urheilijasta. Vaikka analyysini pääpainopiste on tekstissä, on syytä huomioida myös kuvat. Tarkoitukseni on tutkia kuvia erityisesti feminiinisyyden ja maskuliinisuuden stereotyyppien näkökulmasta. Käytännössä tutkin siis esimerkiksi urheilijoiden ilmeitä ja asentoja ja peilaan niitä esille nostamaani sukupuolien stereotyyppioihin, kuten naisten tunteellisuuteen tai miesten aggressiivisuuteen. Sukupuolien stereotyyppioihin liittyy myös vahvasti ajatus aktiivisista miehistä ja passiivisista naisista. Esimerkiksi Leena-Maija Rossi on analysoinut luonnollisia ja ihanteellisia sukupuolia mainoksissa. Yhdessä esimerkissään hän kuvailee, kuinka toiminnan mies kahlaa vedessä, soutaa venettä ja kalastaa ruoan naiselle, joka vain istuu odottelemassa laiturilla. Näin mies täyttää Rossin mukaan perinteisen, vallitsevan maskuliinisuuden tunnusmerkit, kun taas naishahmon feminiinisyyttä korostetaan passiivisuudella. (Rossi 2002, 88.) Urheilu-uutisoinnissa kuvien toiminnallisuutta on helppoa tutkia vertailemalla urheilijoiden kuvia esimerkiksi siinä, kuvataanko niissä urheilusuoritusta vai onko kuva otettu esimerkiksi palkintokorokkeelta.

Tätä tutkiakseni jaottelin kaikki kuvat viiteen eri kategoriaan. Kaksi ensimmäistä kategoriaa käsittävät suoraan urheilutilannetta kuvaavat kuvat. Ensimmäiseen kategoriaan, aktiivinen urheilu, menevät kaikki kuvat, joissa kuvataan käynnissä olevaa tai juuri päättynyttä urheilusuoritusta, jossa näkyy liikettä. Esimerkiksi varsinaista hiihtoa kuvaavat tai maaliviivan jälkeen maahan romahtamista esittävät kuvat kuuluvat tähän kategoriaan. Toiseen kategoriaan kuuluvat niin ikään vain urheiluun liittyvät kuvat, mutta ne ovat passiivisia. Näihin kuuluvat esimerkiksi haastattelu- ja palkintokorokekuvat. Kaksi seuraavaa kategoriaa loin yksityisen alue mielessä. Molempiin kategorioihin menevät kuvat, jotka kuvaavat jotenkin urheilijan yksityistä elämää, esimerkiksi esittämällä niissä hänen läheisiään. Nämä kuvat jakautuvat edelleen urheiluun kuuluihin kuviin, mutta myös täysin urheilun kontekstin ulkopuolisiin kuviin. Ensimmäiseen luokkaan menevät esimerkiksi kisan jälkeiset onnittelukuvat, kun taas toiseen kuuluvat esimerkiksi urheilijan kotona otetut kuvat. Viides kategoria on yksinkertaisesti nimeltään Muut kuvat. Toisin kuin toisen kategorian passiivisissa urheilukuvissa, kuvat eivät ole passiivisia pönötyskuvia, mutta niissä ei myöskään

kuvata aktiivisesti urheilusuoritusta. Tämän lisäksi ne eivät eksy yksityisen alueelle. Näin ollen tähän kategoriaan kuuluvat esimerkiksi kuvat, joissa kuvataan urheilijaa juhlimassa yksin voittonsa jälkeen tai muiden urheilijoiden kanssa. Kuvat olisivat näin periaatteessa olleet luokiteltavissa aktiivisten urheilukuvien kategoriaan, mutta halusin pitää ne erillään varsinaista toimintaa esittävistä kuvista luodakseni entistä tarkemman kuvan siitä, kuinka paljon mies- ja naisurheilijoiden toiminnallisuus eroaa kuvissa toisistaan.

Jan Wickmanin mukaan mieskehon seksualisoitu esittäminen valtavirtamediassa on lisääntynyt huomattavasti 1970-luvun jälkeen. Wickman itse tutki miesurheilijoiden kuvia Ilta-Sanomissa vuodesta 1983 vuoteen 2003 ja päätyi siihen, että seksualisoiminen on arkipäiväistynyt osaksi miesurheilijan julkista kuvaa. Hän vertaili esimerkiksi vuonna 1983 julkaistua Raimo Summasen ja vuonna 2003 julkaistun Markus Pöyhösen kuvaa, joissa molemmat urheilijat ovat ilman paitaa, kädet levitettyinä lepäämässä takaraivolla. Kuvat eroavat kuitenkin asetelmaltaan toisistaan, sillä Summasen kuva vaikuttaa melkein pä sattumalta otetulta, ja pyyhe hänen olallaan viittaa siihen, että kuva on otettu suoraan ottelun jälkeen. Pöyhönen sen sijaan ilmiselvästi poseeraa kuvaajalle eikä hänen paidattomuudelleen löydy muuta uskottavaa syytä kuin tarkoituksellinen kehon esille asettaminen. Erityisesti urheilumaailmassa mieskehon seksualisoitu esittäminen rikkoo Wickmanin mielestä perinteisiä merkityksiä sukupuolten sosiokulttuurisessa tuottamisessa, jossa maskuliinisuuteen yhdistetään toiminnallisuus ja suorittaminen. (Wickman 2006, 143, 151–153.)

Tästä johtuen haluan sivuhuomiona tarkastella myös sitä, objektoivatko kuvat niissä esiintyvän urheilijan. Löyhänä inspiraationa tässä toimii Laura Mulveyn käsite mieskatse, jonka mukaan esimerkiksi elokuvissa nainen on esitetty objektina, heteroseksuaalisen miehen katseen kohteena. Naisen kuvan on näin aina ensisijaisesti tarkoitus tuottaa mieskatsojalle mielihyvää keskittymällä naisen vartaloon. (Mulvey 1975/1999, 383–384.) Tarkastelen siis sitä, seksualisoidaanko urheilijoiden vartaloita kuvissa kohtuuttoman korostavasti, oli kyse sitten kumman tahansa sukupuolen edustajasta. Tätä tarkastelen ensisijaisesti kuvakulma- ja rajauseroilla. Kuvakulma ja kuvan rajausero ovat yksinkertaisia keinoja tutkia sitä, miten urheilijoiden vartaloa kuvataan. Epäilyttävät valinnat, kuten lukijan katseen ensimmäisenä urheilijan takapuoleen ohjaava kuvakulma, tai toisaalta niiden puuttuminen kertovat kohtuullisen helposti siitä, onko kuvalla objektivointi tarkoitus. Naisten kohdalla tällainen kohtelu korostaisi stereotypioita, kun taas miesten kohdalla se nimenomaan heikentäisi niitä.

4 Analyysi

Urheilijoiden representaatioiden kannalta ei ole merkittävää ainoastaan se, miten heistä kirjoitetaan, vaan myös se, kuinka paljon heistä kirjoitetaan. Jos miesurheilijat varastavat kaikki pääjuttupaikat, ei sinällään ole väliä, millaista kuvaa naisurheilijoista rakennetaan, jos naiset ovat vain sivuhuomio miesten valtaamalla alalla. Tämän vuoksi analyysini jakautuu kahteen osaan: määrälliseen ja laadulliseen sisällönanalyysiin.

Määrällinen sisällönanalyysi käsittää sisälleen koko tutkimusaineiston eli Ilta-Sanomien printin uutisoinnin Lahden MM-kisoista 18.2.–6.3. Laadullinen sisällönanalyysi puolestaan keskittyy ainoastaan isompiin urheilijoista kirjoitettuihin juttuihin, jotka ovat lähempänä henkilöhaastatteluita kuin esimerkiksi kisauutista analysoinnin mielekkyyden vuoksi. Lisäksi hiihtäjästä piti olla kirjoitettuna enemmän kuin kaksi isoa juttua rakentuvien representaatioiden määrän rajaamiseksi. Näin ollen lähilukuun valikoituu vain osa aineistosta.

Sekä määrällisessä että laadullisessa analyysissä kiinnitin sukupuolen lisäksi huomiota myös kansallisuuteen. Näin ollen laskin juttujen jakautumisen myös kansallisuuden mukaan sekä pohdin, miten kansallisuutta rakennettiin kotimaisten urheilijoiden avulla.

4.1 Määrällinen analyysi

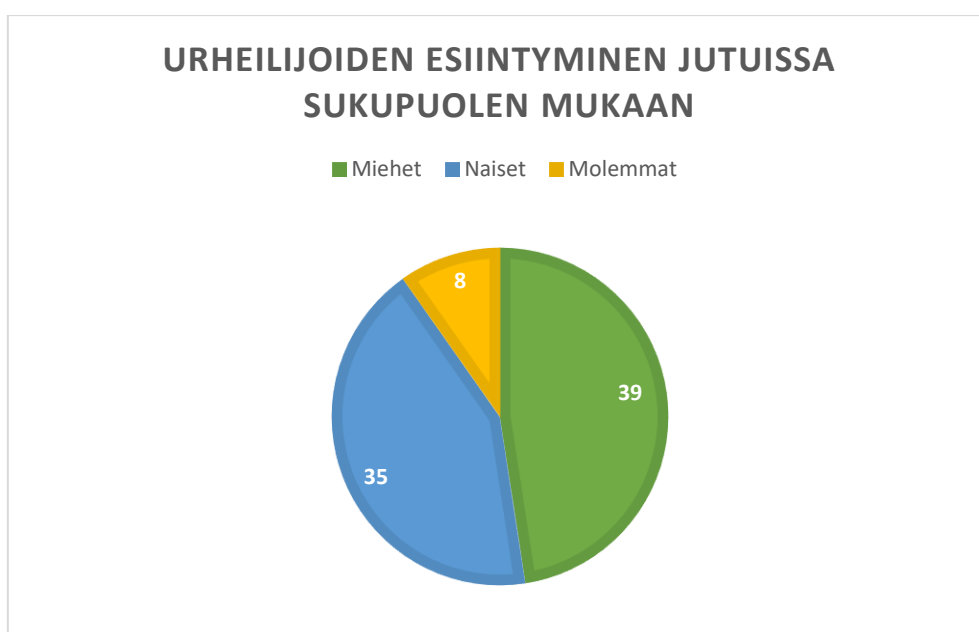
Määrällistä analyysia varten laskin ja jaottelin kaikki jutut, joissa käsiteltiin aktiivihiihtäjiä Lahden MM-kisoissa. Näin ollen en siis laskenut aineistooni mukaan esimerkiksi juttuja, joissa muisteltiin aikaisempia Lahdessa pidettyjä MM-kisoja tai esimerkiksi mietittiin kisojen taloudellista puolta. Jos urheilijat olivat kuitenkin edes pienessä roolissa jutussa, laskettiin juttu mukaan. Tällainen juttu oli esimerkiksi hiihtäjien datavalmennusta käsitellyt juttu, jossa pääroolissa oli hiihtäjien sijaan valmentaja. Näitä juttuja ei kuitenkaan ollut kovin montaa.

Yhteensä urheilijoita käsitelleitä juttuja oli 82, jotka vaihtelivat kooltaan muutaman lauseen lyhyet-uutispätkistä urheilun pääjuttuihin. Kainalojutut laskin yhdeksi kokonaisuudeksi pääjuttujensa kanssa samalla kuitenkin merkiten ylös kuinka monessa juttukokonaisuudessa oli mukana kainalo. On lisäksi tärkeää huomata, että laskin ainoastaan hiihtäjiä käsitelleet jutut, enkä ottanut huomioon mäkihyppääjistä ja yhdistetyn urheilijoista kertoneita juttuja, vaikka he tavallaan kisasivat samoissa kisoissa.

Saatuani aineistoni rajattua 82 juttuun, jaottelin kaikki jutut kolmeen eri kategoriaan sekä sukupuolen että kansallisuuden osalta. Sukupuolen kategoriat olivat naiset, miehet ja molemmat sen perusteella,

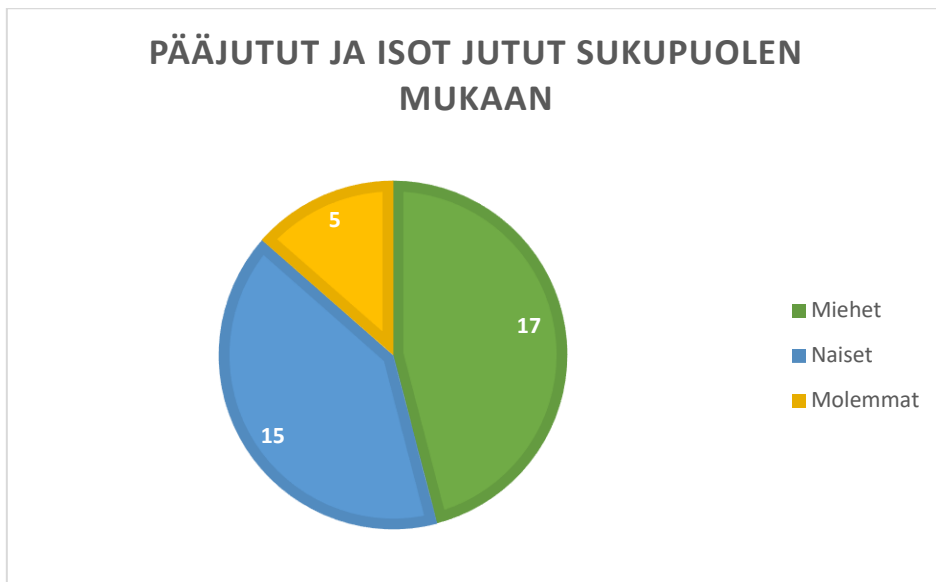
keskittyikö juttu pääasiallisesti nais- vai mieshiihtäjiin. Käytännössä jos juttu käsitteli naisurheilijaa tai -urheilijoita, päätyi juttu naiset-kategoriaan. Vastakkaisen sukupuolen mainitseminen jutussa ei riittänyt vielä jutun päätymiseksi molemmat-kategoriaan, vaan siihen laskin esimerkiksi jutut, jossa ennakoitiin kisojen hiihtokuninkaallisia sekä miesten että naisten osalta. Kansallisuuden kategorioita olivat suomalaiset, ulkomaalaiset ja molemmat, ja juttujen kategoriointi niihin toimi samalla tavalla kuin sukupuolenkin kohdalla.

Jutuista 35 käsitteli ainoastaan tai pääasiallisesti naisurheilijoita. Miesurheilijoista juttuja oli 39, kun taas kahdeksassa jutussa esiintyi molempia urheilijoita (kts. kaavio 1). Jutut jakaantuivat siis jopa yllättävän tasaisesti mies- ja naisurheilijoiden välillä, kun otetaan huomioon, että miesten urheilu saa yleensä huomattavasti enemmän mediatilaa kuin naisten urheilu. (Boyle & Haynes 2009, 126–128.)

Kaavio 1. Ilta-Sanomien juttujen jakautuminen urheilijan sukupuolen mukaan Lahden MM-kisoissa 2017.

Vielä merkittävämpää kuin juttujen tasainen jakautuminen oli se seikka, että urheilun pääjutut ja isot jutut käsittelivät tasaisesti sekä miehiä että naisia. Pääjutulla tarkoitan koko lehden urheiluosion avannutta juttua, ”urheilun kansijuttua”, ja isoilla jutuilla puolestaan vähintään sivun kokoista juttua. Reiluun kahteen viikkoon mahtui Lahden MM-kisoista 37 pääjuttua tai isoa juttua. Näistä 17 käsitteli miesurheilijoita, 15 naisurheilijoita ja loput molempia (kts. kaavio 2). Erityisen merkittävää tästä tekee se, että kisojen ainoa suomalainen maailmanmestari oli miespuolinen Iivo Niskanen, joka omalta osaltaan kallistaa uutisointia miesvoittoiseksi. Esimerkiksi pelkästään maailmanmestaruuden jälkeisenä päivänä neljä isommista jutuista käsitteli vain ja ainoastaan Niskasta ja hänen maailmanmestaruuttaan. Muuten menestys ja mediatila jakoutuivat suomalaisilla nais- ja miesurheilijoilla kovin tasaisesti. On siis oletettavaa, että ilman kirkkainta mitalia jutut olisivat saattaneet jakautua tätäkin tasaisemmin naisten ja miesten välillä.

Kaavio 2 Pääjuttujen ja isojen juttujen jakautuminen urheilijoiden sukupuolen mukaan Ilta-Sanomissa Lahden MM-kisoissa 2017.

Kovin monen jutun yhteydessä ei ollut kainalojuttua, mutta nämä jutut olivat selkeästi lehden isoimpia kokonaisuuksia. Ainoastaan 12 jutun yhteydessä oli selkeästi määriteltävissä kyseisen jutun yhteyteen tarkoitettu kainalojuttu, joka ei olisi toiminut ilman pääjuttua. Niistä peräti seitsemän juttukokonaisuutta käsitteli ainoastaan miesurheilijoita. Koko lehden etusivulle ja lööppeihin MM-kisahiihtäjät puolestaan pääsivät peräti kymmenen kertaa. Näistä seitsemän käsitteli miesurheilijoita ja ainoastaan kaksi naisurheilijoita. Ulkomaalaisista ainoastaan Venezuelan Adrián Solano ylsi Ilta-Sanomien etusivulle.

Määrällisen analyysin tarkastelussa kiinnostavammaksi näkökulmaksi osoittautuikin tuloksien puolesta kansallisuus. Hyvin suuri osa Ilta-Sanomien jutuista käsitteli melkein pä pelkästään suomalaisia, viitaten ehkä muutamalla lauseella ulkomaisiin kilpakumppaneihin. Ainoastaan kymmenen juttua käsitteli pääasiallisesti ulkomaalaisia hiihtäjiä. Suurin osa näistä jutuista oli pikkujuttuja tai keskikokoisia juttuja, kun vain kaksi oli saanut tilaa sivun verran tai hieman enemmän.

On toki ymmärrettävää, että kotikisoissa huomio on ennen kaikkea oman maan urheilijoissa, varsinkin kun tilanne menestyksen kannalta alkaa pikkuhiljaa näyttää paremmalta kuin vuosiin. On kuitenkin mielenkiintoista huomata, että viimeisimmässä kisajutussa listataan ”MM-Lahden valtiat”, eikä listaukseen mahdu yksikään suomalainen. Tätä taustaa vasten on erityisen kiintoisaa, ettei ulkomaalaisista hiihtäjistä juurikaan uutisoitu, sillä he esiintyivät joko yksin tai yhdessä suomalaisten kanssa yhteensä vain 28 jutussa. Lisäksi suomalaisten kanssa samassa jutussa esiintyessään ulkomaalaiset urheilijat olivat melkein pä väistämättä sivuroolissa.

4.2 Laadullinen sisällönanalyysi

Laadullisen analyysin tarkasteluun päätyi kuuden eri hiihtäjän representaatiot. Rajasin pois hiihtäjät, joista oli kirjoitettu vähemmän kuin kolme isompaa juttua, mutta sain silti onnekaasti analyysiini tasaisen sukupuolijakauman eli puolet miehiä ja puolet naisia. Jos olisin analysoinut jokaisen hiihtäjän, josta kirjoitettiin kisoissa yksi tai kaksi isompaa juttua, olisi aineistoni kasvanut kohtuuttomasti. Ainoastaan yksi iso juttu ei myöskään olisi riittänyt luotettavan analyysin takaamiseksi. Suomalaisten representaatiot korostuivat kotikisojen ja saavutetun menestyksen myötä ja näin ollen keskityn ainoastaan heihin. Tutkimusasetelma olisi mahdollistanut myös ulkomaalaisten hiihtäjien representaatioiden tarkastelun, jos aineistossa olisi ollut heistä tarpeeksi juttuja, mutta tällä kertaa näin ei ollut.

Jokaisesta hiihtäjästä rakentunut representaatio on käsitelty omina alakappaleinaan. Käsittelyjärjestys etenee eniten palstatilaa saaneesta hiihtäjästä aina seuraavaksi eniten saaneeseen. Ylivoimaisesti eniten juttuja oli maailmanmestariksi hiihtäneestä Iivo Niskasesta, olihan hän kisojen menestynein suomalaishiihtäjä. Yhteensä juttuja kertyi huimat 17 juttua verrattuna seuraavaksi tulleeeseen Aino-Kaisa Saariseen, josta kirjoitettiin yhdeksän juttua. Toki on hyvä huomata, että osa jutuista on urheilijoiden kannalta päällekkäisiä esimerkiksi parisprintin tai viestin uutisoinnissa. Näin ollen Niskasesta yksin ei kirjoitettu 17:ää juttua, vaan hän esiintyi niin monessa jutussa. Yhteensä laadullisen analyysin kohteena oli 40 eri juttua.

Niskasen ja Saarisen lisäksi analysoin Matti Heikkisen, Krista Pärmäkosken, Kerttu Niskasen ja Sami Jauhojärven representaatioita.

4.2.1 Iivo Niskanen – Luonnonlapsena maailmanmestariksi

Iivo Niskanen oli jo Lahden MM-kisoihin lähdettäessä ylivoimaisesti seuratuin hiihtäjä Suomen joukkueesta. Tuolloin 25-vuotias hiihtäjä oli nuoresta iästään huolimatta saavuttanut jo olympiakultaa parisprintissä yhdessä Sami Jauhojärven kanssa Sotshin olympialaisissa vuonna 2014. Samoissa olympialaisissa hän hävisi pronssin 0,2 sekunnilla päämatkallaan 15 kilometrin perinteisessä hiihdossa. Niskanen valittiin yhdessä Jauhojärven kanssa vuoden urheilijaksi 2014, mutta tulevia kausia varjostivat sairastelut, vaikka esimerkiksi seuraavalla kaudella hän nappasi ensimmäisen maailmancupin voittonsa. Lahdessa hän saavutti maailmanmestaruuden 15 kilometrin perinteisessä hiihdossa ja pronssia yhdessä Jauhojärven kanssa parisprintissä. Maailmanmestaruuden myötä Niskanen valittiin tällä kertaa yksin vuoden urheilijaksi 2017.

Iivo Niskasesta muodostuvaa representaatiota on järkevintä tarkastella kahdessa erässä, ennen maailmanmestaruutta ja maailmanmestaruuden jälkeen. Vaikka maailmanmestaruus ei sinällään muuttanut järjestyttävästi Niskasen representaatiota, on huomioitavaa, että uutisointi selkeästi muuttui maailmanmestaruuden jälkeen. Niskasta esimerkiksi kutsuttiin maailmanmestarin tittelillä joka ikisessä jutussa mestaruuden jälkeen, olipa kyseessä kuinka lyhyt juttu tahansa. Ennen maailmanmestaruutta ilmestyneissä kuudessa jutussa häntä kutsuttiin muun muassa kuopiolaiseksi, suomalaiseksi, nuoreksi mieheksi ja latuhiihdon tekniikkataituriksi.

4.2.1.1 Tunteista: Vaatimaton sankari ja aggressiivisuuden värittävä pettymys

Jo ensimmäisen jutun ingressissä Niskasta tituleerataan Suomen kovimmaksi mitalisuosikiksi ja myöhemmin jutussa hieman vaatimattomammin mitalikandidaatiksi. Vaikka Niskanen ei omien sanojensa mukaan suostu olemaan kuumin nimi, vaan sysää menestyspaineet ensimmäisessä sitaatissaan joukkuekaveri Matti Heikkiselle, näkyy viimeisessä sitaatissa jo hyvin Niskasen kunnianhimo ja luottamus itseensä: ”Kulta on ollut tavoite koko ajan, ja olen sanonut sen ääneenkin.” (IS 20.2.2017 ”Paineet joukkuekaverille!”) Ensimmäiset jutut ovat omalla tavallaan jopa hieman hämmentäviä. Vaikka Niskanen nimetään välittömästi varmimmaksi mitaliehdokkaaksi, annetaan Niskasen siirtää paineet muille otsikkoa myöten. Kun toimittaja nostaa esille Niskasen menneen niin rajusti eteenpäin, että hän on päässyt parisprintin ankkuriksi, vitsailee Niskanen: ”Voi siinä vaikuttaa sekin, että lihavampi tulee lopun laskun vauhdikkaammin.” Lauseen loppu on päätetty nostaa jutun ainoaksi nostoksi, kun taas urheilijalle jopa melko harvinainen tavoitteen ääneen sanominen painuu viimeisenä sitaattina aivan jutun loppuun. Jutussa korostuu ennen kaikkea joukkuekavereiden esille nostaminen, kuitenkin itseä vähättelemättä. Tällainen tapa käsitellä Suomen varmintamienestysjähdokasta nostattaisi kysymyksiä varmasti monessa ulkomaisessa mediassa, mutta selittyy ajatuksella suomalaisten ihailun kohteesta, arjen sankarista. Mikko Roihan mukaan (2012, 188) suomalaisten ihanteena on olla Tuntemattoman sotilaan Koskela. Komppanianpäällikkö on ulkoisesti niin tasavertainen miestensä kanssa, ettei häntä voi ulkopuolinen heistä erottaa. Suomen tarinassa korostetaan ihailen arjen sankareita, jotka eivät kohota itseään muiden yläpuolelle. Tällaiseksi arjen sankariksi myös Niskanen rakentuu, kun hän kertoo kunnianhimoiset tavoitteensa, mutta ei silti korota itseään joukkuekavereidensa yläpuolelle. Tällaista kuvaa myös tutkimusaineisto rakentaa hyvin tietoisesti korostaessaan kunnianhimoisten sitaattien sijaan muita huomattavasti vähemmän mielenkiintoisia sitaatteja.

Tietynlainen itsevarmuus ja kunnianhimo saavat osittain näkyä jo ennen maailmanmestaruutta. Niskanen muun muassa toteaa Lahden kisojen parisprintin kaatumiseen olleen iso pettymys, mutta

toteaa perään Sotshissa karanteen yksilömatkan pronssin olleen vielä isompi pettymys. Tässä kohtaa on hyvä huomata, että Niskanen juhli Sotshin olympialaisissa parisprintin kultaa yhdessä Jauhojärven kanssa. Muutamalla sekunnilla karannut pronssi nostetaan kuitenkin esille kahdessa jutussa ennen vastaavaa 15 kilometrin perinteisen MM-matkaa, josta Niskanen lopulta nappaa mitalinsa ja ennen kaikkea maailmanmestaruuden (IS 20.2.2017 ”Paineet joukkuekaverille!”; 1.3.2017 ”Seuraava Niskanen sisään”). Vaikka Niskasesta siis maalaillaan kuvaa loistavana joukkuekaverina, joka ei pidä itseään muita parempana, on selvää, että ensisijaisesti omat tavoitteet siintävät yksilöonnistumisissa eivätkä parisprinteissä tai joukkueviesteissä. Mitä lähemmäs maailmanmestaruuden tuonutta kisaa päästään, sitä enemmän itsevarmuus saa tilaa myös lehtijutuissa. Jos ensimmäisessä jutussa suomalaisurheilijalle harvinaisen suorasanaisten sitaatti omista tavoitteista suorastaan piilotetaan jutun loppupuolelle, päivää ennen maailmanmestaruutta nostoksi kelpaa jo toteamus: ”Jos saan erittäin onnistuneella suorituksella mitalin, olen siihen tyytyväinen, mutta tavoite on voitto.”

Parisprintin pronssista ja kaatumisesta kertovat jutut ovat mielenkiintoisia, sillä ilman törmäystä Norjan Emil Iversenin kanssa, Niskanen ja Jauhojärvi olisivat todennäköisesti hiihtänyt kultaa. Luonnollisesti tilannetta ruoditaan jutuissa runsaasti, sillä lehtijutut tulevat siihen lopputulokseen, että törmäys oli norjalaisen vika. On mielenkiintoista huomioda, että häviö on nostettu täysin suomalaisten harteilta verbivalinnoilla. He eivät suinkaan aktiivisesti itse häviää, vaan *unelma karkaa* heidän ulottuviltaan, kun Iversen ensin kaatuu ja *kaataa* vielä Niskasinkin mukanaan. (IS 27.2.2017 ”Pettymys sulii iloksi” & ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”.)

Kaikkein mielenkiintoisinta on kuitenkin kiinnittää huomiota siihen, miten Niskasien reagoitua tapahtumaan kuvataan. Itse tilanteesta on neljän kuvan kuvasarja, jossa selitetään sitä, miten kaikki tapahtui. Jutun varsinaiseksi pääkuvaksi on kuitenkin valikoitunut kuva, jossa Niskanen ja Iversen ovat jo päässeet maaliin kolmantena ja neljäntenä. Iversenin katse on luotu maahan, mutta Niskasien tuima katse porautuu suoraan norjalaiseen. Kuvatekstinäkin on paljon puhuvasti ”Jos katse voisi tappaa...” Kuva kuvateksteineen huokuu yhtä merkittävimmistä maskuliinisuuden kiinnitetyistä stereotyyppioista, eli aggressiivisuutta. Maskuliinisuuden myytin mukaan miehet eivät puhu tunteistaan, vaan lähinnä toimivat niiden perusteella esimerkiksi heittämillä murhaavilla katseilla kilpakumppaniin (Blom 1995, 73). Maskuliinisuudessa korostuukin rationaalinen ajattelu, jonka seurauksena miehet ovat vapaita tunteista ja ”feminiinisistä” ailahteluista. Viha ja suuttumus ovat kuitenkin poikkeuksina maskuliinisuudelle sallittuja tunteita (Lehtonen 1995b, 68). Koska miehiä on opetettu tukahduttamaan tunteitaan, on heidän ainoa vaihtoehtonsa pitkään ollut takertua nimenomaan vain aggressiivisiin tunteisiinsa. (Lehtonen 1995a, 9.) Tämä koskee myös suomalaisia miehiä, joiden tunteita kuvaillaan seuraavasti:

”Miehet tuntevat koko ajan, tolkuttomasti, mutta harvemmin artikuloidusti, eivätkä he tunteittensa ilmaisemisessa useinkaan pala. Miehet kytevät. Tässä asiassa heitä arvioidaankin usein kuin eksoottista lemmikkiä: ne saattavat suuttuessaan olla arvaamattomia.” (Roiha 2012, 190.)

Nostoksi on päässyt Suomen päävalmentajan Reijo Jylhän kommentti siitä, kuinka ”Tivo kävi kuumana kuin hellankoukku”. Leipäteksti puolestaan kertoo, kuinka Niskanen kiroili ärhäkästi maaliin päästyään ja antoi Iversenille palautetta. Jutun loppupuoli kuitenkin haastaa vahvasti jutun aikaisemmin maalaillemaa kuvaa aggressiivisesta kilpakumppanista, sillä lopulta Niskasen sanotaan leppyneen Iversenille kohtuullisen nopeasti ja hänen kuvaillaan esiintyneen median edessä rauhallisesti. Sitaatiksi on poimittu sävyiltään jopa ymmärtäväinen kommentti: ”Mitäpä sille enää. En ole pitkävihainen, eikä tämä hänestäkään tuntunut hyvältä. Ei auta olla vihoissa.” (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”.) Vaikka juttu siis aloittaa varsin aggressiivisissa tunnelmissa, pystyy lukija alusta asti ymmärtämään Niskasen tunnereaktion, koska tappion syy sysätään niin ilmiselvästi norjalaisen viaksi. Kaiken tämän lisäksi loppujen lopuksi Niskanen kuvataan varsin ymmärtäväisenä ja jopa anteeksiantavana Iverseniä kohtaan, mikä on ristiriidassa maskuliinisuuden aggressiivisuuden kanssa. Suomalaisessa maskuliinisuudessa painotetaan kuitenkin itsehillintää. Edes maskuliinisuutta ei saa olla liikaa. (Lehtonen 1995b, 108.) Näin alun lukijoille ymmärrettäväksi tehdyn aggressiivisuuden jälkeen Niskanen hillitsee itsensä varsin nopeasti. Tämä taas rakentaa hänestä kuvaa henkisesti ”suurempana miehenä”, joka luo hänestä kuvan juuri sellaisena sankarina, jota suomalaiset kaipaavat. Tietynlaisesta rentoudesta kuvaa maalaa myös juttu palkintokorokkeelta, jossa Niskanen ja Jauhojärvi ovat aluksi pettymyksestä kivikasvoisia. Niskanen kuitenkin murjaisee vitsillä: ”Aika hyvin kimaltaa tuo kulta tuossa vieressä”. Tämän jälkeen kaksikko jo pystyy hymyilemään ja nauramaan, vaikka kirvelevä tappio on koettu aiemmin samana päivänä. (IS 27.2.2017 ”Pettymys sulii iloksi”.)

Ennen maailmanmestaruutta Niskasesta syntyy siis kuva itsevarmana, mutta jalat maassa pitävänä urheilijana, joka ei ole liian ylimielinen. Hieman hämmentävästi tutkimusaineisto tuntuu välillä jopa tarkoituksenmukaisesti oleman korostamatta urheilijan omia puheita kultamitalista ainoana oikeana tavoitteena, samalla kun se itse toistottaa Niskasen olevan varmin mitaliehdokas. Sen sijaan korostuu Niskasen hyvä suhde joukkueovereihinsa, jopa kilpakumppaneihin, joiden takia kulta karkaa käsistä. Tällainen hyvähenkisen kilpailun korostaminen, jonka jalkoihin maskuliininen aggressiivisuus jää, muistuttaa itse asiassa yllättävän paljon feminiinistä stereotypiaa naisurheilijoista ensisijaisesti toisiaan tukevinä kollegoina. Maailmanmestaruuskaan ei tuo mukanaan maskuliinista aggressiivisuutta, mutta Ilta-Sanomat nostaa Niskasen selvästi jalustalle omiin maanmiehiinsä nähden. Yhtäkään juttua ei enää kirjoiteta ilman titteliä maailmanmestari.

Niskasen tunteiden näyttöä käsitellään pitkin aineistoa kovin hienovaraisesti. Näkyvimmin Niskasen tunteet saavat näkyä jutussa, joka kertoi parisprintin kultamahdollisuuden vieneestä kompuroinnista norjalaisen kanssa (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”). Tällöin on tietenkin kyse kielteisistä tunteista, jotka purkautuvat varsin nopeasti ja kohtuullisen hillitysti välittömästi kisan jälkeen. Mielenkiintoisen vertailupinnan tähän lisää saman jutun kuvailu törmäyksen aiheuttaneesta Emil Iversenistä, jonka kerrottiin itkeneen vuolaasti. Vaikka pettymys oli todennäköisesti molemmille yhtä suuri ja tapahtumaan syyttömälle Niskaselle todennäköisesti jopa suurempi, tökitään Iversenin tunteita ronskimmin samalla kun Niskasta ikään kuin ihaillaan hänen nopeasta rauhoittumisestaan. Iversenin pilkkaa lisää vielä melko tyhjänpäiväinen kommentti Suomen päävalmentaja Reijo Jylhältä: ”Kaikkein huvittavinta siinä oli se, että kun norjalainen itki, niin ruotsalainen lohdutti.” Tunteet pääsevät niin ikään jonkin verran esille myös maailmanmestaruudesta kertovissa jutuissa, sekä jutussa, jossa Niskanen nostaa edesmenneen Mika Myllylän idolikseen (IS 2.3.2017 ”Maailmanmestari puolusti idoliaan”).

Tutkimusaineistossa huomio kiinnittyy kuitenkin pitkälti toisten tunteisiin, ei niinkään itse maailmanmestarin. Esimerkiksi maailmanmestaruuden jälkeinen juttu alkaa sanoin: ”Iivo Niskas, 25, vakuuttavalla tavalla tullut maailmanmestaruus sai monet herkistymään maalialueella ja katsomossa.” Tämän jälkeen juttu kuvailee perheen tuntemuksia ja kertoo, kuinka kihlattu liikuttuneena kertoi rakastavansa Niskasta Ylen haastattelussa. Niskasen omista tuntemuksista kerrotaan vain, kuinka hän lehdistötilaisuudessa totesi kihlattunsa tunteen olevan molemminpuolinen, sentään ”tunteikkaana” ottaen huomioon, kuinka paljon hillitymmin Niskas tunteet tuodaan esille. Toki esille on tuotu myös kihlatulle annettu ”lämmän suudelma”, joka on päässyt esille pääkuvassa, mutta itse tekstissä Niskas tunteisiin ei kosketa kuin näiden kahden lauseen verran. (IS 2.3.2017 ”Kultasuudelma rakkaimmalle”). Sama juoni toistuu muissakin jutuissa, sillä kliseistä ”Miltä nyt tuntuu?” -kysymystä ei esitetäkään kertaakaan urheilijalle, vaan tunteistaan pääsee kertomaan lähinnä lähipiiri ja herkistynyt välinehuoltaja (IS 2.3.2017 ”Suksiguru herkistyi”).

4.2.1.2 Yksityisestä ja julkisesta: Maailmanmestaruus nostaa lähipiirin valokeilaan

Mielenkiintoisia ovat myös jutut, joissa Iivo Niskasesta puhutaan yhdessä siskonsa Kerttu Niskas kanssa, joka niin ikään edusti Suomea Lahden MM-kisoissa. Tällaisia juttuja on yhteensä neljä. Erityisen mielenkiintoisen jutuista tekee sen, miten Iivoa kutsutaan näissä jutuissa usein esimerkiksi pikkuveljeksi tai Kertun veljeksi. Uutisoinnissa, niin yleisesti kuin urheilunkin puolella, tilanne on tavallisesti ollut päinvastainen ja naisiin on viitattu esimerkiksi tyttärinä, sisarina tai vaimoina (Siivonen 2015, 10.) Sen sijaan Iivon ja Kertun kohdalla yksi otsikoista jopa julistaa seuraavaa:

”Niskaselta ei neuvoja veljelle” (IS 1.3.2017). Toki vaikka tilanne on kutkuttavan huomiota herättävä siinä, miten Iivoa määritellään siskonsa kautta, varsinaisessa sisällössä Iivo nostetaan huomattavasti Kerttua korkeammalle jalustalle. Osittain toki syystä, sillä sitä ei ole kiistäminen, että Niskasista nuorempi on huomattavasti sisarustaan menestyneempi. Silti tuntuu hieman häiritsevältä lukea juttua, jonka mukaan samaan yltäminen tarkoittaa naisurheilijan kohdalla kuudetta sijaa, kun taas miesurheilijan kohdalla voidaan puhua jo voitosta (IS 1.3.2017 ”Seuraava Niskanen sisään”). Tästä on kuitenkin hedelmällisempää puhua Kertun representaation kohdalla.

Toisin kuin parisprintin pronssista, maailmanmestaruushiihdosta ei kuitenkaan kirjoiteta yhtään juttua, joka varsinaisesti keskittyisi itse suoritukseen. Jutuissa vilahtelevat ilmaukset, joiden mukaan maailmanmestaruus tuli vakuuttavalla tavalla tai Niskanen hallitsi alusta loppuun saakka, mutta varsinaisesti jutut keskittyvät tunteisiin maaliintulon jälkeen. Ensimmäisessä jutussa Niskanen puolustaa idoliaan Mika Myllylää (IS 2.3.2017 ”Maailmanmestari puolusti idoliaan”), toisessa kuullaan lähinnä lähimmäisiä ja käydään läpi heidän vaikutustaan Niskasen uraan (IS 2.3.2017 ”Kultasuudelma rakkaimmalle”) ja kolmannessa haastatellaan herkistynyttä huoltomiestä (IS 2.3.2017 ”Suksiguru herkistyi”). Vasta neljännessä jutussa päästään lähimmäs itse hiihtoa, kun kuullaan, mitä mieltä kilpakumppani Martin Johnsrund Sundby oli Niskasen hiihdosta (IS 2.3.2017 ”Mestari kultatuoliin”). Merkittävän tällaisesta lähestymistavasta tekee sen, että kehuja ja kiitoksia jaetaan surutta lähimmäisille usean jutun verran. Lauri Jaakkola (2010, 48–49) päätyi siihen tulokseen, että miesten kohdalla sankaruutta ja voittoa korostettiin nimenomaan heidän itsensä saavutuksina, kun taas naisurheilijoilla voiton kunniaa jaettiin niin valmennuspiirille kuin tukea antaneille lähimmäisille. Niskasen kohdalla asia ei suinkaan ollut näin, vaan maailmanmestaruuden jälkeen suitsutusta saivat niin lähimmäiset kuin huoltojoukot. Perhettä kiitetään rahan satsaamisesta nuoren pojan harrastukseen, siskoa kilpakumppanin tarjoamisesta ja kihlattia tuesta ja ymmärryksestä. Jo ennen maailmanmestaruutta yksi ennakoiva juttu toteaa, kuinka Niskasen suksimerkki onnistui hyvin naisten kisassa, mikä taas lupaa hyvää itseluottamukselle (IS 1.3.2017 ”Seuraava Niskanen sisään”). Jaakkolan löydöksistä poiketen osa mahdollisen voiton kunniaa annetaan jopa etukäteen jonnekin muualle kuin urheilijalle itselleen, tässä tapauksessa suksille ja huoltotiimille.

Lisäksi esimerkiksi kihlatun tuominen näkyvästi esille muun muassa omassa kainalojutussaan hämärtää aiemmin piirtynyttä selvärajaista kuvaa huippu-urheilijasta, jonka yksityiselämään ei ennen tätä ole koskettu. Yhtäkkiä juttuihin ilmestyy tiedonmurusia kihlauksen ja seurustelusuhteen pituudesta sekä perheen rahatilanteesta lapsuudessa. Nyt jutuissa käytetään maailmanmestarin lisäksi sellaisia kutsumanimiä kuin ”rakas”, ”kihlattu”, ”oma poika” ja ”suojahti”. Toisin kuin etukäteen olisi voinut olettaa, suuren voiton koittaessa yksinäisen huippu-urheilijan roolia häivytetään tehokkaasti

taka-alalle ja Niskasesta rakentuu kuva ensimmäistä kertaa myös vanhempiansa lapsena, siskonsa veljenä ja kihlattunsa rakkaana. Toisaalta kihlattu Kemppaisen selostus siitä, kuinka pariskunnan luona ei vieraillut ketään viikkoihin ennen kisoja pöpöjen levittämisen pelossa, palauttaa vahvasti muistikuviiin, että yksityiselämässäänkin urheilu on etusijalla. (IS 2.3.2017 ”Kultasuudelma rakkaimmalle”.)

4.2.1.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Dopingtahrin puhdistaja ja vapahtaja

Ehkä kaikkein hämmäntävintä viittaa Niskanen harteille asetellaan nimenomaan suhteessa hänen idoliinsa Mika Myllylään ja Lahden kisoihin 2001. Niskanen itse nosti Myllylän esille maailmanmestaruutensa jälkeen, mitä ihmeteltiin esimerkiksi ruotsalaisessa mediassa, jäihän Myllylä aikoinaan dopingista kiinni. Suomalainen media, tai ainakin Ilta-Sanomat, puolestaan pöyristyi ruotsalaisten pöyristymisestä ja nosti ”Maailmanmestari puolusti idoliaan” -juttunsa (IS 2.3.2017) printissään ensimmäiseksi maailmanmestaruudesta kertovista jutuista. Siinä Niskanen toteaa muun muassa, ettei usko Myllylän olleen epärehellisempi urheilija kuin muutkaan aikansa tähdet. Lisäksi hän kertoo haaveilleensa voittamisesta nimenomaan Lahdesta, osittain siitä syystä, että vuoden 2001 tapahtumat voitaisiin jo unohtaa. Väistämättä juttuja lukiessa tulee mieleen, että tutkimusaineiston mielestä Niskanen maailmanmestaruus oli juuri kyseisestä syystä välttämättömyys. Suoraan sitä ei kertaakaan sanota, mutta Niskasesta puhutaan useammassa jutussa Myllylän vertaillen. Lisäksi yhdessä jutussa Mika Myllylän poika Benjami Myllylä kiittelee Niskasta vuolaasti hänen kauniista sanoistaan. Samoin kuin Niskanen itse, myös Myllylä toivoo, että Niskanen menestys auttaisi hiihtoväkeä jo unohtamaan Myllylän isän virheet (IS 3.3.2017 ””Tosi hienoa Iivolta!””). Niskanen harteille asetellaankin eräänlaista Lahden dopingskandaalin puhdistajan viittaa, sekä hänen itsensä, Ilta-Sanomien että Myllylän läheisten toimesta.

Mielenkiintoinen kuva jutuista välittyy myös toimittajien suhtautumisesta Niskaseen ja siihen, mitä maailmanmestaruuden saavuttamisen takana on. Viimeinen iso juttu Niskasesta (IS 4.–5.2.2017 ”Intohimon lapsi”) alkaa toimittajan muistelolla vuodesta 2014. Toimittaja toteaa Niskanen tilanteen ruokajuomakseen olutta, vaikka SM-startteja oli tuolloin vielä jäljellä. Vaikka tekstistä ei erotu paheksuntaa, vaan pikemminkin ihailua nuoren hiihtäjän piittaamattomuudesta siitä, mitä toimittaja saattaisi hänestä ajatella, on selvää, että tapaus on jäänyt kirkkaasti toimittajan mieleen. Nostaahan hän sen juttunsa kärjeksi vielä kolme vuotta myöhemmin. Toimittaja toteaa, että Niskasesta on yllin kyllin samanlaisia juttuja, sillä hän tietää mitä haluaa ja on aina tiennyt. Juuri tämä on jutun mukaan syy siihen, miksi Niskanen on nyt maailmanmestari. Tällainen lähestymistapa alleviivaa kuvaa luonnonlapsista, joka ei juuri muiden mielipiteistä piittaa, mutta silti kaiken muun huomioon ottaen,

onnistuu samalla olemaan äärimmäisen miellyttävä ja ihailun arvoinen. Tai kuten juttu itse sen parhaiten sanoo: ”Iivo on vaatimaton, mutta ei väärällä tavalla. Itsetunto on kohdallaan.” Sama juttu kuvailee, kuinka maailmanmestaruuden takana on ennen kaikkea valtava inhohimo. Niskasen harjoitusmotivaatiota kuvaillaan poikkeukselliseksi ja kilpailuviettiä armottomaksi. Jutussa sanotaan myös, ettei Niskanen ”ole halunnut tuhлата lahjakkuuttaan”, vaan on omistautunut hiihdolle jopa fanaattisesti nuoresta lähtien. Juttu siis tunnistaa lahjakkuuden vaikutuksen, mutta korostaa ennen kaikkea, että Niskasen luonne ja intohimo hiihtämiseen ovat pääsyy sille, miksi suomalainen on nyt maailmanmestari. Samalla luodaan kuvaa vahvasti itseään eteenpäin vieneestä ja kirittäneestä urheilijasta, vaikka perhe mainitaan useasti kaiken mahdollistajana. Nuoruusvuosien valmentaja toteaa esimerkiksi suoraan, että: ”Iivon jalostumisessa perhekeskeisyys on ollut ratkaiseva tekijä.” Sana jalostuminen kuitenkin viittaa siihen, että pohjatyo on kuitenkin tehty jossain muualla, tässä tapauksessa urheilijassa itsessään. Jutussa kuvaillaan, kuinka Niskanen nuorena muun muassa tallensi lukuisia hiihtokisoja videolle ja opetteli hidastuksista parhaiden hiihtäjien tekniikkaa. Tällainen kuvailu pönkittää ajatusta siitä, että loppujen lopuksi Niskasen maailmanmestaruuden varmistaja on ennen kaikkea hän itse. Suomalaisen miehen representaatioissa korostuu ensisijaisesti työn ja itsekurin arvostus, joka näin näyttäytyy myös Niskasessa (Lehtonen 1995b, 96–98).

Niskasesta kertovista jutuissa toistuukin tietty kypsyminen sekä ennen maailmanmestaruutta että sen jälkeen. Menneiden kausien vaikeudet kerrataan useaan kertaan ja korostetaan sitä, kuinka kypsynyt urheilija näyttää nyt päässeensä ongelmistaan eroon. Useassa jutussa toistuu esimerkiksi sanapari ”kilpaillut säästeliäästi” (IS 20.2.2017, ”Paineet joukkuekaverille!”; IS 22.2.2017 ”Tuleeko heistä MM-Lahden valtiaat?”; IS 2.3.2017 ”Oppi on tarttunut”) ja lisäksi menneiden kausien sairasteluihin ja ylilyönteihin treenauksessa viitataan useammassa jutussa. Jo ensimmäinen juttu maalaa kuvaa ”joskus pukeutumiseen hieman hulivilimäisesti suhtautuneesta” Niskasesta, jota joukkueen lääkäri on joutunut opastamaan vaihtamaan kuivat vaatteet yllensä heti maaliviivan ylityttyä. Nyt kuitenkin jatkuvilta, jokasyystalvisilta sairasteluilta on vältytty, koska Niskanen on oppinut paremmin kuuntelemaan kehoaan ja näin ollen perunut varotoimina kisaosallistumisiaan tarpeen vaatiessa.

Yhdessäkään jutussa Niskaselle ei anneta sitaattiverbejä, jotka olisivat erityisen värittyneitä. Jutusta toiseen toistuvat jopa yllättävän neutraalit sitaattiverbivalinnat. Yleisimmin Niskanen joko ”sanoo”, ”kertoo” tai ”toteaa”. Välillä hän myös muistelee tai kuvailee jotain, mutta erityistä tunnelatausta sitaattiverbeille ei juurikaan anneta. Sen sijaan osassa jutuista sitaattiverbeissäänkin toistellaan Niskasen itsevarmuutta, kun hänen annetaan muun muassa ”vakuuttaa”, ”alleviivata” ja ”painottaa” maailmanmestaruuden jälkeen, että latautuminen viestikisaan onnistuu kyllä (IS 3.3.2017 ”Paluu arkeen”). Pääseepä Niskanen kerran jopa ”naulaamaan kilpailun raamit ennakkoon” (IS 1.3.2017 ”Seuraava Niskanen sisään”). Sitaattiverbeillä ei siis juurikaan teksteissä leikitellä Niskasen suhteen.

Silloinkin kun neutraalius hieman karisee pois, on kyse itsevarmuuden korostamisesta. Erityisen kiinnostavaksi nämä tulokset tulevat, kun tarkastellaan juttuja, joissa puhutaan Niskasesta ja Mika Myllylästä. Lähimmäksi tunnelatautunutta sitaattiverbiä päästään, kun otetaan huomioon verbeihin liitetyt adverbis ja adjektiivit. Niskasen muun muassa todetaan ”kertoneen tunteikkaasti” Myllylän vaikutuksesta hänen urheilijauraansa (IS 3.3.2017 ”Tosi hienoa Iivolta!”). ”Maailmanmestari puolusti idoliaan” -jutussa (IS 2.3.2017) puolestaan Niskasta kuvaillaan liikuttuneeksi, kun hän muistelee Myllylää. Silti muistelemisen lisäksi Niskanen ainoastaan ”toteaa” omat sanottavansa, eikä tunteita tai liikuttuneisuutta painoteta sen enempää, vaikka itse sitaattit ovat kyllä varsin tunnepitoisia. Niskanen muun muassa *toteaa* suorassa sitaatissa seuraavasti: ”Olin yhdeksänvuotias, ja minusta Mika Myllylä oli maailman paras hiihtäjä. Minulle on urani aikana tullut vaikutelma kuin silloin tapahtuneet asiat jotenkin liittyisivät minuun. Mika Myllylä ei minusta ollut yhtään epärehellisempi urheilija kuin muut aikansa tähdet.” Hän lisää vielä kokevansa, että yhteen mieheen laitettiin liikaa painetta tapahtuneen jälkeen. Sitaateista on siis selkeästi havaittavissa suuria tunteita, mutta neutraaleista sitaattiverbeistä tämä ei näy.

4.2.1.4 Kutsumatitteleistä: Suomalainen maailmanmestari

Erilaisia kutsumatitteleitä viljellään aineistossa runsaasti. Yleisin on jo edellä mainittu maailmanmestari, jota käytetään jokaisessa jutussa maailmanmestaruuden jälkeen. Lisäksi joukossa vilahtelevat sellaiset yksittäiset ilmaukset kuin ”suojatti”, ”mitalikandidaatti”, ”kilpakumppani”, ”haastaja”, ”kuopiolainen”, ”Niskasen perheen edustaja” ja ”työläisperheen poika”. Vähemmän yllättäen suomalaisuus korostuu Niskasesta käytettävissä substantiiveissa. Asia sanotaan joko suoraan kutsumalla häntä suomalaiseksi tai ”suomalaisjyräksi” tai hieman kiertäen ”Suomen ankkuriksi”. On niin yleistä viitata urheilijoihin, etenkin kansallisen tason kisoissa, heidän kansallisuudellaan, että ensimmäistä kertaa juttuja lukiessani mietin, että suomalaisuuteen viittaavia substantiiveja käytettiin mielestäni kohtuullisen vähän. Tarkempi analyysi osoitti kuitenkin, että 17 jutusta kahdeksassa Niskaseen viitataan suomalaisena kerran tai useammin. Suomalainen-sanalla on toki helppoa kiertää liiallista nimen toistoa tekstissä, mutta saman asian ajaisi mikä tahansa muu paljon neutraalimpi sana kuten esimerkiksi hiihtäjä tai urheilija. Tässä onkin hyvin pitkälti kyse kansallisuuden rakentamisesta, sillä urheilu on aina ollut yksi tärkeimmistä myönteisen kansallistunteen synnyttäjästä. Siinä missä naismissien on nähty vievän positiivista kuvaa Suomesta maailmalle kauneudellaan, on miesten puolella sanansaattajina nähty Paavo Nurmen kaltaiset kestävyysurheilijat, jotka ihastuttavat maskuliinisella kestävyydellään, sinnikkyydellään ja

sisukkuudellaan (Paasonen 2010, 39). Myös Iivo Niskanen istuu tähän rooliin menestyksessään hyvin.

Kansallisuuden lisäksi Niskasesta käytettävissä substantiiveissa nousee muitakin mielenkiintoisia ulottuvuuksia esille. Niskasta kutsutaan usein ”pikkuveljeksi” tai jopa ”pojaksi”, vaikka kisojen aikaan hän olikin jo 25-vuotias. Myös luonnehdinta ”luonnonlapsi” vilahtelee teksteissä useampaan kertaan. Mieheksi häntä sanotaan ainoastaan kahdessa jutussa, ja tällöinkin yleensä sanaparilla ”nuori mies”, lukuun ottamatta dramaattista otsikkoa ”Helvetin lieskojen mies” (IS 2.3.2017; IS 1.3.2017 ”Seuraava Niskanen sisään”). Asetelma on kummallinen, kun puhutaan uransa huipulla olevasta urheilijasta. Luonnonlapseksi luonnehdinta ikään kuin oikeuttaa Niskasen pojittelua, mikä jatkuu maailmanmestaruuden voittamisen jälkeen. Toki Niskasesta puhutaan paljon nimenomaan perheensä kautta, mikä selittää osittain runsasta pikkuveli ja poika -sanojen käyttöä. Toisaalta tämänkaltainen lähestymistapa ei ole tavanomaisin puhuttaessa nimenomaan miesurheilijasta, sillä miehiä harvemmin määritellään heidän perhesiteidensä kautta (Siivonen 2015, 10). Niskasesta käytetään paljon sellaisia sanoja kuin ”rakas”, ”rakkain” ja ”oma poika”, nimenomaan välittömästi maailmanmestaruuden jälkeen (IS 2.3.2017 ”Kultasuudelma rakkaimmalle”). Kuten jo aiemmin totesin, tällainen kohtelu luo Niskasesta kuvaa ennen kaikkea myös tavallisena, melkeinpä samaistuttavana ihmisenä pelkän jalustalle nostetun huippu-urheilijan sijaan.

Ehkä mielenkiintoisin on kuitenkin ilmaisu ”Suomen mieshiihdon ykkösnimi” (IS 2.3.2017 ”Kultasuudelma rakkaimmalle”), vaikka se jääkin yksittäistapaukseksi. Poikkeukselliseksi ilmaisusta tekee määre mies. Ihmisestä käytettävät nimitykset ovat yleensä piilomaskuliinisia, mikä tarkoittaa sitä, että sinänsä neutraalilta kuulostava nimike, kuten lääkäri, mielletään useammin mieheksi kuin naiseksi. Nimitysten piilosukupuolisuus tulee esille erityisesti silloin, kun nimityksen kohteen sukupuoli on ristiriidassa nimityksen oletetun sukupuolen kanssa. Tällaisissa tapauksissa nimitykseen liitetään yleensä sukupuolta tarkentava määre, kuten naissotilas tai miesmalli. (Engelberg 2016, 21–22.) Samantapainen tarkentava määre on nyt liitetty Niskasta kuvailevaan ilmaukseen. Olisi ollut kohtuullisen helppoa kirjoittaa Niskasena olevan Suomen hiihdon ykkösnimi ilman minkäänlaisia lisämääritteitä. Kun ilmaukseen on kuitenkin liitetty määre mies, lukijalle teroitetaan, ettei Niskanen suinkaan ole Suomen hiihdon koko kasvot, vaan hän saa kirkkaimman tähden viitan itselleen vain miesten puolella. Niskanen ei siis täysin pysty varastamaan valokeilaa naishiihtäjiltä.

4.2.1.5 Kuvista: Monipuolisesti toiminnallinen huippu-urheilija

Tutkimusaineistossa on Niskasesta yhteensä 37 kuvaa tai kuvasarjaa. Pienet, selkeästi kohtausmaiset kuvat laskin yhdeksi kuvasarjaksi, jotta tietyt kategoriat eivät korostuisi kohtuuttomasti. Esimerkiksi parisprintin kaatumista kuvaavat neljä vierekkäin aseteltua kuvaa olivat selkeä yhtenä kokonaisuutena tarkasteltava kuvasarja (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”). Selkeästi suurin osa kuvista käsitteli urheilua. Näistä aktiivisia oli 11 kuvaa, passiivisia puolestaan yllättävästi jopa useampi, eli 14 kuvaa. Passiivisten urheilukuvien suuri osuus selittyy Niskasen maailmanmestaruudella, sillä huomattava määrä näistä kuvista oli poseerauksia tuoreen kultamitalin tai parisprintin pronssimitalin kanssa. Niskasesta oli lisäksi seitsemän yksityisen alueelle kuuluvaa kuvaa, mutta kaikki näistä kuvista liittyivät urheiluun. Suurin osa tällaisista kuvista ajoittui maailmanmestaruudesta kertoviin juttuihin, jotka oli täytetty hyvin pitkälti kuvilla, joissa Niskasta onnitteli hänen läheisensä, kuten kihlattu tai vanhemmat. Sen sijaan Niskasesta ei ollut yhtään sellaista kuvaa, joka olisi voitu luokitella täysin urheilukontekstin ulkopuolelle.

Yksi kuvista koettelee yksityisyyden rajoja kuitenkin melko tavalla, vaikka kuva onkin napattu maailmanmestaruuden jälkeen ollen näin urheilusuoritukseen suoraan sidottavissa. Siinä Niskasen kihlattu Saana Kemppainen antaa rakkaalleen ”kultasuudelman” niin kuin jutun otsikko ilmoittaa. Kuva on hyvin tiiviisti rajattu, mutta on silti puolen sivun kokoinen. Kaksikon kasvot täyttävät sivun tavalla, joka tuo lukijan varsin lähelle hyvin intiimiä tilannetta. Lukijan katse kiinnittyy ensimmäisenä kasvot kameraan päin olevaan Kemppaiseen, jonka kiinnisuljetut silmät kertovat tilanteen tunteikkuudesta. Sen sijaan kameran katse ei kohdistu samalla tavalla Niskaseen, jonka kasvoista näkyy ainoastaan sivuprofiili. Vaikkei kuvakulma ole täysin suoraan Niskasen olan yli, ohittaa lukijan katse hänet melko nopeasti kiinnittyen nimenomaan Kemppaisen kasvoilta näkyvään tunteeseen. (IS 2.3.2017 ”Kultasuudelma rakkaimmalle”.) Tilanteessa, jossa yksityisyyden rajoja koetellaan, on Niskanen siis edelleen melko suojassa tunteiden julkiselta esittämiseltä. Niskasen tunteet eivät erotu sivuprofiilista samalla tavalla kuin Kemppaisen, jonka kasvot ovat huomattavasti enemmän näkyvillä. Näin kuvakulma suojelee miestä tunteidensa näyttämiseltä samalla, kun se altistaa naisen ja tämän tunteet kaikkien nähtäviksi.

Kun yksityisen alueella ei olla liikaa, saavat tunteet näkyä kuvissa. Kaikkein useimmiten kuvissa näkyy leveä hymy tai jopa virnistys, useimmiten mitaleja esitellessä tai onnitteluja vastaanottaessa. Muutama poikkeuskin aineistosta löytyy. Jutun ”Suksiguru herkistyi” (IS 2.3.2017) pääkuvassa Niskanen hymyilee riehakkaana kädet ilmassa palkintokukkiensa kanssa. Kakkoskuvassa Niskanen nähdään kuitenkin tiukassa halauksessa henkilökohtaisen välinehuoltajansa Mika Venäläisen kanssa. Molemmat miehet ovat selvästi liikuttuneita, Venäläinen jopa kyyneliin asti, vaikka varsinaisia

kyyneleitä kuvasta ei pystykään erottamaan. Venäläisen alaspäin kääntyneet suupielet ja siristetyt silmät paljastavat kuitenkin, että kyyneleitä vähintään pidätellään. Myös Niskasen ilme kertoo liikutuksesta, vaikka varmaksi ei voi sanoa, ovatko kyyneleet lähellä. Niskasen kasvot ovat kuitenkin selvästi jännittyneet kauttaaltaan ja suupielet ovat erityisen kireinä. Lisäksi Niskanen siristää aavistuksen silmiään, vaikkei yhtä huomattavasti kuin Venäläinen. Vaikka kuvan jälkeen ei välttämättä olisikaan nähty kyyneleitä, on selvää ainakin se, että Niskanen on liikuttunut. Erityisen mielenkiintoiseksi kuvan tekee se, että se on ainoa kuva, jossa Niskanen nähdään selvästi liikuttuneena. Tämä siitäkin huolimatta, että aineistoon mahtuu useampi juttu, joissa kuvaillaan Niskasen liikuttumista hänen puhuessaan esimerkiksi nuoruuden idolistaan Mika Myllylästä. Näissä jutuissa ei kuitenkaan liikutusta nähdä, vaan esimerkiksi Myllylästä puhuvassa jutussa Niskanen hymyilee leveästi kultamitaliaan esitellen (IS 2.3.2017 ”Maaailmanmestari puolusti idoliaan”).

Liikituksen lisäksi Niskanen pääsee esittelemään muita tunteitaan parisprintin kaatumisen jälkeen. Välittömästi tapahtuman jälkeen kuvissa näkyy suuttumus, palkintojenjaossa puolestaan pettymys. Parisprintin tapahtumista kertovan jutun pääkuvassa on Niskanen sekä hänet kaatanut Emil Iversen. Iversen on kuvan oikeassa laidassa selkä kumarassa ottamassa pois suksisauvojen kiinnityksiä kädestään. Irrotusvuorossa oleva sauva on selvästi poikki. Lukijan katse kiinnittyy kuitenkin selkä suorana seisovaan Niskaseen, joka ei ole vielä vaivautunut edes ottamaan sauvoja irti. Niskasen hiihtolasit peittävät silmät ja niiden ilmeet, mutta katseen suunta on selvä. Niskasen katse kohdistuu suoraan kumarassa kyyristelevään Iverseniin, jonka ilme jää asennon takia suurimmaksi osaksi piiloon. Niskasella puolestaan on suu auki tyrmistyksestä ja koko keho on jännittynyt. Aggressiivista vaikutelmaa alleviivaa entisestään kuvateksti, joka vihjailee ”Jos katse voisi tappaa...” ja sanoo Niskasen vilkaisseen Iverseniä ”murhaavasti”. Iversenin kyyristelevä asento ja Niskasen suoraselkäisyys korostavat Iversenin syyllisyyttä tapaturmaan. Samalla Iversen tuntuu alistuvan Niskasen vihaisen katseen alla. (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”).

Palkintojenjaosta otetussa kuvassa näkyvät niin ikään tunteet. ”Pettymys sulii iloksi” -jutussa (IS 27.2.2017) on kaksi kuvaa, pääkuva ja huomattavasti pienempi pikkukuva. Niskanen ja Sami Jauhojärvi esiintyvät molemmissa tuoreet pronssimitalit kaulassaan. Pikkukuvassa urheilijat esittelevät mitaleitaan perushymyt kasvoillaan suoraan kameroille. Kiinnostavampi on kuitenkin jutun pääkuva, jossa kaksikko seisoo palkintokorokkeella palkintorasiat käsissään. Jauhojärvi katselee kameran ohitse toiseen suuntaan ilme peruslukemilla, mutta Niskanen tuijottaa käsissään olevaa rasiaa pettyneen näköisenä. Rasia on huolettomasti vain toisen käden otteessa, avattuna Niskaseen itseensä päin. Niskasen silmät ovat luotuina alaspäin eikä kasvoilla ole tietoa hymystä. Alaspäin luotu katse vetää hartioita aavistuksen lysiyn, joka luo vahvan mielikuvan pettymyksestä. Tunnekokemuksen välittyminen lepää kuitenkin vahvasti lukijan vastuulla, sillä kielteinen tunne

välittyy huomattavasti hienovaraisemmin kuin myönteiset. Näin on ainakin Niskasen kohdalla, joka hymyilee varsin estottomasti useammassa kuvassa, mutta jolla kielteiset tunteet välittyvät lähinnä kasvojen kiristymisen avulla.

Urheilusuoritusta kuvaavissa kuvissa ei juurikaan ole luettavissa selviä tunteita. Ne eivät myöskään seksualisoi Niskasen ruumista tavalla, jonka Jan Wickman (2006) totesi lisääntyneen miesurheilijoiden kohdalla nykymediassa. Miehen ruumis esitetään urheilusivujen kuvissa lihaksikkaana ja elinvoimaisena, maskuliinisuuden tärkeimpänä tuntomerkkinä. Tätä ihannetta pidetään luonnollisena, jota vasten miehet vertaavat itseään. (Löytty 1995, 153.) Urheilijan ruumis on kuitenkin kiedottu päästä varpaisiin urheiluvaatteisiin joka kuvassa eikä kamera etsi epäilyttäviä kuvakulmia. Lähimmäksi tällaista päästään kuvassa, jossa Niskanen on rojahtanut maahan maaliviivan jälkeen. Kuvassa hiihtäjä pötköttää mahallaan takapuoli hieman koholla maasta, pää käsien ja ylävartalon suojissa. Vaikka takapuoli hieman tyrkyllä onkin, ei kuva kuitenkaan tarjoa Niskasen ruumista esille erityisen seksualisoituna. Kuva on osa kahden pienen kuvan sarjaa, jossa ensimmäisessä näytetään kuinka Niskanen kaartaa maalialueelle ja lähtee jo hieman kaatamaan vartaloaan. Seuraavassa kuvassa Niskanen on jo makuulla. Näin ollen kuvapari toimii tarinana, jossa makuulta otetulla kuvalla on osansa. Lisäksi kuvat ovat verrattain pieniä, jolloin hieman koholla oleva takapuoli ei pääse hyppäämään lukijan silmille. (IS 20.2.2017 ”Paineet joukkuekaverille!”.)

Urheilusuoritusta esittävät kuvat ovat vaihtelevia. Kuvakulmat ja rajaukset vaihtelevat kokovartalokuvista lähikuviin. Välillä niissä näkyy maalintulo, mäenlasku tai tasaisella etenemistä. Tällainen vaihtelevuus kuvien aiheissa korostaa Niskasen toiminnallisuutta ennestään. Urheilija on niin aktiivinen, että hänestä on mahdollista napata loppumattomiin erilaisia toiminnallisia kuvia erilaisissa tilanteissa. Miestä esittävät kuvat näyttävät miehet usein toiminnassa juuri maskuliinisuuden aktiivisuutta korostaakseen (Dyer 2002, 107). Mielenkiintoisen poikkeaman toiminnallisiin urheilukuviin tuovat parisprintin kaatumista kuvaavat kuvat. Tapahtumaa kuvataan kahdessa erillisessä jutussa. Ensimmäisessä jutussa (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”) tapahtumaa kuvataan kuvasarjalla, jossa on neljä erillistä kuvaa. Kuvasarja muistuttaa pysäytettyä videota, josta on nähtävissä kohtalokkaat hetket Iversenin ohitusyrityksestä aina varsinaiseen rytäkkään asti. Viimeisessä kuvassa urheilijat kömpivät jaloilleen. Jokaisen kuvan kuvakulma on tismalleen vaakatasossa suoraan sivulta kuvattuna. Muissa urheilukuvissa kuvakulma vaihtelee pienestä alaviistosta pieneen yläviistoon, mutta on vain harvoin täysin vaakasuorassa urheilijaan nähden. Kuvasarjan varsinaisen tarkoituksen onkin kuvata tapahtumaa mahdollisimman tarkasti, eikä keskittyä yksittäiseen urheilijaan. Sama henkii myös ”Toinen karmea hetki” -jutun (IS 4.–5.3.2017) kuvasta. Myös siinä kuva on otettu suoraan vaakatasossa ja huomio on itse tapahtumassa, ei kummassakaan urheilijassa.

4.2.1.6 Yhteenveto

Tavallaan Niskanen kasvaa luonnonlapsesta maailmanmestariksi yksien kisojen aikana. Siinä missä ensimmäisessä jutussa Niskasta syytellään menneestä huolimattomuudesta oman terveyden suhteen, muistellaan viimeisessä jutussa enää, kuinka intohimoisesti Niskanen nauhoitti hiihtovideoita voidakseen parantaa tekniikkaansa. Parhaiten Niskasesta rakentuvaa representaatiota kuvailee juuri viimeisen jutun kiteytys. Niskanen on ”uudet kasvot suo, kuokka ja jussi -aatteelle” (4.–5.2.2017 ”Intohimon lapsi”). Samalla Niskanen on myös suomalaisten kaipaama sankari, joka on vihdoinkin onnistunut pyyhkimään historiastamme Lahden 2001 dopingskandaalin häpeätahrat.

Niskasen representaatiossa esiintyy myös ristiriitaisuuksia. Suomalaiselle sankaruudelle ominaisesti Niskasesta rakennetaan kuvaa urheilijana, joka ei nosta itseään toisten yläpuolelle. Tämä siitä huolimatta, että hän useasti sanoo ainoastaan maailmanmestaruuden olevan tavoite. Niskasta ei siis haluta kohottaa liian korkealle jalustalle, vaikka urheilija itse on tavoitteissaan kovin kunnianhimoinen. Maailmanmestaruuden jälkeen mediakaan ei enää yritä suitsia Niskasen varmoja puheita. Maailmanmestaruus antaa Niskaselle mahdollisuuden osoittaa myönteisiä tunteitaan julkisesti sen kuitenkaan haastamatta hänen maskuliinisuuttaan. Hempeämpien tunteiden tasapainottamiseksi kielteisistä tunteista erityisesti aggressiivisuutta painotetaan parisprintin kaatumisen jälkeen. Aggressiivisuutta selitetään kuitenkin aktiivisesti sillä, että kaatumisen syy oli täysin vastustajan vika ja huomautetaan, että loppujen lopuksi Niskanen rauhoittui nopeasti. Näin maskuliininen aggressiivisuus, joka ei muuten istuisi kovin hyvin kuvaan Niskasesta hulivilinä luonnonlapsena, on hyväksyttävissä. Kielteisistä tunteista pettymystä tai surua ei juurikaan käsitellä, vaikka esimerkiksi pettymys näkyy verhotusti varsinkin parisprintin mitalikuvissa. Kuvat toistavat rakentuvaa representaatiota. Kielteisiä tunteita kuvista on vaikeaa löytää, mutta maailmanmestaruus asettaa Niskas näkyvämmälle myönteisten tunteidensa osalta. Toiminnallisten kuvien paljous ja monipuolisuus on puolestaan omiaan tuoreelle maailmanmestarille, joka on vihdoinkin karistamassa menestyksensä tiellä ollutta lapsekkuutta pois.

4.2.2 Aino-Kaisa Saarinen – Lapsen rauhoittama ämmä

Aino-Kaisa Saarinen oli Suomen maajoukkueen kokenein hiihtäjä Lahden MM-kisoissa. Kisojen aikaan 38-vuotias hiihtäjä oli nelinkertainen maailmanmestari ja viisinkertainen olympiamitalisti. Lahdesta Saarinen pokkasi yhdessä naisten viestijoukkueen kanssa pronssia 4x5 kilometrin viestissä. Eniten Lahdessa kirjoitettiin kuitenkin siitä, kuinka Saarista ei valittu hänen päämatkalleen

perinteisen kymppin väliaikalähtöön, vaan Suomea edustivat muut hiihtäjät. Lisäksi hän osallistui parisprinttiin yhdessä Kerttu Niskasen kanssa. Mittavista saavutuksistaan huolimatta Saarinen oli ennen Lahden kisoja esillä mediassa lähinnä hänestä kirjoitetun kirjan ”Tahto – Aino-Kaisa Saarisen kahdet kasvot” takia. Kirja käsitteli surutta muun muassa Saarisen huonoja välejä muihin maajoukkueen edustajiin, erityisesti Riitta-Liisa Roposeen, joka aikoinaan suuttui Vancouverin kisoissa siitä, kuinka Saarinen päätti jättää varmana mitalimatkana pidetyn parisprintin hiihtämättä. Kritiikkiä kirjassa osakseen saavat myös muut kilpakumppanit sekä maajoukkueiden valmentajat ja muut toimijat. Hankalana pidetyn ihmisen kuva ikään kuin sinetöityi kirjan julkaisun (noin puoli vuotta ennen Lahden kisoja) myötä. Keväällä 2016 Saarinen sai ensimmäisen lapsensa, johon tutkimusaineistossakin viitataan useasti.

Saarinen oli eniten palstatilaa Ilta-Sanomissa saanut naishiihtäjä, sillä kisojen aikana hänestä kirjoitettiin yhdeksän juttua. Näistä ensimmäinen keskittyy nimenomaan syksyllä julkaistuun kirjaan, keväällä syntyneeseen tyttäreensä Amandaan ja Saarisen väleihin Roposen kanssa. Tämän jälkeen jutut keskittyvät enemmän tai vähemmän itse kisoihin lukuun ottamatta yhtä täysin tyhjänpäiväistä juttua, jossa seikkailee hiihtokisoja kiertävän freelance-kuvaajan Aikku-niminen koira. Kuitenkin myös jutuissa, joissa keskitytään kisoihin, on perheen ja erityisesti tuoreen tyttären rooli huomattavan suuri. Itse asiassa vain kolmessa oikeasti Saarisesta keskittyvässä jutussa ei viitata Saarisen puolisoon tai äitiyteen millään tavalla. Tämän lisäksi merkittävän roolin perhe tai äitiys saa jopa viidessä eli yli puolissa jutuista. Pariutuminen ja lisääntyminen on perinteisesti ajateltu kuuluvan täydelliseen elämänkaareen, jonka näin siis myös Saarinen on vihdoinkin saavuttanut (Rossi 2015, 71).

4.2.2.1 Tunteista: Äidillistynyt hiihtäjä ja musertava pettymys

Jo ensimmäinen juttu (IS 25.–26.2.2017 ”Se on Amandan ansiota”) rakentaa Saarisesta mielenkiintoista kuvaa. Juttu alkaa Saarisen elämäkertaan viitaten kertomalla, kuinka Saarisen ja ”pitkäaikaisen kiistakumppanin” Riitta-Liisa Roposen välit ovat olleet huonot, ”pahimmillaan jopa jäätävät” jo vuosia. Heti perään jutussa kuitenkin arvellaan, että kaksikko näyttäisi olevan eläköitymässä jopa varsin lämpimissä väleissä. Roponen kutsuu Saaria ”parhaillaan jopa tärkeäksi tukihenkilöksi”. Syyksi lämmenneille väleille tarjotaan Saarisen tuolloin alle vuoden vanhaa Amanda-tytärtä. Roposen mukaan Saarinen esimerkiksi kävi katsomassa häntä tyttärensä kanssa juuri ennen Roposen selkäleikkausta. Myös Saarinen itse antaa tyttärelleen tunnustusta kaksikon välisen parantumisen. Hän sanoo muun muassa täysin suoraan: ”Tässä prosessissa Amandan merkitystä ei voi vähätellä. Se pieni ihminen tuo mukanaan hyvää niin monella tavalla.” Sitaatin loppuosa on päässyt jutun ainoaksi nostoksi ja otsikko julistaa, kuinka ”Se on Amandan ansiota”. Amanda nousee

jutussa melkeinpä isompaan rooliin kuin kumpikaan hiihtäjistä, vaikka jutun varsinainen uutinen on loppujen lopulta oikeasti Roposen selkäleikkaus ja hänen toipumisensa siitä. Amandasta kerrotaan esimerkiksi sellainen fakta, että hän on noussut tukea vasten kaksi päivää sitten. Vasta tämän jälkeen jutussa kerrotaan muun muassa Roposen toipumisen aikataulu.

Mielenkiintoista on kuitenkin se, miten tämä kaikki vaikuttaa Saarisen representaatioon. Arto Jokisen mukaan (2003, 8) feminiinisiksi määritellyjä piirteitä ovat muun muassa yhteisöllisyys, emotionaalisuus ja empaattisuus. Näistä yksikään ei toteudu niin sanotusti aiemman Saarisen representaatioissa, johon tutkimusaineisto ikään kuin ohimennen viittaa hieman kylmänä ihmisenä, jolle ei ole ongelma olla vuosia huonoissa väleissä maajoukkuekollegansa kanssa ja vieläpä kertoa siitä täysin avoimesti elämäkerrassaan. Jutun alku nimenomaan korostaa sitä, että Roponen on ollut Saarille enemmän kilpakumppani kuin joukkueoveri, vaikka molemmat ovat kuuluneet A-maajoukkueeseen jo melkein koko kuluvan vuosituhaten. Sen sijaan nykyisen Saarisen, joka on tuore äiti, representaatioon nämä feminiiniset piirteet kyllä sopivat. Saarinen muun muassa toteaa Roposesta seuraavaa: ”Olen nähnyt läheltä, miten kovilla hän on ja yrittänyt olla tueksi.” Empaattisuus ja yhteisöllisyys korostuvat varsin merkittävästi jo tässä yhdessä sitaatissa. Ottaen huomioon, kuinka paljon Amanda korostuu jutun joka vaiheessa sekä suorien sitaattien että editoristen ratkaisujen, kuten noston myötä, tutkimusaineisto väittää, että Amanda-tytär on tehnyt huomattavan työn Saarisen pehmentämisessä. Tämä pehmentäminen on puolestaan tehnyt tilaa näille feminiinisille piirteille, joista myös emotionaalisuus korostuu Saarisen puhuessa lapsestaan, joka ”tuo mukanaan hyvää niin monella tavalla”. Mielenkiintoinen on myös lause, joka juttuun on kirjoitettu välittömästi Saarisen tuen antamisesta kertovan sitaatin jälkeen: ”Roponen tiedetään maajoukkueessa erittäin lapsirakkaaksi ihmiseksi.” Sen sijaan, että lause vain toteaisi Roposen lapsirakkaaksi ihmiseksi, korostuu nyt kyseisessä virkkeessä, kuinka nimenomaan maajoukkueen sisällä tiedetään, että Roponen on lapsirakas. Näin ollen juttu vihjaa myös Saarisen tienneen sen, jo ennen välien lähentymistä. Tämä taas on puolestaan avannut Saarille mahdollisuuden lämmitellä välejä ainakin osittain tietoisesti tyttärensä avulla. Roponen toteaa, että merkittävä syy tilanteen parantumiseen on ollut Amandan läsnäolo leireillä.

Oma lapsi on selkeästi muokannut melkoisella tavalla Saarisen representaatiota. Aiempi kylmä ja hankala imago on karissut melkein kokonaan pois, ja nyt Saarista rakennetaan kunnianhimoisen kilpakumppanin sijaan eräänlaista äitihahmoa koko joukkueelle. Entistä riitakumppaniaan Saarinen on tukenut tyttärensä avustuksella Roposen käydessä läpi selkäleikkausta (IS 25.–26.2.2017 ”’Se on Amandan ansiota’”). Itse kisoissa Saarinen lohduttaa esimerkiksi parisprinttipariaan Kerttu Niskasta kertomalla kotikisoissa hiihtämisen olleen hienoa kaikesta huolimatta ja että kaksikko teki varmasti ”kuntonsa mukaiset suoritukset”, vaikka sijoitus olikin vasta viides (IS 27.2.2017 ”Pettynyt Niskanen

itki”). Viestimitalin jälkeisessä jutussa Saarinen puolestaan kertoo ainoaksi harmitukseksi kolmososuuden hiihtäneen Laura Monosen itseruoskinnan. Saarinen puolustaa Monosta muun muassa sanomalla, että viesti on joukkuekilpailu ja neljän kauppa, ja että ”on näitä sattunut muillekin”. Samaan hengenvetoon Saarinen vakuuttaa, että mitali on yhtä paljon Monosen kuin muidenkin viestin hiihtäjien. (IS 3.3.2017 ”Amandasta voimaa”). Muiden viestinaisten suista ei tällaisia lausahduksia kuulla tai ainakaan ne eivät ole päätyneet juttuihin asti.

Muihin juttuihin verrattuna Saarisesta kirjoitettu kolumni (IS 2.3.2017 ”Oikkumitali!”) on ainoa juttu, joka horjuttaa kuvaa lapsen pehmentämisestä ja rauhoittamisesta rääväsuusta. Kolumni kuvailee hiihtäjää Ferrariksi, joka kiihtyy nolasta sataan neljässä sekunnissa, ja jonka alle toimittaja jää, kun esittää hänelle kysymyksiä kymppin matkan rannalle jäämisestä. Kolumni niin ikään väittää Saarisen tuntevan toimittajat vastustajikseen ja värittää väitettään Saarisen kommentteilla lehdistötilaisuudesta: ”Mä en ole mikään lehmä! Eli märehtijä.” Ja: ”Se kisa meni jo. Mä en halua mukaan lehmälaumaanne (toimittajaporukkaan) [sic].” Tällaista miehille varattua vihan ja aggression osoittamista ei kovin helposti naisilta suvaita (Jokinen 1995, 99). Kolumnisti näkee asian kuitenkin ainoastaan hyvänä asiana, sillä hänestä ”tunteikas purkaus huokui sellaista latausta”, että viestimitali oli taattu. Erityisen mielenkiintoinen kolumni on kuitenkin sen takia, että se luo jonkinäköistä säröä muuten varsin yhtenäiseen representaatioon, jotka muut jutut Saarisesta rakentavat nimenomaan aiempaa lempeämpänä äitihahmona. Vaikka lapsi on siis hionut Saarisen särmiä ainakin omia joukkueovereitaan kohtaan, aivan kaikkia särmiä ei Amandakaan ole onnistunut pyöristämään.

Kielteiset tunteet nousevat aineistossa esille Saarisen jäätyä ulos kymppin perinteisen matkalta. Saarisen ”maailma musertui” hänen saadessaan kuulla, ettei pääse lempimatkalleen. Samoin juttu kuvailee, kuinka ”Aikun” olemuksesta näki kaiken, eli sen, että ”unelma oli murskana”. Nostona taas komeilee Saarisen sitaatti: ”Olen hyvin pahoillani ja surullinen.” Saarisen saamaa hylkäyspuhelua kuvataan dramaattiseksi hetkeksi ja Saarista itseään haudanvakavaksi. Niin ikään myös otsikko toistaa, kuinka ”puhelu murskasi Aikun unelman”. Saarisen suurta pettymystä toistetaan niin kuvassa ja sen kuvatekstissä, otsikossa, ingressissä ja nostossa, eli kaikissa jutun isoimmissa elementeissä. Sen sijaan, että Saarinen näyttäytyisi päätöksestä vihaisena, kuvataan hänet hyvin pitkälti pettymyksen kautta. (IS 28.2.2017 ”Puhelu murskasi Aikun unelman”). Naisille aggressiivisuuden ilmaiseminen ei olekaan samalla tavalla sallittua kuin miehille, vaan naisten harjoittamaa ”väkivaltaa” ovat kielletyt ja torjutut tunteet, turhautuminen ja epätoivo. Tällainen väkivalta onkin enemmän hallitsematon purkaus kuin johonkin päämäärään tähtäävää toimintaa. (Jokinen 1995, 100–101.) Silti tekstin loppupuolelle on päässyt kuin varkain Saarisen kommentti: ”Eihän tässä kukaan kuollut ole.” Vaikka urheilija siis itse sanoo osaavansa laittaa asiat perspektiiviin, toittotaa juttu murskaksi menneestä unelmasta, joka samalla musersi urheilijan koko maailman.

4.2.2.2 Yksityisestä ja julkisesta: Äidin rooli ajaa urheilijan edelle

Amandan korostunut rooli on melko hyvin vielä perusteltavissa ensimmäisessä jutussa, jossa ei vielä kosketa varsinaisia kisa-aiheita. Silti Saarisen tytär lohkaisee yllättävän ison osuuden myös muista jutuista, jotka kertovat esimerkiksi naisten viestistä. Viestiä ennakoiva juttu (IS 2.3.2017 ”Näytön paikka”) alkaa melko perinteisesti toteamalla, kuinka Saarinen haluaa näyttää koko Suomelle, että hänet olisi pitänyt valita myös perinteisen kympin matkalle. Kuitenkin jo kahden alkulauseen jälkeen jutun tunnelma muuttuu merkittävästi: ”Samaan aikaan Amanda Saarinen, noin kymmenen kuukautta, sulkenee silmänsä stadionilla. Vaikkei tytär näe äitinsä hiihtoa, hänen läsnäolollaan voi olla tärkeä henkinen merkitys.” Perään on vielä nostettu Saarisen sitaatti siitä, kuinka Amandan päiväuniaika on juuri viestin startin aikaan, mutta vaikkei lapsi vielä mistään tiedäkään, saanee hän voimaa tyttärestään. Tämän jälkeen juttu keskittyy pitkälti viestin ennakointiin, mutta niin ikään taas itse viestistä kertova juttu nostaa voimakkaasti esille Saarisen tyttären.

”Amandasta voimaa” -otsikoitu juttu (IS 3.3.2017) ei juurikaan koske itse viestin tapahtumiin, vaan alkaa kertomalla, kuinka Saarinen vielä ennen stadionille lähtöään kävi katsomassa tytärtään ja rutisti häneltä voimaa tulevaan viestikoitokseen. Juttu muistelee myös, kuinka Saarinen jo raskausaikoinaan kertoi unelmoivansa siitä, että voisi hiihtää kotikisoissa niin, että oma lapsi olisi isänsä kanssa katsomossa, ja toteaa lopulta tämän unelman nyt toteutuneen. Ehkä ironisesti heti perässä on kuitenkin varmasti rehellinen sitaatti siitä, ettei Saarinen itse asiassa ajatellutkaan tytärtään hetkeäkään itse kisan aikana. Tämä on varsin mielenkiintoista, koska koko jutun asetelma perustuu sille, että Saarinen ikään kuin hiihtää omalle tyttärelleen. Saarisen oma sitaatti haastaa jutun asetelmaa, joka yrittää maalaila harvinaisen kovalla kilpailuvietillä varustetusta hiihtäjästä melko pehmeää äitihahmoa muun muassa toteamalla Saarisen ”sulavan hymyyn päästessään perheensä luokse”.

Vaikka Amanda itse ei pääsisi jutuissa esille, korostuu Saarisen äitiys silti huomattavasti. Osa tästä tulee esille suoraan Saarisen itsensä tuomana, sillä hän kertoo muun muassa vaihtaneensa neuvoja toisen tuoreen äidin ja hiihtäjän Kikkan Randallin kanssa (IS 4.–5.3.2017 ”Saarisella jo 15 mitalia – yhä jahti päällä”). ”Amandasta voimaa” -juttu (IS 3.3.2017) kertoo Saarisen myöntävän, että ”erittäin tunteellisiin purkauksiin viestin jälkeen liittyi myös se, että uran 15. arvokisamitali tuli äitinä”. Lapsella on Saarisen representaation hyvin merkittävä vaikutus siis jo varhaisessa vaiheessa. Toki tämä on myös jossain määrin täysin ymmärrettävää, sillä luonnollisesti lapsen saaminen vaikuttaa enemmän nais- kuin miesurheilijaan raskauden fysiologisten muutosten takia. Huomautus siitä, kuinka Saarinen sai viimeiset raskauskilot karistettua vasta juuri ennen MM-kisoja, murentaa

kuitenkin huippu-urheilijan kuvaa tavalla, johon ei olisi tarvetta (IS 3.3.2017 ”Amandasta voimaa”). Lisäksi äitiyden vaikutuksella naisen representaatioon on merkittävä historiallinen perinne. Kaikki mitä naisten on nähty tekevän, on helposti tulkittu nimenomaan äitiyden kehyyksen kautta. Siksi esimerkiksi hoivatyö on perinteisesti nähty vain naisten alana. Perinteisessä yhteiskunnassa nimenomaan äitiys on ollut naisten perimmäinen tehtävä, joka ajaa kaiken muun edelle. (Vuori 2010, 116.) Tästä syystä on merkittävää huomata myös, mitä Ilta-Sanomat jättää kertomatta. Aineistossa Saarisesta rakennetaan huippu-urheilijuudesta huolimatta melko perinteistä, jopa palvomiseen kutsuvaa äitikuva. Silti Saarinen on antanut julkisuudessa haastatteluita, joissa kertoo muun muassa leirien aikana nukkuneensa eri huoneessa kuin lapsi ja lapsen isä, jotta saisi levättyä tarpeeksi. (ks. esim. Seura 28.7.2016) Tällainen toimintamalli asettaa urheilun, ainakin hetkellisesti, äitiyden eteen, ja tätä kuvaa Ilta-Sanomat ei halua Saarisesta levittää.

Amanda ja äitiys korostuvat siis osittain jo Saarisen omien puheiden takia. Sen sijaan myös Saarisen aviomies, Tom Gustafsson, esiintyy useammassakin jutussa. Toisin kuin Amanda, jota Saarinen nostaa itse esille, Gustafsson nousee ainakin näennäisesti esille enemmän toimittajan valintojen takia. Gustafsson on esillä heti toisesta jutusta lähtien noin joka toisessa jutussa. Ensimmäisessä rooli on kohtuullisen pieni, sillä hän ainoastaan seisoo Saarisen vierellä, kun tämä kertoo reaktionsa jäätyään valitsematta perinteisen kympin matkalle (IS 28.2.2017 ”Puhelu murskasi Aikun unelman”). Toisaalta tällainen pieni yksityiskohta herättää entistä enemmän huomiota, sillä tiedolle ei ole jutussa minkäänäköistä näennäistä tarkoitusta. Gustafsson ei pääse jutussa ääneen, eikä hän näy edes jutun kuvassa, joten varsinaisesti mitään selitystä Gustafssonin läsnäololle jutussa ei ole. On kuitenkin tärkeää, että Gustafsson on laitettu seisomaan Saarisen vierelle nimenomaan silloin, kun hiihtäjä kertoo ensireaktiostaan valitsematta jäämiseen, mikä oli Saariselle ankara pettymys. Näin Gustafsson voidaan nähdä puolisonsa tukipilarina, joka seisoo hänen vierellään vaikealla hetkellä. Onkin hyvä pohtia, miten tämä vaikuttaa Saarisen representaatioon.

Tukevan puolison -rooli näyttäytyy ennen kaikkea feminiinisenä sen vaatiman empaattisuuden takia, sillä erityisesti feminiinisuuden ihannoidut puolet on liitetty muun muassa hoivaavuuteen ja tunteellisuuteen. Tämä ei kuitenkaan automaattisesti tee vastaavasti Saarisesta suhteen maskuliinista puolta. Päinvastoin on melkein pä suurta pettymystä alleviivaavaa, että ilman kuvia ja sitaatteja oleva, jutusta helposti pois jätettävissä oleva aviomies on nostettu esille tukemaan Saaria. Näin ollen Saariseen on liitettävissä feminiinisuuden halveksitut puolet, kuten riippuvuus ja heikkous. (Rossi 2003, 89.)

Seuraavassa jutussa (IS 3.3.2017 ”Amandasta voimaa”) viestimitalin jälkeen aviomiehen läsnäolo on jo helpommin selitettävissä, sillä haastattelu on tehty Saarisen ja Gustafssonin kotona. Ääneen Gustafsson pääsee kuitenkin vain, kun Saarinen sanoo olleensa aika rauhallinen MM-kisojen aikana

ja hakiessaan tälle vahvistusta katseella mieheensä. Vastaus kerrotaan jutun mukaan nauraen: ”No ehkä et nyt sentään.” Nyt Gustafssonin mukanaolosta ei kuitenkaan tule samanlaista tunnelmaa mukaan pakotettuna elementtinä. Sen sijaan eräänlainen jatkojuttu edelliselle (IS 3.3.2017 ”Aikku nousi pohjalta”), joka niin ikään käsittelee viestiä, mutta myös pettymystä Saarisen päämatkan missaamisesta, nostaa aviomiehen taas tukevana olkapäänä esille. Ingressi toteaa, kuinka Saarinen toipui valtavasta pettymyksestä ja toteutti MM-unelmansa ottamalla viestimitalin. Jutun varsinainen alku lähtee kuitenkin liikkeelle Saarisen aviomiehen näkökulmasta: ”Aino-Kaisa Saarisen puoliso Tom Gustafsson ihmetteli rakkaansa käytöstä eilen aamulla. Kello oli jo puoli yksitoista MM-viestipäivänä, mutta Aikku vain makasi sängyssä. Gustafsson kysyi, onko Saarinen todella niin väsynyt.” Vasta tämän jälkeen Saarinen pääsee itse ääneen kertomalla, kuinka ”tarvitsi jokaisen saatavilla olevan tunnin päästäkseen yli alkuvuikon musertavasta pettymyksestä”. Gustafsson puolestaan ei enää esiinny jutussa, vaan hänen roolikseen jää taas ainoastaan olla läsnä Saarisen pettymyksen hetkellä. Esimerkiksi Saarisen iloon ja liikutukseen viestimitalista puoliso ei osallistu tässä jutussa millään tavalla, vaikka pääosa jutusta koskee nimenomaan näitä tunteita.

Asetelma on mielenkiintoinen, kun sitä verrataan Iivo Niskasesta kertoneisiin juttuihin. Myös Niskasesta kertovissa jutuissa läheiset korostuivat yllättävän paljon. Läheiset pääsivät esille kuitenkin vasta maailmanmestaruuden jälkeen, nimenomaan myönteisissä tunnetiloissa yhdessä juhlimaan ja iloitsemaan Niskasen kanssa. Sen sijaan katkeraa parisprintin pettymystä ei hevillä jaettu muiden kanssa, vain juuri ja juuri edes oman parin Sami Jauhojärven kanssa. Saarisen kohdalla taas erityisesti pettymys jaetaan läheisten kanssa, tutkimusaineistossa korostuneesti oman puolison kanssa. Myös ilonhetkiin läheiset pääsevät mukaan, mutta huomattavasti pienemmissä määrin. Totesin jo aiemmin, että Saarisen puolison esille tuominen tukipilarina pettymyksen hetkillä, korostaa kärjistetyksi urheilijassa erityisesti feminiinisyyden ns. halveksuttavia puolia, kuten heikkoutta ja riippuvuutta. Tällainen toimintatapa tukee selvästi hegemonista maskuliinisuutta. Hegemoninen maskuliinisuus nostaa tietyn, siihen sopivan miesluokan naisten yläpuolelle. Vahva naisurheilija ei tähän kuvaan sovi, joten häntä yritetään saada taipumaan hegemonisen maskuliinisuuden ideaaliin naisista äiteinä, vaimoina, sisarina ja ystävinä. (Kantola 2010, 83.) Samasta syystä voidaan olettaa, että juuri tästä syystä Niskasen pettymyksen hetkellä ei läheisiä kuulla. Näin ollen stereotypinen maskuliinisuus kestää kyllä myönteisten tunteiden näyttöä, mutta ei niinkään paljon kielteisten, pois lukien aggressiivisuus ja vihamielisyys, tunteiden näyttöä.

4.2.2.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Paljon kertovat verbit

Tarkasteltaessa juttuja, joissa kerrotaan, miten Saarista ei valittu hänen päämatkalleen kympin perinteiselle, erityisesti verbivalinnat ovat tärkeässä osassa. Koska päävalmentaja valitsi kilpailijat matkalle eikä Saarisella näin ollen enää ollut mahdollisuutta vaikuttaa päätöksiin, verbivalinnat ovat suhteellisen neutraaleja, kuten ”ei pääse hiihtämään” tai ”sai kuulla, että häntä ei valita”. Verbit eivät siis maalaa kuvaa Saarisen epäonnistumisesta, vaan pikemminkin ainoastaan siitä, että tällä kertaa hän ei mahtunut mukaan. Urheilijalle tämä tietenkin on epäonnistuminen jo itsessään, mutta Ilta-Sanomat ei tätä korosta, vaan pikemminkin kuvaa päävalmentaja Reijo Jylhää Saarisen unelman murskaajana. Kuitenkin juttu antaa ymmärtää, että päätös ei välttämättä ollut väärä, sillä Saarisen viestipaikkaa arvellaan mahdolliseksi, jos ”Anne Kyllönen, Kerttu Niskanen tai Laura Mononen epäonnistuvat”. (IS 28.2.2017 ”Puhelu murskasi Aikun unelman”). Näin tutkimusaineisto päättelee lopulta käyneen kertoessaan myöhemmin, kuinka ”Anne Kyllösen epäonnistuminen tiistain kilpailussa avasi Saariselle mahdollisuuden paikata pettymystään viestimitalilla” (IS 3.3.2017 ”Aikku nousi pohjalta”). Saarinen sen sijaan itse toteaa suorassa sitaatissa: ”Kunttoni on ollut nousussa. Jos en olisi kunnossa, en todellakaan olisi tullut valituksi koko kisaan.” (IS 2.3.2017 ”Näytön paikka”). Tutkimusaineisto siis väittää, että ainoastaan toisen hiihtäjän epäonnistuminen antoi Saariselle mahdollisuuden tulla valituksi naisten viestijoukkueeseen, vaikka urheilija itse näkee asian myönteisemmin omien näyttöjensä kautta.

Mielenkiintoisia ovat myös jutuissa käytetyt sitaattiverbit. Suurin osa niistä on neutraaleja, kuten ”sanoi”, ”kertasi”, ”kerto” ja ”totesi”. Mukaan mahtuu myös huomattavasti tunnepitoisempia sitaattiverbejä kuin esimerkiksi Iivo Niskasella. Tällaisia ovat esimerkiksi ”tylytti”, ”tunnelmoi”, ”ihasteli”, ”jatko” ääni murtuen” ja ”haki sanoja”. Saarisen tunnetilat ovat siis selvästi havaittavissa osasta sitaattiverbejä sellaisissa tilanteissa, joissa sitaatin sisältö itsessään ei välttämättä mitään erityistä tunnetilaa paljastaisi. Saarinen ”ääni murtuu” esimerkiksi niinkin yksinkertaisen sitaatin kohdalla kuin: ”Uskomaton kokemus ja tunnelma.” (IS 3.3.2017 ”Aikku nousi pohjalta”). Erityisen silmiinpistävä on sitaatti, jota on kehystetty sitaattiverbillä ”haki sanoja”. Siinä Saarinen yrittää kertoa, miten lohdutti Kerttu Niskasta parisprintin pettymyksen jälkeen. Itse sitaatti korostaa sanojen hakemista eikä siitä ole korjattu puhekielisyyttä pois, vaan se on jätetty kokonaisuudessaan hieman juonettomaksi: ”Parikilpailuhan tämä on, eihän hän tässä.” Vasta seuraava sitaatti, joka on erotettu erilliseksi osakseen heti ensimmäisen sitaatin perään, selittää, mitä Saarinen Niskaselle lopulta sanoi. ”IS 27.2.2017 ”Pettynyt Niskanen itki”). Koska kaikki muut sitaatit on korjattu kirjakielelle, herättää

sitaatti ja sen sitaattiverbi erityisesti huomiota. Pettymys ja siitä johtuva tietynlainen epävarmuus korostuvat merkittävästi.

4.2.2.4 Kutsumatitteleistä: Oikku-Aikku

Saarinen on siitä mielenkiintoinen hahmo maajoukkueessa, että hän on ainoa hiihtäjä, josta käytetään jatkuvasti ja järjestelmällisesti lempinimeä. Siinä missä esimerkiksi Sami Jauhojärvellä on suuren yleisön tuntema ja käyttämä lempinimi ”Musti”, sitä ei kuitenkaan tutkimusaineiston lehtijutuissa juurikaan käytetä. Sen sijaan Saarisen lempinimi ”Aikku” pääsee kahdesti jopa otsikkoon niissä neljässä jutussa, joissa Saariseen viitataan nimenomaan lempinimellä. Kerran Saarisesta puhutaan jopa ”Oikku-Aikkuna”, joka viittaa kirjoittajan mukaan Saarisen itsepintaiseen luonteeseen (IS 2.3.2017 ”Oikkumitali!”) Alina Bernsteinin (2002, 420) mukaan naisten puhuttelemisen etunimellä tai lempinimellä ei ole uusi tai harvinainen ilmiö urheilumediassa. Yksi tutkimus esimerkiksi totesi, että naispuolisista tenniksen pelaajista 52,7 prosentista käytettiin etunimeä, kun miesten kohdalla vastaava lukema oli vain 7,8 prosenttia. Tutkijat päätyivät siihen, että kyseessä oli eräänlainen lingvistinen tapa, jolla vahvistettiin sukupuolipohjaisia statuseroja. Lempinimen lisäksi Saarisesta käytetään myös muita usein toistuvia nimityksiä, kuten ”nelinkertainen maailmanmestari”, ”konkari” ja ”kokenut hiihtäjä”. Ainakin kerran Saarista kutsutaan hyvin sukupuolittuneilla ilmauksilla kuten ”rouva”, ”hiihtävä äiti” ja ”hiihtokuningattareksi kruunattu”, mutta muuten Saarisen kutsumatittelit korostavat itse asiassa enemmän hänen urheilijarooliaan. Tämä on merkittävää, sillä mediassa naisen rooli on aina ensisijaisesti ollut nimenomaan naisen rooli (Ruoho 2006, 186). Ehkä kaikkein merkittävintä tutkimusaineistossa onkin, kun Saarista sanotaan ”yhdeksi kaikkien aikojen suomalaishiihtäjistä” (IS 3.3.2017 ”Aikku nousi pohjalta”). Koska Saarista ei tituleerata naissuomalaishiihtäjäksi, nostetaan hänet kaikkien suomalaisten hiihtäjien rinnalle, ei ainoastaan naisten. Erityisen herkulliseksi asetelman tekee, jos muistellaan Iivo Niskasen kutsumista ”Suomen mieshiihdon ykkösnameksi”. Siinähan sukupuolta painottava etuliite oli mukana, vaikka Niskanen oli selvästi menestynein suomalainen kisoissa, sukupuoleen katsomatta. Lisäksi mies on perinteisesti ajateltu normina ja nainen siitä eroavana poikkeuksena jopa kielessä. Siinä missä mies on totuttu esittämään perusmuotona, naisista käytettäviin nimityksiin on aina pitänyt lisätä tunnusmerkki. Nyt näin ei kuitenkaan aineistossa käynyt. (Engelberg 2010, 167.)

Suomalaiseksi tai Suomen edustajaksi Saarista tituleerataan kohtuullisen vähän, vain neljä kertaa yhdeksässä jutussa. Esimerkiksi paremmin menestyneen Iivo Niskasen kansallisuutta muistettiin korostaa huomattavasti useammin. Osansa tähän saattaa nimenomaan olla sillä, että urheilu on aina ollut yksi tärkeimmistä myönteisen kansallistunteen synnyttäjästä, jolloin tutkimusaineisto kokee

ehkä tiedostamattaankin tärkeämmäksi korostaa menestyneempien urheilijoiden suomalaisuutta. Sen sijaan Saarisen kohdalla korostuu jopa hämmäntävällä tavalla hänen ikänsä. Vaikka journalistisiin käytäntöihin kuuluu kertoa jutun henkilön nimi, toistuu Saarisen ikä yllättävän usein. Ainoastaan kolmesta jutusta ikä, eli tuolloin 38 vuotta, puuttuu kokonaan. Näistäkin jutuista yksi on kolumni, toinen ei varsinaisesti käsittele Saarista ollenkaan ja kolmannessakin keskitytään enemmän parisprintin pariin Kerttu Niskaseen (IS 2.3.2017 ”Oikkumitali!”; IS 3.3.2017 ”Hellyyttävä yhteiskuva Aikuista”; IS 27.2.2017 ”Pettynyt Niskanen itki”). Samanlaista iän korostamista ei ole mieshiihtäjien kohdalla, vaikka esimerkiksi Sami Jauhojärvi on Saarista vain kaksi vuotta nuorempi. Jokaisen hiihtäjän ikä mainitaan vähintään kerran, mutta Saarisella ikä toistuu säännöllisesti jutusta toiseen. Osansa iän korostamiseen on varmasti silläkin, että Saarisesta rakennetaan pitkälti kuvaa joukkueen konkarina, joka uskoo tuovansa maajoukkueen toimintaan ”rauhallisuutta, luottavaisuutta ja kokemusta” (IS 2.3.2017 ”Näytön paikka”).

4.2.2.5 Kuvista: Kutsu yksityisen puolelle

Saarisesta oli tutkimusaineistossa yhteensä 13 kuvaa. Vaikka kuvia on kohtuullisen paljon, on määrä huomattavasti vähemmän kuin Iivo Niskasesta. Niskasesta kirjoitettiin vain puolet enemmän juttuja kuin Saarisesta, mutta kuvia on silti kolme kertaa enemmän. Kuvien kategoriat jakautuvat lisäksi eri tavoin. Siinä missä Niskasesta ei ollut yhtään kuvaa, joka olisi ollut kontekstiltaan täysin urheilusta ulkopuolinen, Saarisesta näitä kuvia on jopa kolme. Erityisen merkittäväksi eron tekee se, että Saarisen suppeammassa kuvavalikoimassa tämä tarkoittaa melkein neljänneistä kaikista kuvista. Näin ollen selkeitä urheilukuvia on vain alle puolet kaikista kuvista. Näistä seitsemästä kuvasta puolestaan ainoastaan kolme on aktiivista urheilusuoritusta esittäviä kuvia, siis huomattavasti vähemmän kuin Niskasen 11 toiminnallista urheilukuvaa.

Kaikkein kiinnostavinta onkin tarkastella Saarisen yksityisen elämän puolelle meneviä kuvia. Useammassa jutussa puhuttiin Saarisen aviomiehestä ja heidän tyttärestään Amandasta. He pääsevät myös kuviin, aviomies kerran ja Amanda jopa kahdesti. Ensimmäisen Saarisesta kertovan jutun pääkuvana on nimenomaan kuva, jossa Saarinen on kotonaan tavallisissa vaatteissa, pieni tytär sylissään. Saarinen istuu nojatuolissa katsellen kameran ohi yläkulmaan. Amanda nojaa hänen toista olkapäätänsä vasten rentoutuneesta kehonkielestä päätellen nukkuen. Lapsen kasvot eivät näy kameralle, vaan piiloutuvat Saarisen hiusten lomaan, sillä hän on sylissä selkä kameraan päin. Kuvasta ei välity poseerauksen tuntua, lähinnä Saarisen etäisen katseen takia, vaan vaikuttaa siltä kuin kuvaaja olisi ottanut kuvan salaa. Tämä vain entisestään korostaa kuvan yksityisyyden tuntua. Katsojan katsetta väistävää katsetta on lisäksi pidetty perinteisesti feminiinisenä, kun taas kohteen

maskuliinisuus näyttäytyisi suoralla katsekontaktilla kuvan katselijaan (Rossi 2015, 95). Henkilöä tunnistamaton ei voisi mistään päätellä, että kyseessä on urheilija ja ennen kaikkea, että kuvan juttu on urheilujuttu. (IS 25.–26.2.2017 ””Se on Amandan ansiota””.)

Toinen perhekuva puolestaan on selkeä poseerauskuva. Siinä Saarinen on yhdessä aviomiehensä ja tyttärensä kanssa ulkona, ilmeisesti kisa-alueella, vaikka takana oleva maisema ei erotukaan. Jokainen kuvan hahmoista katsoo suoraan kameraan, Saarinen ja Gustafsson leveästi hymyillen, Amanda hieman pöllämystyneenä. Amanda on isänsä otteessa, Saarinen puolestaan kuvan etualalla kylki kameraan päin, ilmeisesti toinen käsi Gustafssonin lantiolle kiedottuna. Saarisella on päällään Suomen virallinen kisa-asu. Gustafssonilla puolestaan roikkuu kaulassaan Lahden kisa-alueelle oikeuttava passi. Myös Amandan pipossa on pieni Suomen lippu. Näitä seikkoja lukuun ottamatta kyse voisi olla jokaisen kotialbumista löytyvä perheen yhteinen poseerauskuva. Vaikkei kuva olekaan yhtä intiimi ja yksityisyyteen kajoava kuin Amandan kanssa kahdestaan otettu kuva, vaikuttaa kuva omituiselta jutun kontekstissa. Saarinen on juuri voittanut yhdessä muiden Suomen joukkueen naisten kanssa viestimitalin. Silti jutussa ei ole ainuttakaan urheilukuvaa, ainoastaan yhteinen potretti perheen kanssa. Toki juttu keskittyy pitkälti muun muassa Amandaan ja raskausaikaan, mutta urheilusivut aloittavana juttuna kuvavalinta herättää kysymyksiä. Selvää on ainakin se, että huippu-urheilijan roolin sijasta, kuvassa painottuu äidin rooli. (IS 3.3.2017 ”Amandasta voimaa”.) Näin vahvalla painotuksella Saarinen asettuu täydellisesti suomalaisen naisen kuvaan, joka on edelleen oletusarvoisesti heteroseksuaalinen, lisääntyvä ja perhekeskeinen (Rossi 2015, 131).

Kolmas kuva, jonka luokittelin täysin urheilun kontekstin ulkopuolelle, on kaikkein hämmäntävin. Se on itse asiassa samalla juttunsa ainoa anti, sillä jo otsikko hehkuttaa verkkomaiseen tapaan ”Aikkujen hellyttävästä yhteiskuvasta”, ja koko jutun juoni perustuu enemmän tai vähemmän kuvaan. Kuvassa Saarinen seisoo talvivaatteisiin pukeutuneena koira sylissään. Saarinen katsoo hymyillen suoraan kameraan, koira taas kohtaloonsa tyytyneenä ulospäin kuvasta. Koiran päällä on talvitakki, jonka kyljessä lukee ”#roadtolahti”, mikä on kuvan ainoa viittaus jutun julkaisuaikaan käynnissä olleisiin Lahden MM-kisoihin. Sen verran juttu yrittää kuvaansa perustella, että kertoo, ettei hiihtäjiä seuraavan freelancer-kuvaajan Aikku-niminen koira suinkaan pääse Lahdessa kisa-alueelle. Juttu kertoo lähestulkoon ainoastaan koirasta eikä Saarisesta, mutta silti Saarisen kuva on lyöty jutun viereen, onhan hänellä kyseinen koira sylissään. Kuvalla tai jutulla ei sinänsä ole siis mitään tekemistä Saarisen kanssa, hän vain sattuu esiintymään niissä molemmissa. Koira on kuitenkin täysin verrattavissa pieneen lapseen, varsinkin kuvassa sylissä oleva pieni jackrusselinterrieri, ja aiheuttaa välittömästi miellelyhtymän Saarisen tuoreeseen äitiyteen. Näin huippu-urheilijan rooli murenee taas hieman ja korvautuu mielikuvilla hoivaavuudesta ja äitiydestä, mutta myös statistin roolin tuottamasta koristeellisuudesta. (IS 3.3.2017 ”Hellyttävä yhteiskuva Aikuista”.)

Niin kuin Iivo Niskasen kohdalla, tunteet pääsevät helpoiten esille hymyjen kautta. Parisprintin pettymystä ei nähdä, sillä Saarinen ei ole päässyt jutussa ollenkaan kuvaan. Sen sijaan jääminen pois kympin perinteisen matkalta saa näkyä. Saarisen valtavasta pettymyksestä kertova juttu on kuvitettu kaikessa yksinkertaisuudessaan dramaattisella kuvalla. Verryttelyasuun pukeutunut Saarinen kävelee sauvat toisessa kädessään samalla, kun hän pitelee toisella kädellään puhelinta korvallaan. Katse on luotu hieman alas, eikä hiihtäjä ole selkeästikään täysin tietoinen kuvan ottamisesta. Ilme on kireä, mistä kielii suun jännittynyt muoto. Tausta on tarkentumaton tavalla, jolla lukija keskittyy välittömästi keskellä kuvaa olevaan Saariseen. Dramaattisuus syntyy kuitenkin ennen kaikkea tekstin ja kuvan yhteistyöstä. Otsikko julistaa, että ”puhelu murskasi Aikun unelman”. Lukijan ensimmäinen mielikuva on tietenkin se, että jutun pääkuvassa todistetaan juuri tätä dramaattista hetkeä, onhan Saarinen kuvassa puhelimesta pettyneen näköisenä. Juttua lukemalla saa kuitenkin selville, että kyseinen puhelu on käyty Saarisen ollessa kotonaan. Kuvassa on käynnissä siis jokin aivan muu puhelu kuin otsikon unelmienmurskaaja. Se ei kuitenkaan vähennä kuvan ja otsikon toimivuutta ja dramaattisuutta. (IS 28.2.2017 ”Puhelu murskasi Aikun unelman.”) Samoin kuin Niskasesta otetuissa kuvissa, myös Saarisen kuvista on siis helpompaa erottaa myönteisiä kuin kielteisiä tunteita. Saarisella kielteisiä tunteita alleviivataan kuitenkin huomattavasti enemmän tekstissä kuin Niskasella, näin ollen johdatellen lukijaa varmemmin päätelmään esimerkiksi pettymyksestä.

Ilahduttavaa on huomata, ettei Saariseenkaan vartaloa esitetä kuvissa seksualisoituna. Niskasen tavoin Saarinen on jokaisessa kuvassa täysin puettu eikä epäilyttäviä kuvakulmia tai rajoituksia esiinny. Esimerkiksi takapuoli jää useammin kuvien ulkopuolelle kuin varsinaiseen kuvaan. Silloinkaan se ei ole lukijan katseen kohteena, vaan huomio hakeutuu muualle. Osansa tähän saattaa olla sillä, että hiihtäjien urheilupukeutuminen on huomattavan peittävää. Esimerkiksi yleisurheilussa urheilijoiden kilpa-asut ovat niukkoja ja paljastavat huomattavasti enemmän ihoa kuin peittävät sitä. Tällainen vaatetus mahdollistaa helpommin urheilijan vartalon seksualisoinnin jopa kisatapahtumassa, täysin ilman urheilijan suostumusta. Hiihtäjien kisa-asut toimivat siis eräänlaisena muurille epätoivutulle vartalon seksualisoimiselle.

Yksi suurimmista ongelmista on vähäinen aktiivisten urheilukuvien määrä. Ylipäätään urheilukuvia oli vähän, ainoastaan seitsemän. Näistä vain kolme oli toiminnallisia. Vähäinen toiminnallisten kuvien määrä taas on omiaan vahvistamaan stereotyyppistä kuvaa naisten passiivisuudesta. Toiminnallisista kuvista lisäksi vain ainoastaan yksi on jutun pääkuva (IS 2.3.2017 ”Näytön paikka”), kaksi muuta ovat selvästi pienempiä pikkukuvia. Lisäksi jälkimmäinen kuvista on rajattu niin tiukasti, että Saarisesta näkyy vain ylävartalo eikä sekään kokonaan. Ainoastaan sauvan kanssa kohonnut käsi vihjaa siihen, että kuvassa tapahtuu jotain liikettä. (IS 4.–5.3.2017 ”Saarisella jo 15 mitalia – yhä jahti päällä”) Tämä ei kuitenkaan ole riittävästi haastamaan stereotypiaa passiivisista naisista.

4.2.2.6 Yhteenveto

Saarisesta rakennetaan hyvin järjestelmällisesti kuvaa perheellisenä ja ennen kaikkea tuoreena äitinä. Tällainen perheellisyyden korostaminen on ominaista erityisesti, kun kohteena on nainen. Uutisjutussa mainitulle naiselle annettiin hänen perheroolinsa 14 prosentissa tapauksissa, kun taas miehistä vain neljän prosentin kohdalla määriteltiin hänen roolinsa perheessä. Naisten rooli perheessä kerrottiin siis kolme kertaa useammin kuin miesten rooli vielä vuonna 2015. (Siivonen 2015, 10.) Oman sävynsä representaatioon tuo vastakkainasettelu, joka jutuissa tapahtuu. Useasti Saariseen viitataan äksyliijänä ja joukkueovereista piittaamattomana urheilijana ennen Amandaa. Amandan jälkeen hänestä onkin kuitenkin yhtäkkiä kasvanut koko joukkueen äiti, joka tyttärensä avulla luo uudestaan jo rikkoutuneet välit vanhojen kiistakumppaneiden kanssa. Samoin hän suhtautuu aiempaa rauhallisemmin tappioihin ja pettymyksiin pystyen lohduttamaan jopa pariaan äidillisesti. Saarisen representaatioissa esiintyy myös puhtaita ristiriitaisuuksia. Vaikka Ilta-Sanomat yrittää maalata hiihtäjistä tietynlaista tarinaa, lipsahtaa juttuun ikään kuin varkain koko jutun asetelman kyseenalaistava sitaatti. Näin käy esimerkiksi Saarisen murskaavaa pettymystä kuvailevassa jutussa sekä Amandalle omistetun hiihdon kuvailussa. Toistuvina jatkuvat ristiriitaisuudet herättävät lukijassa kysymyksen siitä, kuka jutussa totuuden oikeastaan kertoo.

Kuvat jatkavat totutulla linjalla. Urheilijan rooli saa jäädä äitiyden jalkoihin. Toiminnallisia kuvia on hyvin harvassa ja Saarisella on kaikista urheilijoista selkeästi eniten yksityisen puolelle meneviä kuvia. Hän oli lisäksi ainoa, jolla oli aineistossa kuvia, jotka eivät millään tavalla liittyneet urheiluun. Tällaisia olivat nimenomaan yhteiskuvat aviomiehen ja heidän tyttärensä kanssa. Näin ollen aiemmin jopa liian särmikäs Saarinen asettautuu nätisti hempeän ja anteeksiantavan äidin roolin. Äitiys pelastaa siis jokaisen, olipa hän ennen ollut kuinka rääväsuu tahansa.

4.2.3 Matti Heikkinen – Latuprofessori

Matti Heikkinen oli Lahden MM-kisoissa jo 33-vuotias moninkertainen arvokisamitalisti ja maailmancupin osakilpailuvoittaja. Kansainväliselle huipulle Heikkinen nousi Liberecin MM-kisoissa 2009 voittamalla pronssia 15 kilometrin perinteisessä väliaikalähdössä ja huipulla hän on pysynyt enemmän tai vähemmän siitä asti. Parhaiten Heikkinen muistetaan ”pöljästä päivästä” Oslossa 2011, jolloin hän voitti maailmanmestaruuden 15 kilometrin perinteisellä matkalla. Heikkinen itse kuvaili ailahtavasti sujuneen kauden aikana saavutettua maailmanmestaruutta sanoilla ”sattui pöljä päivä”, minkä jälkeen sanat ovat jääneet vahvasti elämään suomalaisessa

urheilumediassa. Lahdessa Heikkinen saavutti ehkä pienenä yllätyksenä pronssia 50 kilometrin vapaalla hiihtotavalla. Lisäksi Heikkinen oli mukana miesten viestijoukkueessa ankkurina, jossa Heikkinen kaatui loppusuoran mitalikamppailussa jättäen Suomen näin vasta sijalle viisi. Mediassa Heikkinen esiintyy usein hyvinkin analyttisena ja itsekriittisenä urheilijana.

Yhteensä Heikkisestä kirjoitettiin kisojen aikana kahdeksan juttua. Toisin kuin esimerkiksi Aino-Kaisa Saarisen kohdalla, jokainen jutuista liittyi selvästi itse kisoihin ja urheiluun. Iivo Niskasen tavoin lähimmäksi Heikkisen yksityiselämää päästiin pronssimitalin saavuttamisen jälkeen, jolloin Heikkisen lähipiiri sai tilaa tutkimusaineistossa. Muuten aineisto keskittyi hyvin vahvasti urheiluun ja itse kisoihin. Heikkinen olikin yksi kisojen ”suomalaisista haastajista” yhdessä Iivo Niskasen ja Krista Pärmäkosken kanssa, joille asetettiin kaikkein suurimmat mitalipaineet (IS 22.2.2017 ”Tuleeko heistä MM-Lahden valtiaat?”). Heikkisen vahva analysointi itsestään ja suorituksistaan, joka pääsi esille kommentteissa, heijastui koko tutkimusaineistoon, sillä myös toimittajat ohjautuivat kirjoittamaan analyttisempää tekstiä hänestä kuin esimerkiksi maailmanmestariksi hiihtäneestä Iivo Niskasesta. Tämä näkyy esimerkiksi korostuneena tilastojen esittelynä ja läpikäymisenä sekä kaluston merkityksen esiintuomisella.

4.2.3.1 Tunteista: Analysointia tunteiden sijaan

Heikkisestä ei kirjoitettu isoja, menestystä lupaavia ennakkojuttuja toisin kuin Iivo Niskasesta ja Pärmäkoskesta. Sen sijaan Heikkisen kisoja ennakoitiin hyvin samaan tapaan kuin hiihtäjä itse mediassa esiintyy, eli etukäteen sen suurempaa melua pitämättä. Ennen yhdistelmäkisaa Heikkisestä oli noin tuhannen merkin juttu, jossa käytiin läpi lähinnä tilastoja menneeltä kaudelta. Tämä siitä huolimatta, että ennakolta nimenomaan yhdistelmäkilpailua oli ajateltu Heikkisen suurimmaksi mahdollisuudeksi mitaliin niin median kuin urheilijan näkökulmasta. Juttu alkaa kertomalla Heikkisen maailmanmestaruuden aikaisista palkintosijoista ja top 10 -sijoituksista. Heikkisen päästessä ääneen kehystetään hänen sanomisiaan jälleen tilastoilla. Heikkinen kommentoi alkavia kisoja muun muassa seuraavasti: ”Jos menestyminen perustuu itsensä ylittämiseen, yleensä ollaan aika epävakaaalla pohjalla. Jos perustaso riittää tavoitteen saavuttamiseen, niin silloin tulee yleensä tulosta.” Heti sitaatin perässä juttu listaa Heikkisen kahdentoista kuluneen kuukauden menestyksen maailmancupissa ja julistaa Heikkisen olleen podiumilla joka toisessa startissaan. Lisäksi juttuun on liitetty faktalaatikko, joka kertoo kaikki Heikkisen sijoitukset maailmancupin yhdistelmäkilpailuissa. (IS 25.–26.2.2017 ”Heikkinen: ’Nyt on tekojen aika’”). Siinä missä Iivo Niskasen kisoja ennakoitiin rennolla haastattelulla, jonka sitaatteihin ikään kuin livahti mukaan pientä analysointia, ja Aino-Kaisa

Saarisen kisoja ennakoitiin kertomalla hänen parantuneista väleistään Riitta-Liisa Roposeen, ennakoidaan Heikkisen kisoja tykittämällä lukijalle erilaisia tilastoja.

Yhdistelmäkisassa 18. sijoittumisen jälkeen ei muita kilpailuja juurikaan Heikkisen osalta ennakoida. Päinvastoin, Heikkisen palstatila vähenee entisestään ennakoivissa jutussa. Yhdistelmäkisan jälkeen Heikkisestä on pieni juttu, joka julistaa kyllä otsikossa Heikkisen vakuuttavan olevansa yhä mitalikunnossa (IS 1.3.2017 ”Matti Heikkinen: ’Olen yhtä mitalikunnossa!’”), mutta joka itse asiassa kyseenalaistaa, onko Heikkinen sittenkin jo menettänyt kuntonsa. Jutussa käydään varsin nopeasti yhdistelmäkisan vaiheet, jonka jälkeen Heikkinen päästetään jälleen itse kertomaan ääneen, mikä meni vikaan: ”Kisan jälkeen pidin suoritustani onnistuneena enkä olisi tehnyt mitään toisin, koska halusin voittoa. Mutta näin jälkikäteen katsottuna ei ollut mitään järkeä lähteä rykimään Ustjugovin ja Sundbyn vauhtiin.” Tällainen analysointi hieman jopa haastaa maskuliinisuutta, sillä ”vahvat miehet” eivät yleensä ole tunnustaneet tappioitaan ja heikkouksiaan (Lehtonen 1995b, 122). Tässä tilanteessa Heikkinen kuitenkin varsin yksiselitteisesti toteaa, että oli virhe lähteä vastustajien liian kovaan vauhtiin mukaan. Vaikka tilastoihin ei tällä kertaa kosketa, on pieneen tilaan saatu mahdutettua vielä loppupuolelle pohdintaa Heikkisen kalustosta. Juttu toteaa ”Salomonin alkaneen viimein pelata” ja Heikkinen itse toteaa, kuinka suksen onnistuminen tuo uskoa tulevaan. Ilta-Sanomien kyseenalaistus Heikkisen kunnosta näkyy kuitenkin valintana jättää 50 kilometrin vapaan matka Heikkisen osalta täysin ennakoimatta, vaikka hän oli suomalaisista ylivoimaisesti kovin matkalle lähtevä hiihtäjä. Jostain syystä tutkimusaineisto siis ottaa täysin annettuna Heikkisen omat analyysit suorituksistaan ja jakaa ne lukijoille sellaisenaan suorissa sitaateissa, mutta ei kuitenkaan usko niihin tarpeeksi ennakoidakseen tulevaa mitalimatkaa.

Ennen mitalin tuonutta 50 kilometrin vapaata Heikkinen osallistui Suomen joukkueen mukana miesten viestiin. Parisprintin tavoin myös tässä kisassa Suomen kohtalona oli ankkurin kaatuminen loppukirikamppailussa, ja viestistä kertova juttu (IS 4.–5.3.2017 ”Toinen karmea hetki”) korostaa tätä dramaattisesti otsikoinnista ja kuvasta lähtien. Suomen ankkurina toiminut Heikkinen ei kuitenkaan yllättäen pääse jutussa ensimmäisenä ääneen. Sen sijaan juttu keskittyy sekä alussa että lopussa Sami Jauhojärveen, joka todisti niin parisprintin kuin viestin kaatumista. Heikkinen itse pääsee ääneen jutussa vasta noin puolivälin tienoilla, kun hän kuvailee muistikuviaan kaatumisesta. Vaikkei kaatuminen tällä kertaa ollutkaan kilpakumppanin vika, niin kuin juttu toteaa, ohitetaan itse tilanne silti varsin nopeasti, vain yhdellä sitaatilla Heikkiseltä. Tämän jälkeen juttu siirtyy jälleen Heikkisen analysointiin koko ankkuriosuudesta. Jutun huomio ei siis keskity tähän yhteen mustaan hetkeen, vaikka se on nostettu otsikkoon. Kiinnostavaa on, että vaikka Heikkisen kaatumisella olisi voitu revitellä huomattavasti enemmän, se tehdään enemmän Jauhojärven kuin Heikkisen kautta muun muassa toteamalla: ”Kun Norjan Emil Iversen kaatoi Iivo Niskasen parisprintissä, Musti Jauhojärvi

oli tilanteen nähtyään täynnä turhautunutta raivoa. Hän tiesi, että siinä meni maailmanmestaruus. Perjantaina Jauhojärven ja koko Suomen painajainen toistui uudestaan.” Heikkisen ainoa suorasti kaatumiseen liittyvä kommentti on kyllä nostettu sitaattinostoksi, mutta sekin vaikuttaa enemmän olankohautukselta kuin erityisen tunteikkaalta purkaukselta: ”Huomasin vain, että näkyi mustaa, ja sen jälkeen nousin ylös lumesta.” Huomattavasti enemmän tilaa saa jälleen analyysi itse hiihdosta, niin toimittajan leipätekstissä kuin Heikkisen sitaateissa. Tällainen järkiperäisyys ja itsehillintä ovat maskuliinisuuden ydintä. Maskuliiniset miehet sallivat itsensä kokea vain sellaisia tunteita, jotka voidaan perustella rationaalisuudella. (Lehtonen 1995b, 34–35.)

4.2.3.2 Yksityisestä ja julkisesta: Ensisijaisesti huippu-urheilija

Analyttisyys on asia, joka erottaa Heikkisen representaation kaikkien muiden hiihtäjien representaatioista. Tietynlainen analyttinen ote korostuu huomattavasti. Tutkimusaineistossa ei ole yhtäkään kilpailua ennakoivaa tai kilpailun jälkeistä juttua, jossa ei olisi jonkinäköistä analysointia tulevasta kisasta tai jo tehdystä suorituksesta. Siinä missä Iivo Niskasen kultahiihdon jälkeen jutut toittivat läheisten tuesta ja Niskasen idolista Mika Myllylästä, ei hänen varsinaiseen suoritukseensa juurikaan kiinnitetty huomiota. Juttuja lukemalla ei olisi voinut tietää, miten itse hiihto meni, ainoastaan tulokset. Sen sijaan Heikkisestä kertovissa jutuissa lukija saa vaivattomasti tietää, miten kisa on edennyt ja menikö kaikki suunnitelmien mukaisesti. Osansa tässä on varmasti sillä, että urheilija on itse harvinaisen hanakka analysoimaan suoritustaan, mikä saattaa johtaa myös toimittajan kirjoittamaan analyttisempää tekstiä. Toisaalta toimittajan olisi varmasti helppoa, ja välillä jopa suotavaa, kysyä myös muilta hiihtäjiltä tavallista syväluotaavampia kysymyksiä heidän suorituksistaan. Tällaista etäistä, faktoihin keskittyvää näkökulmaa pidetään kuitenkin niin sanottuna miestapaisena, kovana käsittelytapana (Ruoho & Torkkola 2010, 136).

Erityisesti Heikkiseen liitetty analyttisyys korostuu 50 kilometrin vapaan hiihdon jälkeisissä jutuissa. Vaikka myös tunteet pääsevät esille, toisin kuin aiemmin, jo lööpissä, joka hehkuttaa Happon Heikkisen juhlineen mitalia perheensä kanssa (IS 6.3.2017), varsinaista suoritusta ei unohdeta tässäkään vaiheessa. Ensimmäinen juttu ”Isi voitti pronssia!” (IS 6.3.2017) aloittaa kertomalla nimenomaan, kuinka Heikkinen tunnetaan ”erittäin analyttisenä ja jopa kivikasvoisena urheilijana”. Tämän jälkeen juttu suorastaan hehkuttaa, kuinka tästäkin huolimatta Heikkisen tunteikas puoli pääsi vihdoinkin esiin. Kun Heikkisen tunteita on käsitelty noin kolmasosa jutun verran muun muassa toteamalla, että hiihtäjä liikuttui perheensä näkemisestä, palataan jutussa jälleen tuttuihin kaavoihin. Leipätekstissä käydään suhteellisen tarkkaan läpi, mitä hiihdon loppukirissä tapahtui. Toimittajan analysointia maustetaan totutusti Heikkisen omilla kommentteilla: ”Kun lopussa vedetään mies miestä

vastaan, niin Sundby tekee usein virheen. Niin tapahtui tänäänkin.” Toki analysointiin sekoittuu nyt hieman värikkäämpiä kommentteja kuin pelkkää tasaista oman suorituksen arviointia. Feminiinisyttä voidaan tietyillä ehdoilla liittää myös miehiin, kunhan maskuliinisuus ei kärsi siitä liikaa. Erityisesti vastuullinen isyys edustaa hyväksyttyä miesten feminiinisyttä. (Kyrölä 2005, 187–189.) Heikkisen isyys tulee tekstissä esille melkein ainoastaan silloin, kun hän toteaa, että voi nyt pojalleen sanoa voittaneensa Sundbyn, mihin hän ei viestissä kompuroinniltaan pystynyt. Vaikka isyys siis korostuu otsikkoa ”Isi voitti pronssia!” myöten, on juttu pääosin rauhallista analysointia sekä viimeisimmästä suorituksesta että koko kaudesta. Ehkä kuvaavinta tästä on Heikkisen viimeinen sitaatti ennen kuin juttu aloittaa hänen suorituksensa analysoinnin: ”Tuollaisessa tilanteessa ovat aivan muut asiat mielessä kuin pelkkä urheilu.” Tästä huolimatta juttu hyppää välittömästi nimenomaan takaisin itse suoritukseen tavalla, jota ei esimerkiksi Iivo Niskasen kultahiihdossa nähty. Perheen esille tuomisen lisäksi eniten Heikkisestä kuvaa tavallisena, samaistuttavana ihmisenä maalaa viimeinen sitaatti, johon juttu päättyy. Vastauksessa korostuu suomalaisuus, sillä kysyttäessä illan juhlasuunnitelmista, vastaa Heikkinen seuraavasti: ”Menen kotia. Ajan rauhassa auton sinne ja lämmitän saunan. Siinäpä se on.”

Niin ikään juuri 50 kilometrin vapaan mitalista kertova toinen juttu ”Latuprofessorin työvoitto” (IS 6.3.2017) keskittyy samoin vahvasti analysointiin. Nimeäähän jo otsikko Heikkisen latuprofessoriksi. Juttu alkaa palaamalla vuoden 2015 MM-kisoihin Faluniin. Tuolloin Heikkinen oli 20. ja urheilija pyörtyi kisan jälkeisessä haastattelussa. Juttu kuvailee kaunistelematta Heikkisen olleen puhekyvytön tutisija. Tämän jälkeen jutussa palataan takaisin nykyhetkeen Heikkisen kommentilla siitä, ettei hän enää koskaan halunnut kokea sitä tilannetta, ettei jaksaisi hiihtää 50 kilometrin matkaa. Herkullista tilannetta menneisyyden ja nykyhetken välillä vertaillaan sitaatilla ja kehystämällä sitä kuvailulla ”sinisen edustustakin kauluksen alta pilkistävästä pronssimitalista”. Juttu kuitenkin hyppää taas kovin järkipäiseen analyysiin, eikä revittele mahdollisilla tunteilla enempää. Heikkinen itse toteaa seuraavasti: ”Tämä oli työvoitto, joka perustui kestävyyskokenemiseen. Kun olen aiemmin menestynyt arvokisoissa, kaiken on täytynyt osua poikkeuksellisella, äärimmäisellä tavalla kohdalleen.” Tähän toimittaja tarttuu muistelemalla Heikkisen ”pöljiä päiviä” ja viittaamalla näin vuoden 2011 maailmanmestaruuteen. Vaikka juttu toteaa pronssimitalin 50 kilometriltä olevan ”komea suoritus”, annetaan Heikkiselle tilaa myös itseruoskinnalle. ”Äärimmäisen analyttinen latuprofessori” pääsee muun muassa kertomaan, etteivät MM-kisat sujuneet alkuperäissuunnitelmien mukaan eikä kunto ollut kauden parhaimmassa huipussa.

Jutussa muistellaan myös nuorta Heikkistä. Siinä missä nuorta Iivo Niskasta muisteli oma perhe kertoen hellyttävästi muun muassa, kuinka nuorukainen tallensi hiihtokisoja videolle ja opiskeli sitten huippujen tekniikkaa kelailemalla niitä edestakaisin, muistelee Heikkistä Suomen nykyinen

päävalmentaja Reijo Jylhä. Muistot ajoittuvat Heikkisen maajoukkueuran alkuun vuoteen 2004 ja Jylhä kuvailee Heikkistä varsin analyttisesti huomauttaen, ettei tuolloin olisi uskonut hiihtäjän pystyvän suoriutumaan edes 30 kilometrin matkasta. Tämän jälkeen juttu kertoo Heikkisen pronssihiihdon taitekohdat, palaten jälleen hyvin arvioivaan tekstiin. Loppupuolelle juttua päästäessä huomautetaan, että Heikkinen ”esiintyy mieluiten julkisuudessa vain hiihtoasioissa”. Juttu kuitenkin loppuu Jylhän sitaattiin, joka hieman raottaa verhoa Heikkisen persoonaan: ”Matti valitsee jonkun [sic] puheenaiheen ja kertoo mielipiteensä aivan sieltä äärilaidasta, haluaa väitellä asiasta, josta todellisuudessa saattaa ajatella ihan muulla tavalla. Syötin nielaisee useimmin Matias Strandvall.” Mielenkiintoista kuvaa Heikkisestä rakentaa myös pääjutun yhteyteen aseteltu pieni kainalo (IS 6.3.2017 ”Valmentaja salli oluen”), jossa kerrotaan, kuinka hänen valmentajansa Toni Roponen olisi suonut suojatilleen yhden oluen mitalin kunniaksi. Vastauksena tähän Heikkisen kerrotaan hymyilleen leveästi ja todenneen, että urheilija kantaa vastuun teoistaan tällaisissa asioissa. Heikkistä nostetaan siis koko ajan tietynlaiselle jalustalle äärimmäiseen itsekuriin pystyvänä urheilijana, jonka yksityisasiat ovat hänen omiaan.

4.2.3.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Analysoivat sitaatit

Heikkisen kohdalla ei kuitenkaan ole hedelmällistä tuijottaa hänelle annettuja titteleitä, vaan nimenomaan häneen liitettyjä adjektiiveja. Toisin kuin muiden hiihtäjien kohdalla Heikkisestä on selkeästi poimittavissa adjektiivit, jotka toistuvat jutusta toiseen. Heikkistä kuvaillaan muun muassa ”hillityksi” ja ”hallituksi” sekä ”analyttiseksi ja kivikasvoiseksi urheilijaksi”. Erityisesti analyttisyys välittyy Ilta-Sanomien rakentamassa representaatioissa. Heikkisellä ei juurikaan ole sitaatteja, jotka eivät olisi analyttisia. Tutkimusaineistossa on yhteensä 25 suoraa sitaattia Heikkiseltä. Näistä suoritusta tai kuntoa yleisimmin analysoivia sitaatteja on hurjat 17 kappaletta. Mukaan ei ole laskettu esimerkiksi kaatumisen muistelua, sillä siinä Heikkinen lähinnä muistelee nähneensä pelkkää mustaa. Näin ollen jopa sitaatit, joita en laskenut analysoiviksi, liittyvät yleensä enemmän tai vähemmän myös hiihtoon eivätkä juurikaan eksy yksityisen puolelle.

Sitaattien analysoiva luonne näkyy Heikkisestä käytettävissä sitaattiverbeissä. Muiden hiihtäjien tapaan Heikkisestä käytetään neutraaleja verbejä, kuten ”kertoa”, ”sanoa”, ”toistaa” ja ”viitata”. Heikkisen kohdalla käytetään kuitenkin lisäksi aivan uudenlaisia referointiverbejä, joita tutkimusaineistossa ei muiden hiihtäjien kohdalla näy. Näitä ovat esimerkiksi ”summata”, ”analysoida”, ”tiivistää” ja ”ruotia”. Tällaisten verbien käyttö alleviivaa entisestään sitaattien sisältöä ja osoittaa lukijalle, ettei kyse ole vain omien tuntemusten esilletuomisesta vaan harkituista jäsentelyistä. Tunteita ei Heikkisen referointiverbeissä nähdä. Lähimmäksi päästään, kun Heikkinen

”tunnustaa” hetken olleen tunteikas (IS 6.3.2017 ”Isi voitti pronssia”). Ilman sitaatin selittävää sisältöä olisi kuitenkin mahdotonta sanoa, mitä Heikkinen tunnustaa ja liittyykö siihen minkäänlaisia tunteita. Tätä vahvistaa entisestään se, että sitaatin tunteikkaampi jatko on kehystetty verbillä ”jatkaa”. Heikkisestä käytetään myös verbiä ”muistella”, joka niin ikään voitaisiin ajatella liittyvän tunteisiin. Heikkisen kohdalla verbiä on kuitenkin käytetty kehystämään analysointeja, joissa hän vertailee nykyhetkeä menneisyyteen.

4.2.3.4 Kutsumatittleistä: Suomalainen kaatuessaankin

Heikkistä kutsutaan tutkimusaineistossa monilla eri tittleillä, eikä yksikään toistu erityisen säännöllisesti. Hän on muun muassa ”Vantaan hiihtoseuran keulakuva”, ”vuoden 2011 maailmanmestari”, ”happokone”, ”isi”, ”suojatti”, ”latuprofessori” ja ”maailmanluokan huippuhiihtäjä”. Heikkisen suomalaisuus nostetaan kuitenkin verrattain usein esille, jopa yhdeksän kertaa. Näistä seitsemän toteaa asian täysin suoraan nimittämällä Heikkistä esimerkiksi suomalaiseksi tai ”Suomen ankkuriksi”. Kahdesti Heikkisen suomalaisuuteen viitataan hieman epäsuoremmin, muun muassa kuvailemalla, kuinka pronssimitali pilkistää ”sinisen edustustakin kauluksen alta” (IS 6.3.2017 ”Latuprofessorin työvoitto”). Useimmiten Heikkisen suomalaisuuteen viitataan jutussa ”Toinen karmea hetki” (IS 4.–5.3.2017), joka kertoi miesten viestistä. Siinä suomalaisuus tulee esille jopa viisi kertaa. Tulos on sinänsä mielenkiintoinen, sillä kansallisuutta on yleensä korostettu nimenomaan menestyksen hetkillä (Boyle & Haynes 2009, 127). Kyseisessä jutussa kerrotaan kuitenkin siitä, miten Suomen ankkuri eli Heikkinen kaatuu loppukirikamppailussa, eikä näin ollen menestystä tule. Toki on ymmärrettävää, että joukkuekisassa, jossa kansalaisuus korostuu merkittävästi yksilökisoihin nähden, on luonnollista viitata urheiliijaan hänen kansallisuudellaan. Esimerkiksi miesten parisprintistä kertovassa uutisoinnissa ei kuitenkaan ole nähtävissä yhtä vahvaa kansallisuuden korostamista.

4.2.3.5 Kuvista: Etäisyys säilyy

Heikkisestä oli tutkimusaineistossa yhteensä kymmenen kuvaa, siis pari vähemmän kuin Saarisesta ja huomattavasti vähemmän kuin Niskasesta. Kuvat painottuivat kuitenkin huomattavalla tavalla toiminnallisiin suorituskuviin. Jopa kuusi kuvista oli selkeästi aktiivisia urheilukuvia, kun ainoastaan kolme oli passiivisia haastattelukuvia. Yksityisen aluetta ei juurikaan lähestytty, sillä vain yksi kuvista liittyi edes etäisesti urheilijan yksityiseen elämään. Lisäksi tässä kuvassa urheilu oli vahvasti läsnä, sillä se oli 50 kilometrin pronssin jälkeen napattu onnittelukuva perheen kanssa. Niskas

tavoin myöskään Heikkisestä ei ole yhtään kuvaa, joka olisi täysin urheilun ulkopuolelta. Näin selkeä toiminnallisten urheilukuvien painottuminen vahvistaa jo tekstissä syntynyttä representaatiota Heikkisestä huippu-urheilijana, joka on rationaalinen ja analyysoiva, eikä hevillä päästä mediaa kajoamaan yksityisyyteensä. Kuvat siis hyvin pitkälti toistavat sitä, mitä tekstikin: Heikkinen on aina ja ensisijaisesti huippu-urheilija.

Koska kuvat toistavat pitkälti samaa kaavaa, ainoa oikeasti joukosta erottuva kuva on jo aiemmin viitattu onnittelukuva perheen kanssa. Heikkisen kaulassa roikkuu pronssimitali, joten kuva on todennäköisesti otettu heti palkintojenjaon jälkeen. Kuvassa hymyilevä Heikkinen kurottautuu katsomon ja urheilijan toisistaan erottavan metalliaidan puoleen ojentaen kätensä vaimolleen. Vaimo tarttuu paljaalla kädellään Heikkisen ojennettuun, hansikoituun käteen. Katsekontakti molempien välillä on tiivis ja intiimi. Kuvassa olevat lapset, muista katsomon henkilöistä puhumattakaan, jäävät varjoihin toisen tuijottaessa sylissä olevia käsiään äitinsä jalkojen juuressa ja toisen nojatessa aitaan vasten ilman varsinaista kontaktia Heikkiseen. Näin lukijan katse keskittyy Heikkiseen ja hänen vaimoonsa, huomaten lapset vasta kuvatekstin avustuksella. Vaikka parin rikkomaton katsekontakti luo kuvaan intiimin tunnelman, nopealla vilkaisulla kuva voisi olla vain kohtaaminen urheilijan ja uskoutuneen fanin välillä. Aidan yli tapahtuva käsien kosketus on kaukana Iivo Niskasen ja hänen kihlattunsa suudelmasta. Vasta huomion kiinnittyminen katsekontaktiin kertoo lukijalle, että kyseessä on selkeästi läheinen ja tärkeä ihmissuhde. Varsin hillitty kuva on siis omiaan vahvistamaan käsitystä Heikkisestä yksityisyydestään kiinnipitävänä ihmisenä, joka ei tunteitaan mediassa suuremmin esittele. Jotain samaa kuvassa kuitenkin on Niskasen suutelukuvan kanssa. Samoin kuin siinä, myös tässä kuvassa kamera lähestyy tilannetta ikään kuin urheilijan olon takaa. Heikkisestä näkyy sivuprofiili, joka kyllä paljastaa avoimen hymyn, mutta ei anna lukijalle hirveästi tilaa tarkkailla hänen ilmeitään ja niistä mahdollisesti välittyviä tunteita. Sen sijaan vaimo on kameraan päin enemmän kohtisuorassa. Näin hänen liikuttumisensa on jopa leveän hymyn takaa helpommin tunnistettavissa. Tunnelmallisessa kuvassa nainen on siis jälleen asetettu enemmän lukijan katseelle alttiiksi, vaikka hän ei kuvan päähenkilö olekaan. (IS 6.3.2017 ”Isi voitti pronssia”.)

Heikkisestä otetuissa kuvissa ei tunteilla juuri pelata. Pronssimitali kaulassa on helppo hymyillä, mutta muuten jopa hymyt ovat tiukassa. Kielteisiä tunteita aineisto ei kuvien muodossa tarjoile yhtään. Ainoa kuva, josta tunne välittyy selvästi, on välittömästi 50 kilometrin matkan maaliviivan ylittämisen jälkeen otettu kuva. Heikkiselle harvinainen tunteenpurkaus on selvästi yllättänyt kuvaajan. Kuvassa on kolme hiihtäjää, joista kolmantena maaliin tullut Heikkinen on taka-alalla. Kuvan tarkennus on kahdessa etummaisessa hiihtäjässä, mutta silti kuvateksti houkuttaa lukijan kiinnittämään kaiken järjen vastaisesti huomionsa tarkentumattomaan Heikkiseen, joka erottuu etäisesti muiden hiihtäjien välistä. Heikkinen katsoo sivulleen suu ilmeisesti huudosta auki ja kädet

sauvoineen korkealle ilmaan heitettyinä. Koska kuva on tarkentunut väärin hahmoin, on kuva saanut osakseen vain pikkukuvan paikan. Toisaalta kuvan koko asetelma alleviivaa, kuinka yllättävää avoimien tunteiden näyttö Heikkiselle on. Jopa työkseen kuvia ottava kuvaaja on ollut niin yllättynyt, ettei ole ehtinyt mukaan. Tämä taas korostaa stereotyyppistä käsitystä siitä, kuinka maskuliininen järkipäisyys ja feminiininen tunteellisuus eivät kulje käsi kädessä. (IS 6.3.2017 ”Latuprofessorin työvoitto”.)

Heikkisenkään vartalo ei asetu seksualisoituun valoon. Iivo Niskasen tavoin Heikkisellä osa kuvista esittää jotain tiettyä tapahtumaa, kuten viestin kaatumista tai pronssimitalin tuuletusta maaliviivan jälkeen (IS 4.–5.3.2017 ”Toinen karmea hetki”; IS 6.3.2017 ”Latuprofessorin työvoitto”). Sen sijaan niin sanotuissa kuvituskuvin ei ole nähtävissä samanlaista runsasta vaihtelua asennoissa ja tilanteissa kuin Niskasella. 50 kilometrin matkan mitalista kertovan jutun pääkuva on kuitenkin mielenkiintoinen. Kuva on huomattavan suuri, melkein sivun kokoinen, ja erittäin jyrkästä kulmasta alhaalta. Kuva on analyysin ainoa hyvin korostaen alakulmasta otettu kuva. Alaviistosta otettuja kuvia on perinteisesti pidetty kohdettaan arvostavina ja ylöspäin katsovin. Lukija pystyy täysin vaivatta lukemaan suksien kyljessä lukevan merkin, sillä ne tulevat niin lähelle, että katse hakeutuu jopa ensimmäisenä suksiin. Suksista katse kuitenkin jatkaa itse hiihtäjään, joka näin on kohotettu arvoiselleen jalustalle. Toisaalta alhaalta otettu kuva ottaa myös etäisyyttä kohteeseensa ja pitää katsojan välimatkan päässä. Ei lieneäkään sattumaa, että aineiston ainoa näin selkeä alhaalta otettu kuva on nimenomaan Heikkisestä ja juuri 50 kilometrin pronssimitalin jälkeen. (IS 6.3.2017 ”Latuprofessorin työvoitto”.)

4.2.3.6 Yhteenveto

Heikkisen representaatioissa korostuu siis aivan erityisellä tavalla maskuliinisuuteen liitetty rationaalisuus ja järkipäisyys. Maskuliinisuuteen liitetyllä rationaalisuudella on pyritty erityisesti hallitsemaan tunteita (Herkman, Jokinen & Lehtimäki 1995, 23). Maskuliinisuudessa tärkeäksi on nostettu tuloksellinen suuntautuminen maailmaan ja kilpailussa menestyminen. Sen sijaan tunteet eivät sovi tähän kuvaan, sillä ne tekevät miehistä haavoittuvaisia. (Lehtonen 1995b, 65.) Tämä näyttäytyy aineistossa, sillä siinä missä analyttisyys korostuu, ei tunteita juurikaan päästetä esille. Tunteet pääsevät isompaan rooliin oikeastaan ainoastaan 50 kilometrin vapaan mitalin jälkeen ja silloinkin äärimmäisen hillitysti. Heikkisen perhe mainitaan yhdessä jutussa (IS 6.3.2017 ”Isi voitti pronssia”), mutta tällöin verrattain pikaisesti, vaikka he näkyvät kuvassa ja otsikossa. Heikkisen representaatio liikkuu enimmäkseen tiukasti julkisen alueella ja jättää yksityisen alueen rauhaan, mikä sopii hyvin kuvaan stereotyyppisestä maskuliinisuudesta (Lehtonen 1995b, 19). Heikkisestä

rakentuu vahva kuva ammattimaisena urheilijana, joka ei jätä mitään puolitiehen, vaan etenee rationaalisesti kaikkea analysoiden. Olutta ei oteta edes mitalin kunniaksi eikä mediaa päästetä turhaan kurkkimaan yksityiselämään. Aineiston kuvat tukevat rakentunutta representaatiota vahvasti. Tunteita ei juuri näy, urheilu korostuu aivan erityisellä tavalla muihin hiihtäjiin nähden ja yksityisen alueelle ei medially ole asiaa. Heikkisen representaation kulmakivi, analyttisyys ja järkipäisyys, korostuvat urheiluasuorituksiin keskittyvillä kuvilla. Kuvissa näkyvät tunteet taas ovat varsin piilossa ja silloinkin pelkästään myönteisiä. Muista hiihtäjistä poiketen Heikkisen representaatiossa ei juuri ristiriitaisuuksia ole.

4.2.4 Krista Pärämäkoski – Sisupussi huippu-urheilija

Krista Pärämäkoski oli Suomen joukkueen naisista se, jolta odotettiin ylivoimaisesti eniten Lahden MM-kisoissa. Hän oli ainoa suomalaisnainen, joka saavutti kisoissa henkilökohtaisen mitalin, yhdistelmäkilpailun hopean. Kisojen aikaan 26-vuotias hiihtäjä on niin ikään kuulunut Suomen maajoukkueen vakiokalustoon jo pidemmän aikaa, tosin aiemmin hän kilpaili tyttönimellään Lähteenmäki. Kansainvälisten kisojen mitaleita Pärämäkoskella oli ennen Lahtea jo kunnioitettavat viisi, joista yksikään ei kuitenkaan ollut vielä henkilökohtainen. Näin ollen nimenomaan kausi 2016–2017 oli Pärämäkoskelle lopullinen läpimurto kansainväliselle huipulle, vaikka ensimmäinen maailmancupin palkintosija tuli jo vuonna 2015. Lahden jälkeen ura on jatkunut huimassa nousukiidossa, kuten Pyeongchangin olympialaiset todistivat. Pärämäkosken hopea yhdistelmähiihdosta oli samalla myös ensimmäinen mitali Suomelle kotikisoista, vaikkei jäänytkään viimeiseksi. Yhdistelmäkisan lisäksi Pärämäkoski oli mukana myös Suomelle pronssia tuoneessa naisten viestijoukkueessa. Pärämäkoski osallistui myös kymppin perinteiselle, jota etukäteen uumoiltiin hänen vahvimaksi mitalisaumakseen, vaikka lopulta Pärämäkosken oli tyytyminen seitsemänteen sijaan. Pärämäkoski hiihti lisäksi kisojen päätösmatkan, 30 kilometriä vapaalla, mutta tältäkkään matkalta ei nähty enempää mitaleita. Lahdessa huomiota herätti myös Pärämäkosken päätös tehdä avoimesti toisin kuin päävalmentaja Reijo Jylhä olisi halunnut ja osallistua parisprintin sijasta yhdistelmäkilpailuun.

Pärämäkoskesta kirjoitettiin kisoissa yhteensä seitsemän juttua, jotka päättyivät tutkimuksen laadulliseen analyysiin. Analyysin ulkopuolelle jäi juttu, jossa käsitellään Pärämäkosken kisaohjelmaa. Juttu jää urheilijan osalta etäiseksi, sillä päähuomio on matkojen analysoinnissa yleisesti. Urheilija ei myöskään itse pääse jutussa ääneen, joten juttu ei tästä syystä päässyt mukaan laadulliseen analyysiin. Sen sijaan seitsemässä analyysiin päätyneessä jutussa Pärämäkoskesta rakennetaan varsin erilaista kuvaa kuin muista tutkimusaineiston naishiihtäjistä. Siinä missä muilla

naishiihtäjillä olennaiseksi osaksi representaatiota muodostuvat muutkin asiat kuin urheilu, esimerkiksi perhesiteet, Pärämäkoskesta representaation merkittävimäksi osaksi rakentuu nimenomaan urheilu. Jo ensimmäinen kisojen ennakkojuttu ”Tuleeko heistä MM-Lahden valtiaat?” (IS 22.2.2017) nostaa Pärämäkosken ainoana suomalaisnaisena riittävän hyväksi haastamaan tosissaan kisojen suurimpia voittajasuosikkeja. Häntä tituleerataan ”Suomen naisten ykköstykiksi” ja hänen ennustetaan vihdoinkin ottavan ensimmäisen henkilökohtaisen mitalinsa. Mitalitoiveita väläytellään jopa kolmelle eri matkalle, mikä on viime vuosina ollut huikea odotus suomalaiselta naishiihtäjiltä.

4.2.4.1 Tunteista: Tunteilu jää analyttisyyden jalkoihin

Pärämäkoski on ainoa suomalaisnainen, joka saa ennen kisojen alkua täysin urheiluun keskittyvän ennakkojutun. ”Oman mitalin jahtiin” -jutussa (IS 25.–26.2.2017) käydään läpi Pärämäkosken matkavalintoja. Jo hyvin varhaisessa vaiheessa tutkimusaineistoa selviää, että Pärämäkoski on suomalaisten naishiihtäjien keskuudessa poikkeuksellinen. Juttu aloittaa kertomalla, kuinka Lahden MM-kisat ovat Pärämäkoskelle jo seitsemäs kisarupeama MM-kisoissa tai olympialaisissa. Silti henkilökohtaista mitalia hiihtäjällä ei vielä ole, vaikka se monta kertaa on ollut jo lähellä. Ingressissä kerrotaan, että Pärämäkosken matkavalinnoissa painoi nimenomaan ”himo saavuttaa vihdoinkin henkilökohtainen arvokisamitali”. Sanavalinta ”vihdoinkin” painottaa sitä, että mitalia on odotettu jo kauan myös median näkökulmasta. Merkittävintä Pärämäkosken representaatiolle on kuitenkin se, miten kisamatkojen valintaa kehystetään. Jutusta käy ilmi, että Suomen päävalmentaja Reijo Jylhä olisi halunnut Pärämäkosken mukaan parisprinttiin ”mitalimahdollisuuksien maksimoimiseksi”. Pärämäkoski ei kuitenkaan suostunut tähän, sillä hän halusi mieluummin hiihtää päivää ennen parisprinttiä olevan skiathlonin eli yhdistelmäkilpailun. Päävalmentajan oli lopulta tyytyminen urheilijan päätökseen, sillä kuten Ilta-Sanomat asian esittää: ”Lahden MM-kisoissa Suomen nykyinen hiihtokuningatar saa itse sanella työvelvoitteensa.” Pärämäkoskesta rakentuu siis vahva kuva menestyvänä urheilijana, jota jopa päävalmentajan täytyy kuunnella. Pärämäkoski tietää, mitä urheilijana haluaa ja miten voi sen saavuttaa. Silti hänestä ei välity liian määräilevää tai itserakasta kuvaa, vaikka yksilömatkan valitseminen joukkuematkan sijaan on välillä aiheuttanut maajoukkueessa ongelmia, kuten Aino-Kaisa Saarisen ja Riitta-Liisa Roposen välirikko Vancouverissa todisti. Näin ollen Pärämäkosken miellyttävyys henkilönä ei ole lukijan silmissä vaarassa.

Lisäksi juttu korostaa vahvasti henkilökohtaisen mitalin saavuttamisen merkitystä. Se toistuu jopa varsinaisessa leipätekstissä harvinaisena tehokeinona, suorana esiin kirjoitettuna kysymyksenä: ”Painoiko valinnassa vahvimmin se, että sinulla ei vielä [ole] henkilökohtaista arvokisamitalia,

[mutta] parisprintistä sinulla on jo kaksi MM-mitalia (2011 hopea, 2013 pronssi)?” Tähän Pärämäkoski vastaa suoraan, että asia vaikutti päätökseen. Samaan hengenvetoon hiihtäjä kuitenkin toteaa, että halusi mahdollisimman paljon lepopäiviä viikonloppuun ennen tiistaina kilpailtavaa päämatkaansa, perinteisen kymppiä. Kumpikin vastaus kuitenkin osoittaa, että jopa hyvin potentiaalinen mitalimatka parisprintti on uhrattavissa ja uhrattiin, jos ja kun se tuli henkilökohtaisten tavoitteiden väliin. Tällainen tavoitteiden priorisointi on täysin ymmärrettävää huippu-urheilijalta. Stereotyyppiseen feminiinisyyteen se ei kuitenkaan istu, sillä siinä korostuu erityisesti yhteisöllisyys ja riippuvuus (Jokinen 2003, 8; Rossi 2003, 88–89). Näitä piirteitä on kuitenkin hankalaa nähdä urheilijassa, joka asettaa omat tavoitteensa kirkkaasti ykkössijalle joukkueen tavoitteista huolimatta.

Yhdistelmäkisasta kertova juttu rakentaa Pärämäkoskesta entistä huippu-urheilijamaisempaa kuvaa (IS 27.2.2017 ”Kulta on lähellä huomenna”). Varsinainen juttu alkaa varsin perinteisesti hehkuttamalla Pärämäkosken saavuttamaa hopeaa. Pärämäkoski pääsee muun muassa kertomaan vanhempiensa merkityksestä urheilijan uraansa, hyvin samantapaisesti kuin Iivo Niskanenkin korosti omien läheistensä merkitystä. Isä ja äiti ovat niin ikään päässeet mukaan jutun kuviin jakamaan tunteikkaita hetkiä tyttärensä kanssa heti kisan jälkeen. Siinä missä Iivo Niskanen jakoi hetkensä parrasvaloissa tuoreena maailmanmestarina melkein pä kokonaan läheistensä kanssa, siirtyy Pärämäkoskesta kertova juttu hyvin nopeasti läheisistä siihen, miten hopea on saavutettu. Jo otsikko ja ingressi keskittyvät kapeasti urheiluun, eivätkä tyydy läheisten esille nostamiseen. Otsikko julistaa, että kulta on lähellä seuraavassa kisassa, vieläpä Pärämäkosken itsensä sanomana. Ingressi taas kertoo, kuinka Pärämäkosken menestyksen takana ovat treenimuutokset. Yli kaksi kolmasosaa jutusta keskittyy varsin analyttisesti selittämään, miten Pärämäkoski on päässyt tähän pisteeseen. Toisin sanoen hopean herättämille tunteille ei juurikaan anneta jutussa sijaa, vaikka ensimmäinen henkilökohtainen arvokisamitali niitä varmasti herätti. Sen sijaan tunteikkaasta mitalihalauksesta siirrytään hyvin suoraan jopa ankaraan analyysiin: ”Mitalihalauksen olisi kuitenkin uskonut tapahtuvan jo selvästi aiemmin, sillä Pärämäkoski on huippulahjakas kestävyysurheilija. Arvokisoissa joko hänen kuntonsa tai terveytensä olivat kuitenkin aina pettäneet.” Syiksi vihdoinkin saavutettuun menestykseen luetellaan muun muassa muuttunut harjoittelu sekä mahdollisuus säännölliseen mielikuvaharjoitteluun Lahteen muuton jälkeen.

Varsin analyttinen linja jatkuu myös Pärämäkosken päämatkaa ennakoivassa jutussa ”Lunastuksen aika” (IS 28.2.2017). Jutun mukaan Pärämäkoski on elänyt perinteisen kympin kisaa varten koko vuoden, asettihan hän sen päämatkakseen jo kisoja edeltävänä keväänä. Jutussa on jälleen nähtävissä yhtäläisyyksiä Iivo Niskasta käsitelleisiin juttuihin. Myös tämä juttu toteaa, että tavoitteena ei ole mitään vähempää kuin maailmanmestaruus. Toki Pärämäkosken omat kommentit ovat hieman hillitympiä kuin Niskasella, joka ilmoitti kulan olevan ehdoton. Pärämäkoski sen sijaan toteaa kulan

olevan lähellä, toisin sanoen siis voiton olevan mahdollisuus. Analyttisyys korostuu sekä toimittajan omassa tekstissä että urheilijan sitaateissa. Esille nostetaan niin kisan ratkaisupaikat kuin happojen sietokyky. Pärämäkoski itse taas analysoi esimerkiksi parasta tapaa hiihtää kisareitin mäet.

Pärämäkosken aavistuksen huonosti sujunutta kymppin kisaa käsitellään niin ikään analyttisesti. Pärämäkoski pääsee muun muassa kertomaan, kuinka suksen valinta oli pidon kannalta haastavaa ja että hän tiesi jo ensimmäisen kilometrin jälkeen, ettei kärkeen ole asiaa. Juttu alkaa kuitenkin aivan toisenlaisesta näkökulmasta. Otsikko julistaa kuinka ”Björgeu lohduu pettynyttä Pärämäkoskea” (IS 1.3.2017). Jutun alussa nimenomaan Marit Björgeu, kymppin voittaja, pääsee ääneen. Hänen suoriksi sitaateikseen nostetaan kuitenkin ainoastaan hänen kommenttejaan Pärämäkoskesta. Björgeu muun muassa toteaa, että ”Kristalla on vielä monia kilpailuja edessä” sekä toteaa Pärämäkoskella olleen ongelmia suksiensa kanssa. Lisäksi juttu kertoo, kuinka Pärämäkoski kävi heti maaliintulonsa jälkeen vaihtamassa muutaman sanan norjalaisen kanssa. Tätä sanojenvaihtoa teksti kuvailee seuraavasti: ”Pettymyksestä huolimatta juttutuokio sai hymyn suomalaisen huulille.” Tällainen kilpakumppaneiden yhteisen hyvän hengen korostaminen vastaa hyvin käsitystä stereotyyppisen feminiinisyyden yhteisöllisyydestä.

Pärämäkoski oli mukana myös naisten viestijoukkueessa, joka sai Lahdesta pronssia. Ankkuriosuutta hiihtänyt Pärämäkoski kuvataan viestin jälkeisessä jutussa (IS 3.3.2017 ”Sanokaa Niskanen!”) jopa hieman pettäneenä siitä, että käsillä ollut hopea vaihtui lopulta pronssiksi. Siinä missä esimerkiksi niin ikään viestissä mukana ollut Aino-Kaisa Saarinen pääsee jutussa ääneen vain kehuakseen yleisöä ja tunnelmaa palkintojenjaossa, annetaan Pärämäkoskelle analyttisempi puheenvuoro. Pärämäkoski toteaa muun muassa, että viesti olisi voinut mennä paljon huonommin, jos USA olisi päässyt takaa ohi. Mitään valtaisa riemua sitaatti ei välitä, ja suurimmaksi osaksi juttu keskittyy Kerttu Niskaseen. Huomattavaa on kuitenkin, että Pärämäkosken ainoa sitaatti jutussa ei suinkaan iloitse mitalista, vaan lieventää pettymystä hopean menettämisestä. Niukka esiintyminen varsinaisessa leipätekstissä korostuu niin ikään pettymyksen kautta sekä pääjutussa että sen yhteydessä olevassa kainalojutussa.

4.2.4.2 Yksityisestä ja julkisesta: Asumiskuviot esillä

Analyysissa ei mennä ikinä samalle tasolle kuin Matti Heikkisen kanssa. Heikkisestä poiketen analyysin lisäksi juttu tarjoaa melko reippaan kurkistuksen Pärämäkoskeen myös ihmisenä, ei ainoastaan urheilijana. Jutun mukaan Pärämäkoskesta on haihtunut vielä vuosi sitten havaittavissa ollut aiempi kireys ja kiukkuisuus. Urheilija itse toteaa muutoksen olevan seurausta tietynlaisesta aikuistumisesta. Nuorta Pärämäkoskea kuvaillaan jopa maskuliinisen aggressiivisena, joka sai

aikaiseksi yhteentörmäyksiä oman valmentajan kanssa, jota juttu kuvailee perusluonteeltaan kuitenkin rauhalliseksi. Pärmäkoski toteaa itse, että valmentaja sai usein kuunnella hänen teinioikkujaan ja ärräpäitä lensi molemmin puolin. Yksi sitaatti paljastaa, että Pärmäkoski koki median painostavan häntä vaihtamaan valmentajaa, vaikka varsinainen syy tähän ei paljastu. Koska sitaatti tulee kuitenkin heti yhteentörmäyksistä kertoneen sitaatin jälkeen, lukija olettaa, että kyse on nimenomaan kaksikon räiskyneistä väleistä. Näin ulospäin näkynyt räjähteleväisyys on huikeassa ristiriidassa feminiinisyyden stereotyyppien passiivisuuden ja alistuvaisuuden kanssa ja korostaa ennen kaikkea maskuliinisiksi luokiteltuja piirteitä, aktiivisuutta ja hallitsevaisuutta (Rossi 2003, 88–89; Jokinen 2003, 8).

Viimeinen Pärmäkoskesta tutkimusaineistossa kirjoitettu juttu ennakoi kisojen naisten päätösmatkaa, 30 kilometrin vapaata hiihtoa (IS 4.3.2017 ”Vielä kerran, Krista!”). Jutussa pysytään vahvasti urheilijan roolissa, ja se perkaa läpi tilastoja sekä kuluneen kauden maailmancupista että aiemmista Pärmäkosken hiihtämistä 30 kilometrin matkoista. Hyvin ”heikkismäiseen” tapaan Pärmäkoski pääsee jutussa ääneen analysoimalla tulevaa kisaa muun muassa seuraavasti: ”Vaikka matkaa ei hiihdetä paljon, keulassa ovat samat urheilijat, jotka menestyvät 10:llä ja 15 kilometrillä. Kisasta tulee todella nopea, sillä sääennuste lupaa pakkasta.” Nimenomaan vahvasti urheilijan rooliin keskittynyt juttu kuitenkin hiipii kisojen varjolla myös yksityisen puolelle. Jutussa nostetaan esille kuinka Pärmäkoski on asunut kisojen aikana kotonaan aviomiehensä Tommi Pärmäkosken kanssa. Asumiskuvien pyörittelyä jatketaan jutussa yllättävän pitkään ottaen huomioon jutun alun urheiluun keskittyvä tilasto- ja analyysitykitys. Toki aihe näyttäytyy jutussa täysin ymmärrettävänä, sillä Pärmäkoski kommentoi muun muassa erillään asumisen vaikutusta joukkuehenkeen, sekä perusarjen säilyttämisen tärkeyttä kotikisojen häslingin keskellä. Lisäksi juttu päättyy huippu-urheilijan kannalta jopa vähättelevään kysymykseen siitä, millaisen kouluarvosanan hän itselleen antaisi, jos päätösmatkalta vielä tulisi mitali. Tähän Pärmäkoski toteaa puhuvansa asiasta kisan jälkeen, jutun mukaan ”leveästi hymyillen”.

Pärmäkoski ei ole ainoa suomalaishiihtäjä, jonka asumisasioita mietitään Ilta-Sanomissa. Ensimmäisen kerran asiasta puhutaan jo ”Oman mitalin jahtiin” -jutussa (IS 25.–26.2.2017). Ensimmäisenä todetaan nimenomaan Pärmäkosken asuvan kotonaan, josta häntä kisoihin kuskaa oma aviomies. Sen jälkeen juttu kertoo, että myös muut ”Lahden alueella asuvat naishiihtäjät” asuvat kotonaan, kuten esimerkiksi Anne Kyllönen ja Aino-Kaisa Saarinen. Kisojen aikana hiihtäjät keskittyvät kisoihin ja kotia pyörittää Kyllösellä oma äiti ja Saarisella aviomies. Sen sijaan juttu toteaa, että niin ikään Lahden lähellä asuvat mieshiihtäjät Lari Lehtonen ja Sami Jauhojärvi asuvat kisakylässä, sillä molemmilla on kotonaan pieniä lapsia, jotka kasvattavat sairastumisriskiä. Sitä ei kuitenkaan ihmetellä, miksi pienen lapsen äiti Aino-Kaisa Saarinen on päättänyt sairastumisriskistä

huolimatta asua kotonaan. Kenenkään asuntokuviopäätöksiä kisojen ajalta ei kyseenalaisteta tai ihmetellä, mutta asian käsittelystä paistaa selkeästi esille sukupuolittunut ajattelu. Lehtosen ja Jauhojärven kotoa poissa olemista pidetään itsestäänselvyytenä, vaikka molemmat hiihtäjät asuvat lähellä Lahtea. Sen sijaan naishiihtäjät, jotka asuvat kotona, joutuvat kertomaan, ketä kotia pyörittää sillä aikaa, kun kisat ovat käynnissä, sillä kodin hoitaminenhan on perinteisesti ajateltu nimenomaan naisen tehtäväksi. Nainen on kuitenkin yhteiskunnan silmissä ”hoivaaja”, jonka kontekstina koti ja perhe liikkuvat minne tahansa, miehistä poiketen (Lempiäinen 2002, 33). Tämä siitäkin huolimatta, että paljon matkustavilla huippu-urheilijoilla on tuskin muutenkaan hirveästi aikaa pyörittää kotia ja taloutta kauden aikana, oli kyseessä sitten nainen tai mies.

Toisen kerran hiihtäjien asumiskuviot tuodaan jälleen esille nimenomaan Pärämäkosken, Kyllösen ja Saarisen kautta (IS 4.3.2017 ”Vielä kerran, Krista!”). Pärämäkosken asumiskuvioista puhuminen lopetetaan toteamuksella siitä, että viimeisen vuoden aikana ”kotona asuminen on ollut ennemminkin poikkeus kuin sääntö”. Tällainen korostus on hämmentävä, jopa syyttelevän alleviivaava, sillä jokainen maailmancupia kiertävä huippuhiihtäjä matkustaa varmasti enemmän kuin ehtii olla kotona. Miesten kohdalla tällaista korostusta ei kuitenkaan tapahdu. Tämän aiheen käsittely onkin selkeästi tutkimusaineiston sukupuolittunein ja kytkeytyy vahvasti ajatukseen yksityisestä nimenomaan feminiinisenä alueena (Lehtonen 1995b, 19). Feminiinisyys onkin useissa yhteiskunnissa määritelty nimenomaan pysyttelemiseksi lähellä kotia, kun taas maskuliinisuus on aina taannut matkustamisen mahdollisuuden, onhan se mahdollisuus päästä kotoa pois (Nummelin 1995, 194).

Erityistä kiinnostusta tutkimusaineistossa aiheuttaa myös Pärämäkosken aviomies Tommi Pärämäkoski. Aviomies mainitaan nimeltä kahdesti, molemmilla kerroilla lauseen verran selittäen sitä, kuinka Pärämäkoski asuu kotona kisojen ajan hänen kanssaan (IS 25.–26.2.2017 ”Oman mitalin jahtiin”; IS 4.3.2017 ”Vielä kerran, Krista!”). Muuten mies ei kuitenkaan pääse juttuihin mukaan, edes mitaleita juhlimaan. Tämä on sinänsä jännittävä huomio, sillä Tommi Pärämäkoski on muun muassa F1-formulakuskiensa kanssa työskennellyt fysiikkavalmentaja, joka tekee töitä myös vaimonsa kanssa. Hänellä on ollut merkittävä rooli Pärämäkosken fysiikkavalmennuksessa (Yle 21.1.2017) ja sen muokkaamisessa. Myös tutkimusaineisto huomauttaa Pärämäkosken muuttaneen harjoitteluaan pohtiessaan syitä hänen menestykseensä kuluneella kaudella, mutta aviomiestä ei kuitenkaan kertaakaan mainita jutuissa valmentajan roolissa. (IS 27.2.2017 ””Kulta on lähellä huomenna”). Tämä on erityisen tärkeää Aino-Kaisa Saarisen representaation takia, sillä hänestä kertovissa jutuissa aviomies toistui jutusta toiseen huolimatta siitä, ettei hän suoranaisesti liity Saarisen urheilu-uraan millään tavalla. Näin ollen Saarisen aviomies korostuu hänen representaatiossaan vielä entistä kohtuuttomammin. Mitä tämä puolestaan kertoo Pärämäkosken representaatiosta? Pärämäkoskea kohdellaan selvästi eri tavalla kuin muita naishiihtäjiä. Hänen ensisijainen roolinsa on jatkuvasti

urheilijan ja vaikka jutuissa välillä eksytään myös yksityisen alueelle, se ei ikinä kyseenalaista hänen representaatiotaan huippu-urheilijana. Edes aviomies ei ole riittävän kiinnostava viemään Pärämäkoskelta palstatilaa, vaikka esimerkiksi uudistuneesta harjoittelusta kertovassa jutussa tämä voisi olla jopa täysin perusteltua.

4.2.4.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Naisten Iivo

Aiempaa menestymättömyyttä arvokisoissa selitetään sillä, ettei Pärämäkoski ole ymmärtänyt kuunnella kehoaan riittävästi (IS 28.2.2017 ”Lunastuksen aika”). Tässä on nähtävissä selkeää yhtäläisyys tutkimusaineiston Iivo Niskaselle esittämään tarinaan. Myös Niskasen tarinassa korostui selitys siitä, että urheilijaa oli tähän asti pidätelty vain ja ainoastaan urheilija itse sairasteluillaan. Niskanen maalailtiin aineistossa kuitenkin hulivilimäisenä luonnonlapsena, joka ei aina osannut kiinnittää huomiota siihen, että märät vaatteet pitäisi vaihtaa maaliin tulon jälkeen mahdollisimman nopeasti. Sen sijaan Pärämäkoskea kuvataan ”lahjakkaaksi jääräpääksi”, joka olisi halunnut treenata jatkuvasti niin, että nuorempana vanhemmat joutuivat jopa toppuuttelemaan urheilijaa. Pärämäkosken henkilökohtainen valmentaja kuvailee hiihtäjän muutosta seuraavasti: ”Nykyään Krista osaa jo itse tehdä päätöksiä, milloin on järkevää treenata ja milloin puolestaan huilia.” Lisäksi Pärämäkosken hyvin sujuneelle kaudelle esitetään syyksi muutettua harjoitteluohjelmaa (IS 27.2.2017 ”Kulta on lähellä huomenna”). Pärämäkoskesta syntyy siis vahva mielikuva urheilijana, joka on kuin ikään vain odottanut irti pääsemistään.

Pärämäkoskesta käytetyt sitaattiverbit ovat yllättäen kaikkein neutraaleimmasta päästä. Pärämäkoski muun muassa ”myöntää”, ”painottaa”, ”kertoo”, ”tiivistää” ja ”korostaa”. Kaikkein useimmiten sitaattiverbeistä esiintyy yksinkertainen ”sanoa”. Muita sitaattiverbejä aineistossa ei Pärämäkoskesta nähdä. Kuusi eri sitaattiverbiä on varsin niukka määrä seitsemään eri juttuun. Lisäksi ne ovat hyvin neutraaleja, vaikka niissäkin on nähtävissä tiettyjä sävyeroja. Eniten tunnetta välittyi, kun sitaattiverbiä ”sanoa” kehystetään kuvailulla ”leveästi hymyillen” (IS 4.3.2017 ”Vielä kerran, Krista!”). Silti ollaan kaukana hehkuttamisesta tai liikuttumisesta. Ehkä eniten Pärämäkosken sitaattiverbit vertautuvat Matti Heikkisen vastaaviin. Heikkiselläkään tunteita ei korostettu, vaan sitaattiverbit alleviivasivat hänen analysoivaa otettaan omiin suorituksiinsa. Samaa on havaittavissa myös Pärämäkosken korostamisista ja tiivistämisistä.

4.2.4.4 Kutsumatittleistä: Menestys ennen sukupuolta

Pärmäkoskesta käytettävät substantiivit ovat pitkälti sukupuoleltaan neutraaleja. Joukkoon mahtuu ainoastaan yksi täysin sukupuolittunut ilmaisu, ”Suomen nykyinen hiihtokuningatar”. Lisäksi aineistossa sukupuoli nousee esille muutaman kerran esille erilaisten liitteiden ja lisäysten avulla, kuten ”Suomen naisten ykköstykki”. Sen sijaan täysin neutraalien ilmauksien lisäksi, kuten urheilija tai hiihtäjä, Pärämäkoskesta käytetään muun muassa sellaisia titteleitä kuin ”tähti” tai ”hopeasankari”. Sukupuoli ei siis korostu, mutta sen sijaan Pärämäkosken menestys kylläkin. Häntä kutsutaan esimerkiksi ”maailman toiseksi parhaaksi naishiihtäjäksi” ainoastaan skiathlonin hopeamitalin perusteella (IS 27.2.2017 ”Kulta on lähellä huomenna”). Tässäkin on tosin sukupuolta tarkentava etuliite, mutta se selittynee nimenomaan tittelin raskaalla väitteellä. Sen lisäksi Pärämäkoskea nimitetään ”viisinkertaiseksi viestimitalistiksi”, ”suurimmaksi kultasuosikiksi” ja ”suomalaisässäksi”. Nimenomaan menestys on syynä siihen, miksei Pärämäkosken sukupuoli ole hallitseva identiteetin kehys uutisoinnissa. Jo Boyle ja Haynes (2009, 127) totesivat, että kansallisissa kisoissa oman maiden urheilijoiden kohdalla korostettiin nimenomaan kansallisuutta, eikä esimerkiksi sukupuolta. Pärämäkosken suomalaisuus tuodaankin esille melkein jokaisessa jutussa kansallisuutta painottavilla kutsumanimikkeillä, kuten suomalainen tai ”Suomen hiihtäjä”.

Pärämäkoskea kutsutaan myös hänen luonnettaan kuvaavilla substantiiveilla, kuten ”sisupussi” ja ”jääräpää”. Lisäksi häntä kuvaillaan adjektiiveilla ”pienikokoinen, mutta pippurinen”, ”nälkäinen”, ”määrätietoinen” ja ”vahvatahtoinen”. Näin ollen Pärämäkoskesta ja hänen luonteestaan piirtyy melko selkeä kuva urheilijana, joka haastaa feminiinisyyden stereotypioita, kuten alistuvaisuutta, riippuvaisuutta, passiivisuutta ja heikkoutta (Rossi 2003, 88–89). Sen sijaan Pärämäkoski asettuu paremmin maskuliinisuuden muottiin, joka korostaa esimerkiksi toiminnallisuutta, hallitsevuutta, suoriutumista, rationaalisuutta, kilpailullisuutta (Jokinen 2003, 8). Pärämäkoskesta kerrotaan melkein jokaisessa jutussa hänen ikänsä, 26 vuotta. Ainoastaan yksi juttu jää ilman mainintaa hiihtäjän iästä. Toisin kuin Aino-Kaisa Saarisella, jolla toistuva iän kertominen sinetöi eräänlaista joukkueen konkarin roolia, Pärämäkoskesta kertovien juttujen kohdalla ikä kerrotaan kuitenkin sen enempää kehystelemättä. Kyse on siis enemmän vain informaation välittämisestä kuin minkäänlaisen representaation tietoisesta tai edes tiedostamattomasta rakentamisesta.

4.2.4.5 Kuvista: Miehiset kuvat

Pärämäkoskesta oli tutkimusaineistossa yhteensä 11 kuvaa. Samoin kuin miespuolisista kollegoistaan ei Pärämäkoskesta ollut yhtäkään täysin urheilun ulkopuolista kuvaa. Yksityisen alueelle meneviä

kuvia oli muutenkin verrattain vähän, vain kaksi ja nekin molemmat samasta tilanteesta. Näin ollen aineisto painottui selkeästi urheilukuviin. Näistä toiminnallisia kuvia oli kolme, passiivisia puolestaan neljä. Muista kategorioista jäljelle jäänyt juhlintakuva sekä kymppin kisan jälkeinen yhteiskuva Marit Björgein kanssa asettuivat siten kategoriaan muut kuvat. Vaikka toiminnalliset ja passiiviset urheilukuvat jakautuivat kohtuullisen tasaisesti, on huomattavaa, että erityisesti toiminnallisia kuvia oli huomattavasti vähemmän kuin Heikkisellä. Heikkisestä oli suunnilleen yhtä paljon kuvia, mutta niissä korostuivat äärimmäisen paljon nimenomaan toiminnalliset kuvat. Toisaalta Pärämäkoskesta oli enemmän urheilukuvia kuin Saarisesta, josta oli enemmän sekä juttuja että kuvia. Pärämäkosken kuvat muistuttavat siis jakaumaltaan enemmän mieskollegoiden kuvia kuin muista naisista olleita kuvia.

Koska urheilukuvat toistavat pitkälti samaa kaavaa, huomion aineistossa herättävät erityisesti yksityisen alueelle menevät kuvat. Molemmat kuvat ovat yhdistelmäkisan hopean jälkeen samassa jutussa. Pääkuvassa Pärämäkoski on ojentanut saamansa palkintokukkakimpun äidilleen ja on tarttunut hänen käteensä metalliaidan ylitse hyvin samaan tapaan kuin Heikkinen omassa kuvassaan vaimonsa kanssa. Katsekontakti ei ole yhtä tiivis ja intiimi, sillä äidin silmät ovat kiinni, mutta ilo välittyy molempien kasvoilta. Heikkisen kuvaan verrattuna henkilöt on kuitenkin asemoitu päinvastoin. Pärämäkoski valtaa kuvan tilan pitkälti vasemmasta laidasta kuvan keskelle, kun taas äiti jää pienempään tilaan oikeaan nurkkaan. Näin länsimainen lukija kiinnittää perinteisen lukusuunnan mukaisesti katseensa ensin Pärämäkoskeen, joka muutenkin vaatii suurimman osan kuvan tilasta. Heikkisen ja Niskasén kuvista kuitenkin totutusti urheilijan kasvot eivät juuri näy kameralle. Pärämäkosken takin huppu peittää suurimman osan hänen ilmeestään jättäen näkyviin vain kohtuullisen pienen osan kasvoista. Kohonneesta suusta, joka näkyy vain osittain, ja posken asennosta on pääteltävissä hymy. Sen sijaan lähimmäisen, tässä tapauksessa äidin, kasvot ovat jälleen vapaasti katseltavissa kaikkine tunteineen. (IS 27.2.2017 ”’Kulta on lähellä huomenna’”.)

Jutun toisessa kuvassa Pärämäkoski saa onnittelut isältään. Myös tässä kuvassa nähdään katsomoa ja urheilua erottava metalliaita, mutta nyt hahmot ovat päässeet toisiaan lähemmäksi. Tällä kertaa Pärämäkoski on kuvan oikealla puolella ja isä vasemmalla, ja he jakavat kuvan tilan suurilleen puoliksi. Molemmat kurottautuvat toistensa puoleen joko juuri ennen halausta tai siitä juuri irrottautuneena. Itse kuvassa halausta ei kuitenkaan nähdä, sillä isän kädet ovat ilmassa vasta Pärämäkosken käsivarsien kohdalla. Tällä kertaa ainoastaan Pärämäkoski hymyilee. Sen sijaan isän kasvot ovat etenkin leukaperistä ja suun ympäriltä kireänä, todennäköisesti peitelystä liikutuksesta. Huomioitavaa on, että urheilija on taas aseteltu kameraan niin, että hänen kasvoistaan näkyy vain sivuprofiili, juuri ja juuri toinen silmä, aavistuksen suun muotoa ja suurimmaksi osaksi poskea. Sen sijaan isän kasvot ovat muiden lähimmäisten tavoin niin kohti kameraa, että lukija näkee vaivatta hänen molemmat silmänsä ja suunkin melkein kokonaan. Näin ollen tunteellisella hetkellä katseen

kohteeksi altistamisessa ei välttämättä olekaan kysymys sukupuolesta, vaan sen sijaan urheilijan roolista. Toisin sanoen naista ei uhrata helpommin katseen kohteeksi, vaan urheilija saa säilyttää tietyn etäisyyden, kun tavallisen tallaajan roolissa olevalle lähimmäiselle tätä mahdollisuutta ei tarjota. (IS 27.2.2017 ”Kulta on lähellä huomenna”). On tietenkin tarpeen huomioida, että osittain kuvakulmassa lienee kysymys käytännöllisyydestä. Kuvaaja on useassa kuvassa hiihtäjän kanssa samalla puolella aita, joten saadakseen molemmat hahmot kuviin, luonnollisesti vastakkaisella puolella olevan henkilön kasvot jäävät kuvaan enemmän näkyville. Tällaista tilannetta ei kuitenkaan ollut Niskasen ja hänen kihlattunsa kuvassa, joten varmasti osassa kuvissa valinta on tietoinen. Lisäksi erityisesti Lähteenmäen kuvissa urheilijan kasvoista näkyy jopa hämmentävän vähän. Pelkkä käytännöllisyys ei siis varmasti ole sanellut kuvakulmia kokonaan.

Omanlaisensa poikkeus on myös yhteiskuva Marit Björgenin kanssa. Siinä Pärämäkoski on kymppien kisan jälkeen mennyt vaihtamaan pari sanaa voittajan, eli Björgenin kanssa. Pärämäkosken kasvot eivät näy kameralle kuin vaivoin sivuprofilista. Hänet kuvataan kumartuneena Björgenin puoleen, selvästi sanomassa jotain hänen korvaansa. Björgenin kasvot puolestaan näkyvät kameralle. Hän on ojentautunut Pärämäkosken lähelle selvästi keskittyneenä siihen, mitä tämä sanoo. (IS 1.3.2017 ”Björgen lohdutti Pärämäkoskea”). Kuvassa ei sinänsä olisi mitään outoa ilman tapaa, jolla teksti sen kehystää. Esimerkiksi Iivo Niskasesta oli niin ikään kuvia, joissa hänet kuvattiin norjalaisten kilpakumppaniensa kanssa, kun he nostivat hänet maailmanmestaruuden jälkeen kultatuoliin. Teksti kuitenkin korostaa Pärämäkosken pettymystä suoritukseensa ja kuinka keskustelu Björgenin kanssa ”sai hymyn suomalaisen huulille”. Tämän lisäksi jo otsikko kuuluttaa kuinka Björgen lohdutti suomalaista. Kaikki tämä yhdessä luo vahvaa kuvaa naishiihtäjien yhteisöllisyydestä, josta puuttuu maskuliinisuudelle ominainen jopa aggressiivinen kilpailuhalu.

Tunteiden osalta kuvissa toistetaan tuttua kaavaa muiden hiihtäjien kuvista. Myönteiset tunteet näkyvät hymyjen muodossa, kielteisiä tunteita ei Pärämäkosken kasvoilla ole aineistossa ollenkaan. Hymyt ovat varsin hillittyjä tunteenosoituksia, sillä Pärämäkoski hymyilee leveästi joka ikisessä kuvassa, jossa hän ei ole keskellä hiihtosuoritusta. Kuvasta toiseen toistuvana sama hymy on enemmän päälle liimattu poseeraus kuin aitoa tunnetta. Näin edes vanhempien kanssa kuvattuna Pärämäkoskesta ei välity erityistä tunnetta. Riehakkaimmillaan, lukuun ottamatta kuvaajalle selvästi varta vasten tehtyä poseeraushyppyä, Pärämäkoski on yhdessä muiden viestinaisten kanssa palkintokorokkeella, jossa hän muiden kanssa kädet ylös heitettyinä hymyilee niin leveästi, että hampaat näkyvät (IS 3.3.2017 ”Sanokaa Niskanen!”).

Kolmen edeltävän hiihtäjän tavoin Pärämäkoskenkaan vartaloa ei esitetä seksuaalisoiden. Sen sijaan Pärämäkoskesta on ensimmäinen aineiston selkeästi yläviistosta otettu kuva (IS 4.3.2017 ”Vielä kerran, Krista!”). Vaikka yläviistosta otettuja kuvia pidetään yleensä kohdettaan alentavana, tästä

tuskin on kyse, sillä kuvakulma ei toistu yhdessäkään muussa aineiston kuvista. Päinvastoin, muut toiminnalliset kuvat on otettu vaihtelevasti eri kuvakulmista niin kuin muillakin hiihtäjillä. Suurimman kysymyksen herättääkin tekstin ja kuvien välinen ristiriita. Siinä missä teksti rakentaa Pärämäkoskesta hyvin huippu-urheilijamaista kuvaa keskittyen suorituksiin ja niiden analysointiin, kuvissa näkyy verrattain vähän toiminnallisuutta. Sen sijaan sijaa saavat passiiviset haastattelu- ja palkintokorokekuvat tai onnittelukuvat. Vaikka tekstissä on siis lähdetty vahvasti haastamaan ajatusta feminiinisestä passiivisuudesta, ei sama haastaminen ulotu kuvien puolelle.

4.2.4.6 Yhteenveto

Pärämäkoskesta rakentuu hyvin erilainen kuva kuin muista Suomen naishiihtäjistä. Erittäin huomattavia ovat yhtäläisyydet rakentuneessa representaatioissa Suomen joukkueen toisen menestyjän, Iivo Niskasen kanssa. Molempien aiempaa menestymättömyyttä perustellaan sairasteluilla ja liiallisella kunnianhimolla treenauksen suhteen. Molemmat nostetaan Suomen hiihdon jalustalle nuorina, mutta jo kypsyeinä urheilijoina, joille on periaatteessa latu auki vaikka minne asti. Tämän lisäksi heistä kirjoitetaan hyvin samalla tavalla. Läheiset tuodaan esille vain voiton hetkellä, juhlistamaan jo saavutettua mitalia. Yllättäen, Niskasella läheiset pääsevät jopa enemmän esille kuin Pärämäkoskella, jonka hopeamitalia kehystetään varsin pitkälti itse suorituksen kautta. Muuten jutut keskittyvät voimakkaasti urheiluun, eivätkä juurikaan koske yksityisen elämän aiheita, elleivät ne oleellisesti liity hiihtäjien urheilu-uraan.

Ainoa ristiriitaisuus Pärämäkosken representaatioissa syntyy, kun muuten hyvin paljon urheiluun keskittyneet jutut alkavat yhtäkkiä pohtia Pärämäkosken asumiskuvioita. Jostain syystä ainoastaan asumiseen liittyvät asiat nostetaan esille Pärämäkosken yksityisen piiristä ja esimerkiksi valmentaja-aviomies saa jäädä suurimmaksi osaksi omiin oloihinsa. Samaan tapaan myös vanhemmat ja heidän merkityksensä nostetaan vain pikaisesti esille hopeamitalin yhteydessä ennen kuin jutussa keskitytään taas analysoiden urheiluun. Tällainen kohtelu korostaa Pärämäkosken urheilijuuden maskuliinisuutta, sillä yllättäen esille tuodut yksityiskohdat asumisesta alleviivaavat niiden sopimattomuutta muuten Pärämäkoskesta rakentuneeseen representaatioon.

Pärämäkoski pääsee yllättävän paljon analysoimaan omia suorituksiaan, hyvin samalla tavalla kuin Matti Heikkinen. Vaikka Pärämäkoski ei jää niin etäiseksi kuin Heikkinen, on ero huomattava muihin naishiihtäjiin verrattuna. Pärämäkoski on ensisijaisesti huippu-urheilija, joka pystyy itse analysoimaan suorituksiaan, eikä tarvitse avukseen valmentajia tulkkaamaan medialle. Menestynyt naisurheilija karistelee hartioiltaan stereotyyppisen feminiinisuuden halveksitut puolet, kuten passiivisuuden ja

alistuvaisuuden, ja sovittelee itselleen maskuliinisuuden viittaa aktiivisuudellaan ja kilpailukyvyllään. Hänen ei myöskään tarvitse päästää mediaa yksityisen elämänsä alueelle, sillä menestys takaa sen koskemattomuuden. Kuvissa raja yksityisen ja julkisen välillä säilyy niin ikään kohtuullisen koskemattomana. Tunteilla ei pelata yhtään enempää kuin tekstissä, itse asiassa jopa vähemmän. Sen sijaan aktiivisuus ja kilpailukyky eivät pääse samalla tavalla loistamaan kuin tekstissä, vaan urheilija on alttiimpi kuvalle passiivisesta naisurheilijasta.

4.2.5 Kerttu Niskanen – Maailmanmestarin varjoihin jäänyt isosisko

Kerttu Niskanen, Lahden MM-kisojen aikaan 28-vuotias hiihtäjä, on kuulunut jo useamman vuoden ajan Suomen maajoukkueen vakiokalustoon. Ainakin menestyksen kannalta Niskasen uran huippukohta oli Sotshin olympialaisissa 2014, kun hän saavutti kaksi hopeaa, toisen parisprintissä ja toisen naisten viestissä. Lisäksi ennen Lahtea hän saavutti pronssia Falunin MM-kisojen viestissä vuonna 2015. Henkilökohtaista menestystä Niskasella ei kansallisista kisoista ole, ainoastaan kolme maailmancupin palkintosijoitusta. Lahdessa Niskanen osallistui parisprinttiin yhdessä Aino-Kaisa Saarisen kanssa sekä osana Suomen joukkuetta viestiin. Viestistä naisten joukkue poki pronssia, mutta muita mitaleita Niskanen ei kisoissa saavuttanut. Yksilökisoista hän osallistui sekä kymmenen kilometrin perinteiselle että 30 kilometrin vapaalle matkalle. Kympin perinteiseltä käsiin jäi suomalaisten paras sijoitus kuudes tila, mutta 30 kilometrin matkan Niskanen joutui keskeyttämään puolessa välissä. Niskanen on niin ikään Suomen joukkueeseen kuuluvan Iivo Niskasen isosisko.

Kerttu Niskasesta kirjoitettiin tutkimusaineistossa yhteensä viisi juttua. Näistä kolme oli perusjuttuja laajempia, mutta yksikään niistä ei keskittynyt ainoastaan Niskaseen. Yksi jutuista kertoi parisprintistä, joten juttu käsittelee suunnilleen yhtä paljon sekä Niskasta että hänen pariaan Aino-Kaisa Saarista. Toinen isoista jutuista puolestaan käyttää Kerttu Niskasta lähinnä vain ponnistuslautana hänen veljensä Iivo Niskasen käsittelyyn. Kolmas iso juttu puolestaan kertoo naisten viestimitalista, jossa Niskanen saa kyllä viestijoukkueesta eniten palstatilaa, mutta jolta veli jälleen vaivihkaa varastaa valokeilan. Itse asiassa jokainen Niskasesta kisoissa kirjoitettu juttu viittaa enemmän tai vähemmän hänen veljeensä.

4.2.5.1 Tunteista: Hallitsemattomat tunteet

Parisprintistä kirjoitettu juttu (IS 27.2.2018 ”Pettynyt Niskanen itki”) antaa Niskaselle eniten etäisyyttä veljestään, mutta omaa tilaa ei juurikaan. Juttu käsittelee hyvin pitkälti Niskasen katkeraa

pettymystä, kun mahdollinen parisprintin mitali vaihtui vasta viidenneksi sijaksi. Otsikko ja ingressi julistavat molemmat, kuinka viides sija sai Niskasen kyyneliin. Leipäteksti viittaa niin ikään kyyneliin useasti, ensin kuvailemalla kuinka hiihtäjä pudisteli päätään jo maaliviivan ylittäessään ja vain hetkeä myöhemmin tulivat kyyneleet. Tämän jälkeen kerrotaan, kuinka ”itkevä Niskanen sai tukea ja lohdutusta Suomen taustajoukoilta”. Kun kyyneleet ovat jo kuivuneet ja Niskanen saapuu median haastateltavaksi, toteaa toimittaja, etteivät kyyneleet ole vielääkään kaukana. Niskasen pettymystä riepotellaan jopa harvinaisen paljon, vaikka hiihtäjä itsekin sanoo, että lopussa oli vastassa niin kovia sprinttihiihtäjiä, että heidän voittamiseensa olisi pitänyt löytyä jonkinlainen ”ihmeellinen kirivaihe”. Paljon mainostettuja kyyneleitäkään ei nähdä jutun kuvissa, vaikka pääkuvassa varsin pettyneen näköinen Niskanen on. Juttu alleviivaa Niskasen rajua reaktiota kertomalla, kuinka hänen parinsa Aino-Kaisa Saarinen ”suhtautui loppusijoitukseen Niskasta rauhallisemmin” ja totesi konkarina, että kaksikko teki kisassa voitavansa. Saarisen rauhallisemman suhtautumisen ja konkaristatuksen liittäminen yhteen asettaa Niskasen eräänlaiseen tunteellinen tyttö -rooliin, jossa hän ei osaa käsitellä pettymystä kuin murtumalla sen alla kyyneliin.

Vaikka juttu vahvoine tunteineen on median näkökulmasta melko herkullinen, ei Niskanen tässäkään jutussa pääse veljeään pakoon. Päinvastoin, jopa ennen kuin Kerttu Niskasen pettymystä on kokonaan jutussa edes käsitelty, siirretään huomio osittain Iivo Niskaseen: ”Haastattelujen välissä Niskanen kävi jännittämässä veljensä Iivon kultamitalikamppailua miesten parisprintissä. Se päättyi loppuvaiheen kaatumiseen ja isoon pronssipettymykseen.” Vaikka osio on varsin lyhyt, on sen merkitys paljon isompi kuin reilut sata Kertun palstatilasta varastettua merkkiä. Melkeinpä ohimennen tehty huomio on varsin omituinen, sillä Iivon kisasta oli samassa lehdessä jo omat juttunsa, vieläpä huomattavasti suuremmalla volyymilla. Lisäksi asia tuodaan esille ennen kuin Kerttu ehtii jutussa mitenkään kommentoimaan omaa kisaansa. Lukijalle koetaan siis tärkeämmäksi muistuttaa vielä kerran, miten miesten parisprintissä kävi, kuin purkaa naisten kisan pettymystä ensimmäistä kertaa. Erityisen huomioitavaa on se, että Iivon pettymykseen päätyneessä parisprintissä ei siskon pettymykseen viitata sanallakaan. Sen sijaan tässä jutussa Iivo on päässyt Kertun kanssa jopa jutun pikkukuvaan, jossa sisarukset halaavat toisiaan kuvatekstillä: ”Sisarukset Kerttu ja Iivo Niskanen lohduttivat toisiaan parisprinttien jälkeen.”

Viimeinen juttu ”Kertun onnen päivät” (IS 4.–5.3.2017) ennakoi päätösmatkaa Niskasen osalta. Keskeyttämiseen päättynyttä kisaa ei jälkikäteen analysoitu. Tämä osaltaan korostaa sitä, ettei epäonnistuminen tällä kertaa riittänyt tutkimusaineistossa edes pienen jutun saamiseksi. Lisäksi tämäkin juttu nostaa jälleen esille Niskasen veljen. Juttu aloittaa kertomalla, kuinka Niskanen on elänyt kisoissa tunteiden äärilaidat. Häntä kuvaillaan kisojen alussa muun muassa murheen murtamaksi ja parisprintin viidettä sijaa valtavaksi pettymykseksi, joka sai Niskasen kyynelehtimään.

Nyt perjantaina Niskasta kuvaillaan kuitenkin vapautuneeksi urheilijaksi, joka hymyilee, koska edellispäivänä kaulaan oli pujotettu naisten viestimitali ja sitä ennen ”Iivo-veli oli saavuttanut unelmansa voittamalla väliaikalähdön maailmanmestaruuden”. Tämän jälkeen Niskanen saa jälleen kertoa, kuinka hän katsoi veljensä kisan televisiosta ja kuinka hän oli sen jälkeen aivan poikki. Kommentit ovat lähestulkoon sanasta sanaan samat kuin aiemmissa jutuissa, mutta tästä huolimatta ne on koettu tarpeellisiksi tuoda jälleen juttuun mukaan. Vasta näiden jo useasti kuultujen sitaattien jälkeen pääsee Niskanen kertomaan, mitä viestimitali hänelle merkitsi. Lisäksi hän pääsee hieman jo ennakoimaan kisojen päätösmatkaa muun muassa toteamalla, että matka on hänen suosikkejaan, vaikka hiihtäisi sen mieluummin perinteisellä kuin vapaalla. Juttu ei kuitenkaan rakenna Niskasesta kovin huippu-urheilijamaista kuvaa. Hän tuntuu iloitsevan melkein enemmän veljensä menestyksestä kuin omastaan, jopa tavalla, joka saattaa vaikuttaa hänen omiin suorituksiinsa. Lisäksi esimerkiksi Heikkisen kohdalla huippu-urheilijan representaatiota rakennettiin korostuneella analyttisyydellä, kun taas Niskasen representaatiossa korostuvat sekä kielteiset että myönteiset tunteet, jotka vaikuttavat olevan täysin Niskasen hallitsemattomissa.

4.2.5.2 Yksityisestä ja julkisesta: Ensin sisko, sitten vasta huippu-urheilija

Iivo Niskasen läsnäolo korostuu Kertusta kertovissa jutuissa. ”Seuraava Niskanen sisään” -juttu (IS 1.3.2017) kertoo enemmän Iivosta kuin Kerttu Niskasesta, vaikka Kerttu oli perinteisen kympillä paras suomalainen ollen kuudes. Iivo puolestaan ei ole vielä edes hiihtänyt omaa matkaansa, vaan juttu on hänestä enemmän ennakoiva. Kertun jo käytyä kisaa huomioidaan jutussa ingressin ja kahden ensimmäisen lauseen verran: ”Kerttu Niskanen esitti eilen Lahden MM-kisoissa päämatkallaan kauden parhaan hiihtonsa suksilla, jotka kuuluivat koko kilpailun absoluuttiseen parhaimmistoon. Tämä kaikki riitti 6. sijaan.” Samaan hengenvetoon juttu toteaa, että jos Iivo pystyy samaan eli saa supervälineet ja hiihtää kauden parhaansa, puhutaan jostain suuremmasta kuin sijasta kuusi. Toisin sanoen, ensin Kertun suorituksen kerrotaan perustuneen melkein pä kokonaan käsittämättömän hyvin onnistuneeseen huoltoon, jonka jälkeen vielä huomautetaan, että Kertun parhain hiihto on kaukana Iivon vastaavasta. Itse asiassa juttu väittää vahvasti, ettei Kerttu Niskanen olisi voinut yltää parempaan kuin kuudenteen sijaan ensin kehumalla ja hehkuttamalla suksia ja hiihtoa ja sitten vähättelevästi kuitenkin toteamalla, että *tämä kaikki* ei kuitenkaan riittänyt enempään. Merkittäväntä on kuitenkin sisarusten rinnastus, joka jutussa näyttää tapahtuvan kuin luonnon määräämänä pakkona, jota Kerttu ei yksinkertaisesti voi välttää. Toimituksen olisi ollut mahdollista tehdä myös toisenlainen valinta jutun suhteen ja esimerkiksi kirjoittaa kaksi erillistä juttua, joissa toisessa käsitellään Kertun jo mennyttä kisaa, ja toisessa ennakoitaan Iivon tulevaa matkaa. Juttu olisi voitu

kirjoittaa myös jakaen palstatila puoliksi sisarusten kesken, mutta nyt Kerttu on jutussa mukana ikään kuin vain, jotta hänenkin sijoituksensa saatiin lehteen jotenkin mukaan. Itse hiihtoa ja sen tapahtumia ei käsitellä millään tavalla, vaikka niukoista ylisanoista voi kuvitella kisan sujuneen kuitenkin laajemman käsittelemisen arvoisella tavalla.

Saman päivän lehdessä on myöhemmin pieni juttu, jossa kisaa avataan aavistuksen tarkemmin (IS 1.3.2017 ”Niskaselta ei neuvoja veljelle”). Juttuun mahtuu kuitenkin vain kaksi lyhyttä sitaattia Kertulta, joka kuvailee, että kukitukseen eli palkintosijoille asti ei ollut realistisia odotuksia. Tämän jälkeen palataan takaisin Iivoon, jonka päämatka 15 kilometrin perinteinen on vielä edessä. Kerttu toteaa, ettei hänen kannata neuvoa pikkuveljeään vaan nimenomaan toisinpäin, ellei kyse sitten ole ruoanlaitosta. Lehdistötilaisuudessa varmasti humoristisena heittona tarkoitettu kommentti näyttäytyy juttuun asti päästyään median patriarkaaliselta päähän taputtelulta, joka ikään kuin korostaa, että miehet ovat edelleen niitä aitoja huippu-urheilijoita, kun taas naisilta sujuvat sittenkin paremmin yksityisen alueelle liittyvät asiat, kuten ruoanlaitto.

Naisten viestijoukkueen pronssimitalista kertovassa jutussa päästään taas lähemmäksi itse hiihtoa (IS 3.3.2017 ”Sanokaa Niskanen!”). Myös tämän jutun näkökulma on kuitenkin haettu sisarusparista eikä ainoastaan Niskasesta itsestään, vaikka jutussa käydään vihdoin enemmän läpi perinteisen kymppin kisaa. Jutun ingressi muun muassa julistaa: ”Sanokaa Niskanen, kun haluatte mitaleita. Tätä perhettä Suomen hiihto tarvitsee.” Tätä juttu perustelelee esittelemällä mielenkiintoisen tilaston. Ennen kisojen viimeistä päivää (jolloin Matti Heikkinen nappasi pronssia 50 kilometrin vapaalta) neljästä mitalista kolmessa oli ollut mukana jompikumpi Niskasista. Tilastoja tutkittiin myös kauempaa, aina Sotshin olympialaisista vuodesta 2014 asti, jolloin yhdeksästä mitalista kahdeksan mitalia oli ainakin osittain Niskasten ansiota. Jutun yhteydessä on myös faktalaatikko, johon on merkitty kaikki Niskasten sisarusten kansainvälisten kisojen mitalit. Sinänsä mielenkiintoinen ja hyvin bongattu aihe keskittyy varsin paljon nimenomaan Iivo Niskaseen, vaikka jutussa on lähtökohdiltaan kyse nimenomaan naisten viestimitalista. Yksi paljonpuhuva kohta jutussa menee seuraavasti: ”Keskiviikkona torilla pauhattiin maailmanmestari Iivo Niskaselle, torstaina muiden mukana hänen isosiskolleen Kertulle.” Lisäksi juttu kertoo, kuinka ”torstain mitalisti Kerttu” jännitti veljensä maailmanmestaruushiihtoa keskiviikkona. Kerttu itse kuvailee laajasti itkemisestä nauramiseen vaihdellutta tunneskaalaansa, kun hän katsoi veljensä kultahiihtoa: ”Sen jälkeen oli niin mehut pois - olo, että tuntui, että tästä ei tule yhtään mitään.” Vaikka sitaatin loppuosa on kovin epämääräinen, vaikuttaa siltä, että Niskanen viittaa nimenomaan naisten viestiin, joka oli miesten 15 kilometrin perinteisen kisan jälkeisenä päivänä. Niskanen siis ensinnäkin tunnelmoi jutussa enemmän veljensä maailmanmestaruutta kuin omaa, ainoaa mitaliaan kisoista. Lisäksi hän antaa olettaa, että veljen kultamitali voisi harhauttaa huippu-urheilua ammatikseen tekevän hiihtäjän niin pahasti, ettei omasta

hiihdosta tulisikaan mitään. On tietysti ymmärrettävää, että siskoa liikuttaa veljensä maailmanmestaruus, mutta Iivo Niskasesta kirjoitettiin erikseen monta tunnepitoista juttua, joissa lähimmäiset pääsivät ääneen. Yhdessäkään näistä ei kuultu Kerttu Niskasta. Sen sijaan hänen oma hetkensä pyhitetään vielä pari päivää Iivon maailmanmestaruudenkin jälkeen veljelle.

4.2.5.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Iivon maskuliinisuuden pönkittäjä

Viestin pronssimitalista kertovan jutun kainalo on kaikessa vaatimattomuudessaan pyhitetty naisten viestijoukkueelle. Niskanen ei silti edes siinä pääse pakoon veljeään, sillä muiden naisten kuvailtua kisaa ja sen jälkeistä tunnelmaa, on vihdoin Niskasen vuoro. Mutta kuinka ollakaan, juttu kuvailee ensin, kuinka Kerttu sai koko joukkueen kanssa onnittelut maailmanmestari Iivo Niskaselta. Tämän jälkeen hän pääsee vielä ääneen kuvailemaan tuntojaan kisasta: ”Tuntui, saako tähän kisaan lataustakaan, kun eilen lähtivät mehut Iivon kisan seuraamisesta.” Jopa pronssimitalitarina on siis täytynyt Niskasen kohdalla rakentaa maailmanmestariveljen kautta, ei esimerkiksi Niskasen oman suorituksen tai sen aiheuttamien tunteiden ympärille. Maskuliinisuuden rakentumisessa naisilla onkin ollut tärkeä rooli nimenomaan siskoina, äiteinä ja puolisoina (Jokinen 2010, 134). Kertun korostaminen Iivon siskona rakentaa näin ollen yllättäen enemmän Iivon kuin Kertun representaatiota pönkittämällä Iivon maskuliinisuutta. Niskasen varsinaisesta suorituksesta pääjuttu toteaa ainoastaan, että hän hiihti upean kakkososuuden. Lopussa juttu palaa vielä hetkeksi ennakkoimaan naisten 30 kilometrin päätöskisaa, jolle juttu toteaa Niskasen voivan lähteä täysin paineettomasti. Niskasen suoritusta ei kuitenkaan kyseisessä kisassa enää perata tutkimusaineistossa edes lyhyesti läpi, sillä hän joutui keskeyttämään päätösmatkan.

Niskasen tunteet ovat korostuneet jutusta toiseen huomattavasti enemmän kuin mulla tutkimusaineiston urheilijoilla. Sitaattiverbeissä samanlaista tunteiden korostamista ei ole havaittavissa, mutta tunteet pääsevät kyllä niissäkin esille huomattavasti mieskollegoita enemmän. Iivo Niskasesta ja Matti Heikkisestä ei käytetty yhtään sitaattiverbiä, joka olisi ollut selkeästi tunnistettavissa tunnetta korostavaksi. Mahdollisia tunteita vihjailtiin lukijoille muilla tavoin, kuten liittämällä verbeihin adverbejä. Sen sijaan Saarisesta käytettiin huomattavan tunnepitoisia verbejä ja myös Kerttu Niskasesta sanotaan suoraan esimerkiksi ”hehkutti” ja ”nauroi”, jotka korostavat erityisesti Niskasen myönteisiä tunteita. Sen sijaan hänen kielteisiä tunteitaan ei korostettu sitaattiverbeillä, mikä on sinänsä huomattavaa, sillä muuten noita tunteita riepoteltiin tutkimusaineistossa täysin surutta kuvailemalla esimerkiksi useasti, miten pettymys purkautui kyynelisinä.

4.2.5.4 Kutsumatittleistä: Suomalainen vasta menestyessään

Niskasesta käytetään paljon suoraan urheiluun liitettävissä olevia titteleitä, kuten ”hiihtäjä”, ”Sotshin olympialaisten hopeamitalisti”, ”joukkuekaveri” ja ”urheilija”. Vastapainona näille melko neutraaleille ilmaisuille Niskasesta käytetään kuitenkin usein ilmausta, joka sitoo hänet veljeensä Iivo Niskaseen, kuten ”sisarus” tai kahdessa erillisessä jutussa esiintyvä ”isosisko Kerttu”. Siinä missä myös Iivosta käytettiin Niskasten sukulaisuussuhteeseen viittavia nimikkeitä, Kertun kohdalla ilmaukset korostuvat. Tähän osansa on varmasti sillä, että ylipäättään juttujen juoni pyöri nimenomaan sisaruussuhteen ympärillä, ainakin silloin kun nimenomaan Kertun pitäisi olla jutun päähenkilö. On tietysti ymmärrettävää, että tuoreena maailmanmestarina Iivo Niskanen kiinnostaa, mutta on lukijoiden aliarvioimista kierrättää samoja sitaatteja jutusta toiseen, varsinkin kun se tapahtuu Kerttu Niskasen palstatilan kustannuksella.

Niin kuin muidenkin urheilijoiden kohdalla, korostuu suomalaisuus myös Niskasen representaatiossa. Se tapahtuu kuitenkin aavistuksen eri tavalla kuin muista urheilijoista puhuttaessa. Esimerkiksi parisprintistä kertovassa jutussa (IS 27.2.2018 ”Pettynyt Niskanen itki”) Niskasta ei kertaakaan tituleerata suomalaiseksi, vaikka kyse on yksilölajia enemmän kansallisuutta korostavasta lajista. Jutussa vilahtaa vain kerran ilmaus ”Suomen joukkue”, jolla ei suoraan viitata Niskaseen. Sen sijaan kun Niskanen sijoittuu kuudenneksi kympin perinteisellä, julistavat jutut yhtäkkiä monesti hänen olleen ”kisan paras suomalaishiihtäjä” ja ”paras suomalainen” (IS 1.3.2017 ”Niskaselta ei neuvoja veljelle”; IS 4.–5.3.2017 ”Kertun onnen päivät”). Niin ikään menestystä tuoneen viestihiihdon jälkeen suomalaisuus korostuu, kun Niskasta kutsutaan muun muassa ”yhdeksi suomalaishuipuista” (IS 3.3.2017 ”Sanokaa Niskanen!”). Siinä missä muita hiihtäjiä kutsuttiin esteettömämmin suomalaisiksi ja ainakin näennäisesti täysin sattumanvaraisesti, Niskasen suomalaisuus korostuu vasta, kun menestystä tulee, eikä esimerkiksi epäonnistumisen kohdatessa.

4.2.5.5 Kuvista: Yhdessä Iivon kanssa

Niskasesta oli tutkimusaineistossa yhteensä kahdeksan kuvaa. Kaikki kuvat liittyivät urheiluun, mutta vain viisi oli selvästi urheilukuvia, joista kaksi oli toiminnallisia ja kolme passiivisia. Kaksi kuvaa ulottuivat yksityisen puolelle ja yhden kuvan luokittelin kategoriaan Muut kuvat. Muuksi luokittelemani kuva on niin ikään kontekstiltaan vahvasti urheilukuva, sillä se on otettu melko pian parisprintin jälkeen. Kuva ei kuitenkaan kuvaa urheilusuoritusta eikä toisaalta myöskään ole passiivinen palkintopalli- tai haastattelukuva. Näin katsoin parhaaksi luokitella sen molempien

ulkopuolelle. Vaikka Niskasesta otetut urheilukuvat jakautuvat näennäisesti melko tasaisesti toiminnallisiin ja passiivisiin urheilukuviin, on huomioitava niiden asema aineistossa. Molemmat toiminnalliset urheilukuvat ovat pikkukuvia, pienien juttujen yhteydessä olevina ainoina kuvina. Sen sijaan pääkuvissa Niskanen esiintyy harvoin yksin ja tällöinkään häntä ei esitetä aktiivisen urheilusuorituksen kautta.

Ainoa kunnollinen pääkuva, jossa Niskanen esiintyy yksin, on jo aiemmin viittaamani kuva, jonka luokittelin Muut-kategoriaan. Kuva on otettu Saarisen kanssa hiihdetyn parisprintin jälkeen, joka päättyi katkeraan pettymykseen. Kuvassa on kuitenkin ainoastaan Niskanen. Sukset toisessa kädessä ja sauvat toisessa kädessä Niskanen kuvataan kävelemässä ilmeisesti kisa-alueella. Kuvassa ei näy mitään muuta kuin Niskanen ja hänen pitelemänsä varusteet. Tausta on täysin valkea, ja kamera kohdistaa hiihtäjän täysin keskelle kuvaa. Niskasella on edelleen päässään suuret hiihtolasit, jotka peittävät suurimman osan hänen kasvoistaan. Ilme on kuitenkin kireä. Posket ovat jännittyneet ja suu on tiukkana viivana. Ilme suorastaan huokuu pettymystä. Hiihtolasien takaa on vaikea sanoa, ovatko urheilijan silmät kyynelissä, mutta jutun otsikko ja leipäteksti korostavat useasti, että Niskanen purki pettymystään itkemällä. (IS 27.2.2018 ”Pettynyt Niskanen itki”.) Vaikka edelleen ollaan siis hyvin kaukana täysin avoimesta kielteisten tunteiden näyttämisestä, ovat Niskasen kasvoilta kuvastuvat tunteet sitä lähimpänä. Lisäksi hänen tunteitaan korostetaan aivan erityisellä tavalla varsinaisessa tekstissä, näin ollen siis yhdessä kuvan kanssa. Tällaista tapaa ei muiden hiihtäjien kanssa käytetty. Heistä tunteet olivat nähtävissä vain joko kuvista, vaikkakin heikosti, tai tekstistä, jolloin tunteita ei enää erikseen riepoteltu kuvissa.

Kaikkein mielenkiintoisinta Niskasen kuvissa on kuitenkin niissä usein toistuva piirre. Jopa neljässä eli tasan puolessa osaa kuvia on mukana Kertun pikkuveli Iivo. Tämä toistaa tuttua kaavaa tekstistä, mutta on tavallaan entistä alleviivaavampaa kuvissa. Tekstissä maininnat veljestä saattavat ajoittua vasta jutun loppupäähän, mutta kuvissa tila jakautuu aina tasaisesti kaksikon kesken. Tämä siitähän huolimatta, että jopa kolmessa kuva sisarusparista on Kertusta kertovan jutun yhteydessä, vain kerran Iivosta kertovan jutun kuvituksena. Näin ollen jutun päähenkilönäkin Kerttu joutuu jakamaan kuvatilaa veljensä kanssa. Kuvat ovat hyvin pitkälti yhteisiä poseerauskuvia mitaleiden kanssa niin Lahdessa käynnissä olleista kisoista kuin jo aiemmin olleista Sotshin olympialaisistakin.

Yksi kuvista muodostaa kuitenkin selkeän poikkeuksen. Juttu kertoo Kerttu Niskasen parisprintin pettymyksestä. Pääkuvana on jo aiemmin käsitelty kuva, jossa Niskanen on yksin. Pikkukuvana jutussa on kuitenkin kuva, jossa Kerttu on yhdessä veljensä Iivon kanssa. Siinä sisarukset halaavat toisiaan jutun aiheesta riippumatta Iivon, ei Kertun, suorituksen jälkeen. Tämä on pääteltävissä siitä, että Kertulla on päällään ulkotakki, Iivolla sen sijaan ainoastaan ohut kisa-asu. Kerttu on kietonut kätensä Iivon hartioiden ympärille halaukseen. Sen sijaan Iivon kädet roikkuvat hänen vartalonsa

molemmiin puolin vastaamatta halaukseen. Tällä kertaa Kertun hiihtolasit ovat hänen otsallaan, mikä periaatteessa mahdollistaisi silmien näkymisen. Kuvan kulmakuva on kuitenkin sellainen, että molempien urheilijoiden kasvot jäävät täysin katsojalta piiloon. Iivon silmien päällä on katseen peittävät hiihtolasit ja kamera kohdistuu häneen sen verran takaa, että suu jää kokonaan piiloon. Katsoja erottaa hänestä ainoastaan toisen poskipään. Kertusta ei näy edes tätä vähää. Kertun kasvot ovat melkein kokonaan veljensä takana piilossa. Hänestä näkyy ainoastaan aavistus otsaa ja toista kulmakarvaa. Tällä kertaa kuvakulman valinnalla ei ole mitään tekemistä käytännöllisyyden kanssa. Kuvaajan olisi ollut mahdollista saada kumman vain hiihtäjän kasvot enemmän näkyviin. On siis oletettavaa, että kyse on hienotunteisuudesta. Kuvateksti kertoo sisarusten lohduttavan toisiaan parisprinttien jälkeen. Kielteisiä tunteita ei siis jälleenkään haluta näyttää, ja tällä kertaa yksityinen hetki on säilytetty molemmilla kasvojen piilottamisen myötä. (IS 27.2.2018 ”Pettynyt Niskanen itki”.)

Myönteiset tunteet näkyvät siis ensisijaisesti hymyjen kautta aivan niin kuin muillakin hiihtäjillä. Lisäksi joukkoon mahtuu riehakkaampi kuva naisten viestin palkintojenjaosta, jossa Niskanen seisoo muiden naisten kanssa lavalla. Ilo purkautuu todennäköisesti jonkinäköisenä huutona, sen verran avonaisena hänen suunsa ammottaa. Lisäksi Niskasen kädet ovat muiden kanssa ylös heitettyinä. (IS 3.3.2017 ”Sanokaa Niskanen!”.) Muista aineiston urheilijoista poiketen myös kielteisiä tunteita yritetään tuoda esille kuvien kautta. Niskasen pettymystä esittävä kuva on kuitenkin melko kesy, jos uskotaan tekstin joka vaiheessa esille tuomiin pettymyksen kyyneliin. Niitä ei kuvassa kuitenkaan näy, joten joko kyyneleet näyttävät kuvat on kokonaan jätetty ottamatta tai syystä tai toisesta niitä ei ole haluttu käyttää. On siis mahdollista, että urheilijan kielteisiä tunteita ei kaikkein raaimmillaan haluta lukijalle paljastaa. Tähän viittaisi ainakin yhteinen kuva veljen Iivo Niskasen kanssa, jossa molempien kasvot peittyvät. Tämä taas luo tutkimusaineistossa hämmentävän ristiriidan, sillä tekstissä kielteisiäkään tunteita ei varjella, ainakaan naishiihtäjien osalta.

Myöskään Niskasen kuvista ei löydy merkkejä seksualisoivista kuvakulmista tai rajauksista. Toisaalta toiminnallisissa urheilukuvissa ei ole läheskään samanlaista vaihtelua kuin suurimmalla osalla muista hiihtäjistä, onhan niitä muutenkin määrällisesti vähän. Lisäksi toinen toiminnallisista kuvista on rajattu niin tiukasti, että hyvin samaan tapaan kuin Saarisen kohdalla, ei siitäkään ole juuri erotettavissa liikettä (IS 1.3.2017 ”Niskaselta ei neuvoja veljelle”). Toisessa kuvassa on liikettä senkin edestä, kun koko vartalo on kuvassa esillä. Liike näkyy takapotkun ojennetusta varpaista ja kohonneesta kantapäästä aina juuri maahan sauvaa iskeneeseen käteen. Kuva on kuitenkin kuvitusta vain pienelle, ehkä noin tuhannen merkin jutulle. (IS 4.–5.3.2017 ”Kertun onnen päivät”.) Isompien juttujen pääkuviksi on valittu passiivisia palkintopallikuvia, enemmän tunteita kuin urheilua korostavia kuvia tai ei Kertun kuva ollenkaan, vaan hänen veljensä kuva.

4.2.5.6 Yhteenveto

Niskasen representaatio kärsii aivan erityisellä tavalla hänen veljensä menestyksestä. Vaikka aineistossa tuodaan esille Kertun menestys, ei hän ikinä pääse täysin Iivon varjosta. Jokaisessa aineiston jutussa on vähintään pikainen viittaus veljeen ja useammin kuin yleensä varastaa Iivo valokeilan lopulta kokonaan. Kaikkein karuimmalla tavalla tämä näkyy naisten viestin pronssimitalista kertovassa jutussa, joka sekin lopulta kääntyy puhumaan tuoreesta maailmanmestarista, Iivo Niskasesta. Kertun representaatio rakentuu suurimmaksi osaksi pikkuveljen kautta. Kerttu on ennen kaikkea isosisko, joka seuraa ja jännittää niin suurella hartaudella veljensä kisaa, että se uhkaa jo omaan kilpailuun valmistautumista.

Suurimman ristiriidan Kertun representaatioon aiheutuukin suhteessa hänen veljeensä. Aineisto nostaa esille Kertun menestystä muun muassa huomauttamalla hänen olleen maajoukkueen kantavia voimia esimerkiksi naisten viesteissä ja parisprinteissä jo useamman vuoden ajan. Yllättävä menestys perinteisen kympillä saa niin ikään osakseen hehkutusta. Kertun kohtuullisen menestyksekkäästä omasta urasta huolimatta pikkuveli Iivo kiilaa melkein jokaiseen juttuun mukaan tavalla, joka pakottaa Kertun vain veljen kisaa jännittävän isosiskon rooliin. Erityisesti Iivon saavuttama maailmanmestaruus painaa ristiriitaisessa representaatiossa vaakakupin lopulta nimenomaan siskon roolin suuntaan.

Kertun tunteita riepotellaan muutenkin tutkimusaineistossa täysin surutta. Parisprintin jälkeisiin kyyneliin viitataan useasti, vaikkei niitä ikinä pystytä tuomaan konkreettisesti esille kuvan muodossa. Lohduttajiksi asetetaan niin oma pari Saarinen kuin veli Iivo. Erityisen huomattava on rinnastus omaan pariin, joka pystyi konkarina suhtautumaan tappioon ”rauhallisemmin”. Näin Niskasen tuntemat vahvat tunteet näyttäytyvät osittain käsittämättöminä, olisihan asian voinut käsitellä toisinkin. Myös kuvissa jatkuu sama valokeilan jakaminen oman veljen kanssa. Toiminnallisia kuvia on vain vähän, ja ainoastaan yhdessä pääkuvassa Niskanen saa esiintyä yksin ilman veljeään. Tämä kuva on nimenomaan parisprintin aiheuttamia pettymyksen tunteita alleviivaava, eikä siis esitä häntä sinä toiminnallisena ja menestyvänä urheilijana, johon viimeisessä jutussa ikään kuin ohimennen viitataan.

4.2.6 Sami Jauhojärvi – Uransa ehtopuolella oleva viestihiihtäjä

Sami Jauhojärvi oli Lahden MM-kisoissa Suomen mieshiihtäjistä vanhin, 35 vuotta. Jauhojärvi kilpaili käytännössä koko 2000-luvun osallistuen jo Lahden vuoden 2001 MM-kisoihin. Jauhojärvi

ei saavuttanut urallaan yhtäkään henkilökohtaista arvokisamitalia, mutta hän hiihti jokaisessa Suomen miesten arvokisojen viestijoukkueessa vuoden 2005 MM-kisoista lähtien. Tämän takia Jauhojärvellä onkin maine erityisen hyvänä viestihiihtäjänä. Yhteensä arvokisamitaleja Jauhojärvellä oli ennen Lahtea kolme, joista kirkkaimpana tietenkin yhdessä Iivo Niskasen kanssa saavutettu Sotshin olympiakulta parisprintistä. Tämän seurauksena kaksikko valittiin yhdessä myös vuoden 2014 urheilijaksi. Lahdessa Jauhojärvi sai Niskasen kanssa mitalin surullisenkuuluisasta parisprintistä, jossa kulta vaihtui pronssiksi Niskasen loppusuoran kaatumisen takia. Jauhojärvi osallistui myös miesten viestiin ja 15 kilometrin perinteiseen hiihtoon. Jo Lahden kisoissa lopettamista pohtinut Jauhojärvi ilmoitti huhtikuussa 2017 uran päättyvän meneillään olleeseen kauteen.

Jauhojärvestä kirjoitettiin Lahden MM-kisojen aikana yhteensä viisi juttua kainaloineen. Lisäksi Jauhojärvi pääsi kerran lööppiin yhdessä Iivo Niskasen kanssa heidän saatuaan pronssimitalin parisprintistä. Jauhojärven maine viestihiihtäjänä korostui jutuissa, sillä vain yksi tutkimusaineiston jutuista, ja niistä kaikkein pienin, käsitteli ainoastaan Jauhojärveä ja tämän valmistautumista 15 kilometrin perinteiseen hiihtoon. Muut jutut kertoivat parisprintistä ja viestistä, luonnollisesti koko joukkuetta esille nostaen. Erityisesti viestistä kertovissa jutuissa huomio oli kuitenkin pääasiallisesti Jauhojärvestä, jota tituleerattiin muun muassa maailman parhaimmaksi viestihiihtäjäksi. Jauhojärvestä kertovat jutut keskittyivät kaikista tiukimmin urheiluun, eikä yksityisen puolelle menty kertaakaan.

4.2.6.1 Tunteista: Leukaperiin juuttunut marina

Ensimmäiset jutut Jauhojärvestä ovat parisprintin pettymyksen jälkeisiä juttuja. Molemmissa jutuissa (IS 27.2.2017 ”Pettymys sulii iloksi”; IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”) esiintyy myös Jauhojärven pari Iivo Niskanen. Molempien hiihtäjien pettymystä korostetaan jutuissa, mutta erityisesti Niskasen kohdalla esiin nousi myös maskuliinisuuden stereotyyppinen aggressiivisuus. Sen sijaan Jauhojärveä kuvataan alusta asti asian suhteen rauhallisempana. Jauhojärvi muun muassa toteaa, että urheilijan pitää pystyä käsittelemään pettymykset nopeasti. Hän lisää, että paiskasi jo maalialueella kättä Emil Iversenin kanssa, joka oli syyllinen Niskasen loppusuoran kompurointiin. Suorana sitaattina juttuun on päässyt seuraava kommentti: ”Totta kai ensimmäinen tunne oli pettymys, mutta näitä sattuu. Ei Iversen tehnyt sitä liikettään tahallaan. Sitä tilannetta on ihan turha murehtia. Luojan kiitos päästiin torille.” Vaikka jutussa siis kuvaillaan Jauhojärveä kivikasvoiseksi ja pettyneeksi, osaa hän selkeästi arvostaa pronssista mitaliakin muun muassa kuvailemalla, kuinka hienolta saavutus tuntuu kotiladuilla. (IS 27.2.2017 ”Pettymys sulii iloksi”.)

Jauhojärvi näyttäytyy vähemmän rauhallisena tarkemmin parisprintin tapahtumista kertovassa jutussa (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”). Juttu käsittelee pitkälti vääryyden suoraan kokeneen Niskasen tunteita, mutta Jauhojärvi pääsee niin ikään kertomaan tunteistaan. Nyt Jauhojärven kilpakumppania kohtaan ymmärtäväisessä ulkokuoressa näkyy jo hieman säröjä, kun hän toteaa, että jos Suomi olisi tippunut mitaleilta kokonaan, olisi Norja pitänyt tiputtaa ainakin finaalin viimeiseksi protestin kautta. ”En olisi silloin uskonut, että mitali voisi v...uttaa. [sic] Mutta kun on iso kala koukussa ja saaliiksi jää vain sinttejä.” Suomalaisen miehen representaatioissa päällepäin näkyvä aggressiivisuus ei olekaan niin yleistä kuin muilla, vaan suomalaisilla aggressiivisuus saattaa korvautua jopa autismia lähentelevänä sulkeutuneisuutena. Tämä johtaa suomalaisen miehen tekemään tiliä väärintekijänsä kanssa vain sisimmässään, jolloin aggressiivisuus ilmenee pääosin ”leukaperiin juuttuneena marinana”. (Roiha 2012, 186.) Myönteiset tunteet saavat kuitenkin jutun loppupuolella enemmän tilaa, kun ”konkaria” juhittiin Suomen huoltorekassa yhdessä Niskasen kanssa. Juttu kuvailee, kuinka Jauhojärvi herkistyi uransa kolmannesta MM-mitalista ja liikutui kiittäessään huoltoa. Hän muun muassa toteaa haastattelussa, että vaikka hiihto onkin yksilöurheilua, ilman huoltojoukkoja urheilijat eivät olisi mitään. Näin siis päättänsä nostanut maskuliininen aggressiivisuus katoaa varsin nopeasti ja vaihtuu jopa feminiiniseen yhteisöllisyyteen ja tunteellisuuteen. Parisprintin pettymykseen viitataan myöhemmin viestistä kertovassa jutussa, jossa Jauhojärven todetaan olleen täynnä ”turhautunutta raivoa” nähdessään Iversenin kaatavan Niskasen (IS 4.–5.3.2017 ”Toinen karmea hetki”). Aggressiivisuuteen viittaavat tunteenpurkaukset esiintyvät teksteissä kuitenkin niin lyhyesti, että ne jäävät ymmärtäväisempien tunteiden jalkoihin.

Niin kuin parisprintissä myös viestissä nähtiin suomalaisen ankkurin dramaattinen kaatuminen loppusuoralla. Jauhojärvi todisti molempia tapahtumia voimattomana joukkuetoverina. ”Toinen karmea hetki” -juttu (IS 4.–5.3.2017), joka kertoo viestistä, kehystää tapahtumaa pitkälti ”Jauhojärven ja koko Suomen painajaisena”. Juttu muun muassa kuuluttaa, että Jauhojärvi on kokenut ja nähnyt urallaan melkein kaiken mahdollisen, mutta että näiden MM-kisojen loppusuoran epäonni hakee vertaistaan. Parisprintin tapahtumien seurauksena hieman pintaan päässyt maskuliinisuuden aggressiivisuus loistaa kuitenkin poissaolollaan. Teksti toteaa hänen suhtautuneen turmaan melko rauhallisesti, vaikka onkin ensin kuvaillut tapahtunutta nimenomaan Jauhojärven painajaiseksi. Vertailu parisprinttiin kuitenkin vakuuttaa, että nyt vastustaja ei ollut syypää eikä suomalainen ennakkosuosikki, joten varsinaista tarvetta väkeville tunteille ei ole. Jauhojärvi kommentoi tapahtumaa itse jopa rauhallisemmin kuin juttu antaa olettaa: ”Siinä oli vastassa yksi maailman parhaista loppukirimiehistä. Realisti pitää olla. Ilman vastustajan haaveria tai horjumista siinä olisi ollut vain nelossija jaossa.” Toinen karmea hetki, jota yritetään kovasti rakentaa nimenomaan Jauhojärven avulla, ei siis juurikaan ota tuulta siipiensä alle.

Viestin jälkeinen juttu keskittyy kaatumiseen nimenomaan Jauhojärven näkökulmasta. Lisäksi kompuroinut ankkuri, Matti Heikkinen pääsee jutussa ääneen. On mielenkiintoista vertailla hiihtäjien rooleja jutussa, sillä Jauhojärvestä juttu yrittää selvästi kaivaa esille pettymyksen tai suuttumuksen tunteita, kokihan hän jo melkein saman kohtalon aiemmin. Sen sijaan Heikkisen tunteilla asiasta ei juurikaan herkutella. Hän pääsee analysoimaan hiihtoa kokonaisuutena, eikä pelkästään vellomaan kaatumisessaan, vaikka nimenomaan hän on viestin kompuroija. Heikkisen representaatio analysoivana urheilijana vahvistuu, kun taas Jauhojärven samanlaista kuvaa ei rakenneta, vaikka se hänen loppujen lopuksi melko analysoivan sitaattinsa perusteella mahdollista olisikin. Viestin muita hiihtäjiä, Iivo Niskasta ja Lari Lehtosta ei jutussa kuulla ollenkaan.

Sen sijaan Jauhojärvelle pyhitetään jopa jutun kainalo ”Jauhojärvi pettyi avausosuuteensa” (IS 4.–5.3.2017). Ensin jutussa käydään läpi viestin tapahtumia ja Jauhojärven kommentteja siitä, kuinka hän ei pysynyt kahden kärkijoukkueen kyydissä. Nämä kommentit eivät sinänsä tarjoa mitään uutta Jauhojärven representaatioon, mutta alleviivaa jälleen sitä kuinka paljon palstatilaa Jauhojärvi saa nimenomaan viestijoukkueen hiihtäjänä yksilöurheilijan roolin sijaan. Analyysin kannalta jutussa mielenkiintoista on aasinsilta, jolla se kysyy Jauhojärven mielipidettä kisoissa puhuttaneeseen tapaukseen, jossa maajoukkueen hiihtäjä Anne Kyllönen haukkui huoltotiimin ja suksensa epäonnistuneen kisan jälkeen. Juttu ensin pohtii, oliko Jauhojärven suksissa kenties jotain ongelmaa, mutta hiihtäjän kieltäessä asian, se kysyy häneltä suoraan mielipidettä huollon ja Kyllösen väliseen riitaan. Jauhojärvi aloittaa varsin varovaisesti sanomalla, että Suomessa on sananvapaus ja rakentava keskustelu on aina tervetullutta. Hän kuitenkin lisää, että tällaiset asiat pitäisi selvittää asianomaisten kesken kasvotusten. Kun Ilta-Sanomat utelee, onko keskustelu pysynyt rakentavana, on vastaus kovin monitahoinen: ”En ole ollut siinä osallisena. Minun tehtäväni on hiihtää mahdollisimman lujaa. Minun osaltani homma on toiminut koko ajan. Huolto on tehnyt pitkiä päiviä. Ilman näitä miehiä taustallamme ei tulisi menestystä.” Jauhojärvi ei siis suoraan suostu heittämään kollegaansa auton alle, mutta rivien välistä on luettavissa, että hiihtäjä on asiassa huollon puolella. Välttelevä vastaus viittaa enemmän feminiinisyyden keinotekoisuuteen, mimiikkaan ja naamioitumiseen (Rossi 2003, 88–89) kuin maskuliinisuuden suorasukaiseen rehellisyyteen. Juttu vieläpä alleviivaa Jauhojärven ääneen sanomatonta kantaa toteamalla kuvatekstissä: ”Sami Jauhojärvi ei syyttänyt sanallakaan huoltotiimiä.”

4.2.6.2 Yksityisestä ja julkisesta: Yksityiselämään ei kosketa

Pelkästään Jauhojärvestä kertova ”Jauhojärvi kellisti paineet” -juttu (IS 1.3.2017) sijoittuu parisprintti- ja viestijuttujen väliin. Juttu on varsin pieni, parhaimmillaan ehkä tuhat merkkiä. Se on

kuitenkin myös ainoa juttu, joka käsittelee Jauhojärveä muutenkin kuin vain osana joukkuetta tai paria. Juttu tekee varsin nopeasti selvästi, ettei Jauhojärveltä voi odottaa liikoja yksilölajeissa, toteamalla: ”Alkukauden perusteella Jauhojärvi ei missään nimessä yllä kärkivauhtiin, mutta toisaalta h-hetken tullen hänen kuntonsa on selvästi noussut. Jauhojärvi taistelee ehjällä suorituksella kymppisakin sijoituksista.” Vaikkei Ilta-Sanomat juuri usko Jauhojärven mahdollisuuksiin, pääsee hiihtäjä silti itse lyhyesti kuvailemaan tuntemuksiaan ennen kisaa. Suurin huomio kiinnittyy kuitenkin Iivo Niskaseen, jonka Jauhojärvi nostaa muiden tavoin kisan ennakkosuosikiksi. Jauhojärvi sijoittui kisassa lopulta kahdeksanneksi, toisin sanoen siis Ilta-Sanomien mukaan silloisen kuntonsa ylärajoille. Tämä ei kuitenkaan tutkimusaineistossa riitä edes lyhyeen mainintaan, todennäköisesti Niskasen matkalla saavuttaman maailmanmestaruuden takia.

Miesten viestiä ennakoiva juttu (IS 3.3.2017 ”Maailman paras viestihiihtäjä”) nostaa Jauhojärven jopa harvinaisen korkealle jalustalle tituleeraamalla häntä maailman parhaaksi viestihiihtäjäksi. Tittelin takaa löytyy kuitenkin muutakin kuin pelkkää puhdasta arvostusta. Juttu alkaa Sotshin olympialaisista, jossa Jauhojärvi toi Suomen joukkueen maaliin kärkikahinoissa avausosuudellaan. Ennen viestiä hiihdetyt henkilökohtaiset matkat eivät kuitenkaan olleet sujuneet samaan malliin. Juttu nostaakin Jauhojärven silloisen kommentin jutun alkuun sitaattina: ”V...tuttaa olla maailman paras viestihiihtäjä.” Tämän jälkeen juttu palaa takaisin nykyhetkeen ja Lahden MM-kisoihin toteamalla Jauhojärven päätavoitteen näihin kisoihin olleen nimenomaan miesten viestin. Jutun otsikko on kuitenkin selvä viittaus olympialaisiin ja näin ollen myös piikittelyä Jauhojärvelle. Samalla juttu alleviivaa sitä faktaa, että Jauhojärven henkilökohtaisten kisojen aika on ainakin menestystoiveiden kannalta mietittynä ohi. Myös Jauhojärvi pakotetaan tunnustamaan asia kysymällä Sotshin olympialaisten tuntemusten perään: ”Joo, tällä kertaa en kommentoisi tuolla tavalla, jos onnistun viestissä. Viestimitali on ollut oma ja joukkueen kollektiivinen tavoite koko kauden. Se olisi todella tärkeä saavutus.” Kommentista on helposti luettavissa, ettei hiihtäjä itsekään uskonut pystyvänsä saavuttamaan enää henkilökohtaista arvokisamitalia, vaan tavoitteet olivat tällä kertaa muualla. Kommentti on kuitenkin pitkälti toimittajan esiin houkutteleva, onhan se suora vastaus melko johdattelevaan kysymykseen.

Kun juttu on tehnyt selväksi, että Jauhojärvestä ei ole enää menestystä tavoittelevaksi hiihtäjäksi henkilökohtaisille matkoille, keskittyy se kertomaan Jauhojärvestä nimenomaan viestihiihtäjänä hieman perinteisempään tapaan. Juttu käy läpi muun muassa Jauhojärven menneet arvokisaviestit Liberecin pronssimitalista vuonna 2009 aina Oslon vuoden 2011 pettymykseen, kun mitalikamppailusta tiputtiin aivan viime hetkillä. Jauhojärveä kuvaillaan erinomaiseksi specialistiksi, joka on hiihtänyt vuosien aikana kaikkia muita viestiosuuksia paitsi kolmatta osuutta. Jauhojärven kokemusta viesteistä korostaa jutun huomio siitä, että hän on hiihtänyt jutun mukaan ”erityisen

paljon” sekä Matti Heikkisen että Ville Nousiaisen kanssa. Heikkinen ja Nousiainen eivät puolestaan ole aina mahtuneet samaan viestijoukkueeseen, joten Jauhojärven kokemus viestien veteraanina korostuu entisestään muiden kokeneiden viestikävijöiden rinnalla. Jauhojärvi pääsee varsin estottomasti kehumaan itseään viestihiihtäjänä muun muassa seuraavasti: ”Aloittajaksi olen hiljalleen ajautunut siksi, että sillä osuudella täytyy kestää painetta, kaikkien kilpailu on taitamattomalla hiihdolla helposti pilattavissa.” Lisäksi Jauhojärvi vakuuttelee viestihiihdon merkitystä muun muassa toteamalla, ettei viestimokista kuittailla kenellekään, vaikka melkeinpä kaikista muista virheistä näin voi tehdä. Tämä puolestaan kertoo Jauhojärven mukaan kisan valtaisasta merkityksestä, mikä on valtaisassa ristiriidassa Sotshin olympialaisten aikaisten kommenttien kanssa. Jutussa rakentuva vastakkainasettelu kyllästymisestä maailman parhaana viestihiihtäjänä olemiseen ja viestikisan merkitystä korostavan hiihtäjän välillä alleviivaa Jauhojärven jo siinä vaiheessa loppuvaiheessa ollutta uraa.

4.2.6.3 Erityispiirteistä ja sitaattiverbeistä: Huollon esillenostaja

Jauhojärven uran loppuminen tulee esille myös suoraan. Jauhojärveä kuvaillaan varmaksi siitä, ettei häntä enää seuraavissa MM-kisoissa nähdä. Juttu arvelee lisäksi, ettei Jauhojärveä nähdä edes olympialaisissa, niin kuin lopulta kävi. (IS 3.3.2017 ”Maailman paras viestihiihtäjä”.) Myös viestin jälkeisessä jutussa Jauhojärven uran jatkoa pohditaan. Viestijoukkue saavutti viidennen sijan, mikä lupaa jutun mukaan hyvää olympialaisia varten, ”kunhan vain yksi asia onnistuu”. Matti Heikkisen sanoja lainaten: ”Jauhojärvi pitää puhua mukaan vielä Etelä-Koreaan.” Juttu toistaa tiedon siitä, ettei Jauhojärveä enää MM-laduilla nähdä. Lisäksi Jauhojärveltä kysytään nyt suoraan suunnitelmia olympialaisten suhteen. Tähän hiihtäjä ei kuitenkaan suostunut vielä vastaamaan sanoen vain, että kaikelle on aikansa. (IS 4.–5.3.2017 ”Toinen karmea hetki”.) Tutkimusaineisto siis selkeästi pitää tärkeänä, että Jauhojärvi jatkaisi uraansa olympialaisiin asti, samalla kun häntä ei enää pidetä henkilökohtaisilla matkoilla vartenotettavana kilpailijana.

Suurimmaksi osaksi Jauhojärvestä käytetään hyvin neutraaleja sitaattiverbejä. Samat ”kerto”, ”vastasi”, ”totesi” ja ”sanoi” -verbit toistuvat kuin muidenkin hiihtäjien kohdalla. Jauhojärvi pääsee kuitenkin myös jopa nauramaan ääneen, kun hän toistaa medialle Iivo Niskasen hänelle heittämän vitsin siitä, kuinka parisprintin palkintojenjaossa kultamitali kimalsi hyvin vieressä (IS 27.2.2017 ”Pettymys suli iloksi”). Eniten tunteet pääsevät esille, kun Jauhojärvi herkistyy ja liikuttuu kiittäessään huoltojoukkoja parisprintin jälkeen. Sitaatti itsessään on jo varsin tunteikas: ”Vaikka tämä on yksilöurheilua, ilman tätä tiimiä me ei oltaisi mitään.” Siitä on kuitenkin saatu entistä tunnepitoisempi käyttämällä sitaattiverbinä ilmausta ”sanoi ääni väristen”. (IS 27.2.2017

”Tunnekuuhu kisan jälkeen”). Jauhojärvi saa siis tuoda tunteitaan esille, ja tämän lisäksi niitä vieläpä painotetaan. Merkittävintä on, että vaikka muutkin urheilijat ovat saaneet tunteitaan jopa voimakkaasti esille tutkimusaineistossa, on Jauhojärvi ainoa, jonka liikuttuminen on selvästi kytkettävissä feminiiniseen yhteisöllisyyteen nimenomaan huoltotiimin esille nostamisen kautta. Jauhojärven tunteet eivät siis ole tiukasti sidoksissa omiin suorituksiin tai edes omaan lähipiiriin. Sen sijaan hän nostaa jopa kahdessa erillisessä jutussa esille maajoukkueen huollon, jota ilman hän ei koe kenenkään hiihtäjän voivan olla mitään (IS 27.2.2017 ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”; IS 4.–5.3.2017 ”Toinen karkea hetki”).

4.2.6.4 Kutsumatitteleistä: Kokenut suomalainen

Jauhojärvestä käytetään tutkimusaineistossa yllättävän vähän muualla käyttöön vakiintunutta lempinimeä ”Musti”. Esimerkiksi Aino-Kaisa Saariseen aineisto viittasi useasti, jopa otsikoita myöten hiihtäjän lempinimellä ”Aikku”. Sen sijaan Jauhojärveä kutsutaan ”Mustiksi” ainoastaan parisprintin jälkeen ilmestyneessä lööpissä ”Iivo murjaisi Lahden torilla ’Mustille’” (IS 27.2.2017) sekä yhdessä viidestä jutusta (IS 4.–5.3.2017 ”Toinen karkea hetki”). Bernsteinin mukaan lempinimen tai etunimen runsas käyttäminen urheilijasta, etenkin jos käyttö on sukupuolittunutta, on lingvistinen tapa tehdä statuseroja sukupuolien välille (2002, 420). Näin Saarisen ja Jauhojärven välillä on selvä ero, vaikka molemmat ovat useita vuosia maajoukkueessa mukana olleita urheilijoita, joiden lempinimet ovat vakiintuneet yleisön joukossa käyttöön. Silti Saarinen on aineistossa ”Aikku”, mutta Jauhojärvi harvemmin ”Musti”. Näin ollen lukija pääsee lähemmäs Saarista, mutta jää kauemmaksi Jauhojärvestä, jonka yksityiselämään ei juurikaan puututa ja jota ei kutsuta edes lempinimellä.

Jauhojärvestä käytetään usein suomalaisuuteen viittaavia kutsumanimiä, kuten ”Suomen aloittaja”, ”Suomen avaaja” ja ”suomalainen”. Tämä korostuu Jauhojärvestä kertovien juttujen muodostaman representaation takia, joka painottaa häntä eritoten osana Suomen joukkuetta tai paria, ei niinkään yksittäisenä, omaa kunniaansa jahtaavana hiihtäjänä. Ainoastaan yksi juttu viidestä jättää suoraan kutsumatta Jauhojärveä suomalaiseksi (IS 3.3.2017 ”Maailman paras viestihiihtäjä”) ja siinä huomio on niin selkeästi Suomen joukkueessa, ettei lukijalle jää epäselväksi, että Jauhojärvi edustaa nimenomaan maataan, ei itseään. Jauhojärvi on tutkimuksen ainoa hiihtäjä, jonka suomalaisuus korostuu järjestelmällisesti jutusta toiseen, oli menestystä tullut tai ei. Lisäksi Jauhojärven kohdalla alleviivataan hänen kokemustaan, samalla tavalla kuin Saarisen kohdalla tehtiin. Jauhojärven konkreettinen ikä ei tule esille yhtä usein kuin Saarisen, ainoastaan kaksi kertaa, mutta sen sijaan häntä kutsutaan usein esimerkiksi ”veteraaniksi”, ”konkariksi” ja ”kokeneeksi arvokisakävijäksi”.

Muuten Jauhojärvestä käytetään suhteellisen neutraaleja ilmauksia, vaikka välillä häntä tituleerataankin esimerkiksi ”MM-sankariksi”.

4.2.6.5 Kuvista: Passiivisten kuvien erikoismies

Tutkimusaineistossa oli Jauhojärvestä yhteensä seitsemän kuvaa. Muista aineiston hiihtäjistä poiketen yksikään näistä kuvista ei edes etäisesti ulotu yksityisen alueelle, vaan ne ovat kaikki tiukasti urheilukuvia. Jakauma on epätasainen kuitenkin myös urheilukuvien sisällä. Vain kaksi kuvista esittää Jauhojärven toiminnallisena, kun taas viidessä hän saa tyytyä passiiviseen rooliin. Passiivinen mies taas vaikuttaa naiselliselta: hän puhuu enemmän kuin toimii (Lehtimäki 1995, 203). Jauhojärvi on aineiston ensimmäinen urheilija, jolla on selvä ero aktiivisten ja passiivisten kuvien välillä. Jakaumaa vääristävät ennen kaikkea parisprintin jälkeen Iivo Niskasen kanssa otetut palkintokorokekuvat, joita on jopa kolme. Lisäksi yhdessä kuvassa Jauhojärvi on yksin parisprintin mitali kaulassaan. Näin ollen passiivisista urheilukuvista vain yksi on sellainen haastattelukuva, joka ei liity parisprintin mitaliin.

Yksikään kuvista ei oikeastaan nouse aineistosta esiin huomiota herättävällä tavalla. Passiiviset parisprintin mitalikuvat toistavat samaa kaavaa kuvasta toiseen, jossa urheilija seisoo mitali kaikkien nähtävillä. Suurin poikkeavuus tutussa kaavassa on mitalin nostaminen paremmin lukijan nähtävälle sen sijaan, että se vain roikkuisi kaulassa. Ainoa joukosta poikkeava passiivinen kuva on miesten viestijoukkueesta otettu kuva, jossa joukkue poseeraa yhdessä pahvisen raamirekvisiitan sisällä. Vaaleansinisissä raameissa on suomalaisten hiihtäjien kuvia ja tekstit ”Team Finland” ja ”#Lahti2017”. Raami viittaa siihen, että kyseessä on rentoudestaan huolimatta kohtuullisen virallinen kisakuva. Koko miesten joukkue on aseteltu raamien sisälle, jossa he hymyilevät suoraan kameraan päin, Jauhojärvi mukaan luettuna. (IS 3.3.2017 ”Maailman paras viestihiihtäjä”.) Vaikka viimeinen kuva eroaa jonkin verran passiivisten kuvien joukosta, se kuuluu selvästi passiivisten kuvien kategoriaan. Passiiviset kuvat puolestaan rakentavat useasti toistuvina urheilijasta järjestelmällisesti kuvaa, joka ei välttämättä ole kovin imarteleva. Yksi mahdollisuus on, että tekstissä usein esille tullut väite siitä, että Jauhojärven ura alkaa olla jo loppuillaan, toistuu kuvissa nimenomaan passiivisuutena.

Staattisuudestaan huolimatta passiiviset urheilukuvat ovat mielenkiintoisia erityisesti tunteiden näyttämisen näkökulmasta. Jauhojärven kuvissa näkyy selvästi vähiten tunteita. Edes myönteiset tunteet eivät pääse näkyville, sillä pronssimitalihymy on täsmälleen samanlainen kuin viestijoukkueen yhteiskuvassa väläytetty hymy. Kielteiset tunteet, kuten pettymys, tulevat esille lähinnä hymyn puuttumisella. Maskuliinisuuteen kuuluu olennaisesti heikkouden piilottaminen, mikä

selittää kielteisten tunteiden puuttumisen kuvista (Lehtonen 1995b, 130). Kivikasvoinen Jauhojärvi nähdään kahdessa erillisessä jutussa. Molemmissa jutuissa toistuvat pitkälti samat piirteet vakavine ilmeineen. Toisessa jutussa äärimmäisen tarkka rajausta kiinnittää lukijan katseen kuitenkin aivan erityisellä tavalla Jauhojärven ilmeeseen. Kyseisessä jutussa on pieni pallon muodossa sivulle taitettu kuva, joka keskittyy hyvin tarkasti Jauhojärven kasvoihin. Kuva rajautuu Jauhojärven hiuksista kaulaan. Mitalista näkyy ainoastaan nauha ja tausta on pelkkää tummaa seinää. Näin ollen lukijan huomio on lähes yksinomaan Jauhojärven ilmeessä ilman muita häiriötekijöitä. Ilme on totinen ja kovin kaukana palkintojenjaossa totutuista mediahymyistä. Suu on tiukkana viivana, ja huulet kaartuvat melkein pä alapäin. Koska kuva keskittyy niin tiukasti pelkästään kasvoihin, halutaan ilmettä ja siltä välittyvää tunnetta siis selvästi korostaa. (IS 1.3.2017 ”Jauhojärvi kellisti paineet”.) Tästä huolimatta pettymyksestä kielii nimenomaan ainoastaan kasvojen liikkumattomuus ja hymyn puuttuminen. Kovin aktiivista pettymyksen näyttäminen ei siis ole. Sen sijaan pettymys näyttäytyy yrityksenä peittää tunteita liikkumattoman maskin taakse.

Jos passiivisissa urheilukuvissa oli toistoa, on sitä myös aineiston kahdessa toiminnallisessa kuvassa. Aktiivista urheilusuoritusta kuvaavat kuvat ovat jopa hämmäntävän identtiset. Molemmissa Jauhojärvi on kuvattu kesken laskun. Urheilija on kyyristyneenä, kädet lähekkäin vartalon edessä sauvojen sojottaessa ruumiin myötäisesti pitkälle ulos kuvasta. Jauhojärven silmiä peittävät hiihtolasit ja ilme on keskittynyt, suu hieman raollaan. Molemmat kuvat on rajattu suunnilleen polvien kohdalta. Ainoastaan kuvakulma on eri. Toisessa kuvassa Jauhojärvi on enemmän kohtisuoraan kameraa kohti, toisessa hieman sivuttaisen. Molemmat kuvat on kuitenkin kuvattu vaakatasosta. (IS 3.3.2017 ”Maailman paras viestihiihtäjä”; IS 1.3.2017 ”Jauhojärvi kellisti paineet”.) Jauhojärven kuvien tarkastelun myötä voidaan myös todeta, että aineistossa yhtäkään urheilijaa ei kohdeltu kuvissa häntä seksuaalisoiden.

4.2.6.6 Yhteenveto

Jauhojärvestä rakentuva representaatio eroaa omalla tavallaan ehkä selvimmin kaikkien muiden tutkimusaineiston hiihtäjien representaatioista. Hänestä ei kirjoiteta mitään henkilökohtaista tai yksityisen alueelle menevää. Tutkimusaineistossa on ainoastaan pikainen huomio pienestä lapsesta, jonka takia Jauhojärvi asuu kisojen ajan kisakylässä eikä kotonaan. Tämäkin tiedonmuru on jutussa, joka kertoo Pärämäkoskesta, ei suinkaan Jauhojärvestä. Hänestä itsestään kertovissa jutuissa pysytään tiukasti vain ja ainoastaan urheilijan roolissa. Jauhojärvi on käytännössä ainoa, jonka yksityiseen elämään ei kurkisteta ollenkaan esimerkiksi lähimmäisten kautta. Silti jopa ristiriitaisesti hänestä ei kuitenkaan rakenneta äärimmäistä huippu-urheilijaa, vaan hänen uransa tulemistakin ehtopuolelle

alleviivataan hyvin useasti. Yksilömenestykseen Jauhojärven kohdalla ei enää uskota, mutta silti häntä tituleerataan esimerkiksi maailman parhaaksi viestihiihtäjäksi. Ristiriitaisesti Jauhojärvi nähdään aineistossa samaan aikaan sekä jo hiipuvana urheilijana, jonka yksilökisoja ei enää kannata ennakoida, mutta samalla myös viestijoukkueen ja parisprintin kantavana voimana, joka olisi erityisen tärkeää saada houkutelluksi mukaan vielä Etelä-Korean olympialaisiin. Yksilöurheilijan sijasta Jauhojärvi esitetäänkin joukkueoverina, osana viestijoukkuetta tai paria. Tämä on kuitenkin selkeä muutos aiempaan kuvaan Jauhojärvestä urheilijana, seurausta siitä, että Jauhojärven henkilökohtainen menestys alkaa olla jo takanapäin.

Kuvat tukevat pitkälti tekstin rakentamaa representaatiota. Yksityisen alueelle ei mennä yhtään enempää kuin tekstissä, vaan jokainen kuva on tiukasti urheilun roolia korostava. Muista urheilijoista poiketen Jauhojärven kuvista on vaikeaa löytää edes myönteisiä tunteita, kielteisistä puhumattakaan. Toisaalta kuvat eivät tee Jauhojärvestä äärimmilleen viritettyä huippu-urheilijaa, sillä aineistossa toistuvat passiiviset kuvat, jotka haastavat sekä perinteistä maskuliinisuutta että huippu-urheilijan statusta.

5 Tulokset ja johtopäätökset

Määrällinen analyysi osoitti, että jutut jakautuivat sukupuolien mukaan yllättävän tasaisesti. Pelkästään naishiihtäjiä käsitelleitä juttuja oli 35, kun miehistä tällaisia juttuja kirjoitettiin 39. Eroa oli siis miesten hyväksi vain neljän jutun verran, mikä on yli 80 jutun otoksessa huomattavan vähän. Lisäksi tärkeää on, että naiset eivät joutuneet tyytymään pelkästään pieniin uutisiin, vaan he esiintyivät lähes yhtä usein pääjutuissa kuin miehetkin. Erityisen painoarvon tuo lisäksi se, että Iivo Niskanen oli ainoa suomalainen maailmanmestari ja siksi uutisointi painottui hänen takiaan hyvin miesvoittoiseksi. Niskasesta kirjoitettiin yhteensä huimat 17 juttua verrattuna toiseksi eniten palstatilaa saaneeseen Aino-Kaisa Saariseen, josta kirjoitettiin 11 juttua. Naisten ja miesten välillä ollut pieni määrällinen ero uutisoinnissa selittyy siis jo pelkästään Niskasen saamalla suurella huomiomäärällä. Kansallisuusnäkökulmasta uutisointi painottui selvästi suomalaisiin, sillä pääosaan ulkomaalaiset hiihtäjät pääsivät vain kymmenessä jutussa.

Vaikka on ilahduttavaa huomata, että jutut jakautuivat hyvin tasaisesti määrällisesti, on syytä huomioida muutama seikka. Hiihto on laji, jossa Suomella on ollut pitkään tasainen edustus sekä miesten että naisten puolella. Etenkin jos menestystä tulee sekä miehistä että naisista, niin kuin viime vuosina on käynyt, kiinnittyy median huomio molempien sukupuolien edustajiin. Lisäksi koska kyseessä olivat kotikisat, saivat suomalaiset osakseen aivan erityistä huomiota. Näin Lahden kisoja varten tehtiin isoja juttuja myös sellaisista hiihtäjistä, joista silloin tällöin hiihtoa seuraava penkkiurheilija ei välttämättä ole ikinä edes kuullut, käytännössä siis kaikista kisoihin osallistuneista suomalaishiihtäjistä. Lisäksi tiukasti rajattu katsaus tiettyyn aikaväliin yksittäisten kisojen ajalta antaa varmasti erilaisen tuloksen, kuin jos tarkasteltaisiin hiihtouutisointia vaikkapa koko kauden ajalta.

Tutkimuksen määrällinen analyysi antaa siis viitteitä suomalaisen urheilumedian tasa-arvosta, mutta ei pysty antamaan siitä kattavaa kokokuvaa. Analyysi keskittyy vain yhteen lajiin, yhdessä lehdessä ja tiukasti määritellyllä, vaikkakin perustellulla, aikavälillä. Esimerkiksi Opiskelijoiden Liikuntaliitto OLL:n käynnistämän vuoden 2017 kampanjan ”#AllMaleSports – Tasa-arvoa urheilujournalismiin ja sen yli” pistokokeissa naiset joutuivat tyytymään häviävän pieneen määrään palstatilaa miesurheilijoihin verrattuna (OLL 26.10.2017). OLL:n pistokokeissa käsiteltiin kuutta eri lehteä ja kaikkia lajeja, eikä keskitytty yhteen tiettyyn tapahtumaan. Tästä voidaan päätellä, että naisurheilijat jäävät mieskollegoidensa varjoon nimenomaan suurten kansallisten kisojen ulkopuolella sekä lajeissa, joissa ei ole samanlaista menestyspohjaa ja -odotuksia kuin hiihdossa.

Tutkimuksen laadullinen analyysi keskittyi kuuteen suomalaiseen hiihtäjään, joista kaikista rakentui hyvin erilainen representaatio. Iivo Niskanen nousi suomalaisten sankariksi maailmanmestaruudellaan, joka vihdoinkin ja viimein pesi pois Lahden 2001 dopingskandaalin

häpeätahran. Aino-Kaisa Saarinen puolestaan kuvattiin lapsen pehmentämäksi entiseksi riidanhaastajaksi. Matti Heikkisen representaation kulmakiviä olivat hänen analyttisyytensä ja halu pitää yksityinen elämänsä poissa julkisuudesta. Krista Pärmäkoskesta rakentuva representatio menestyvänä urheilijana, jolla on vielä paljon uraa jäljellä, muistutti taas aika ajoin hyvin paljon Iivo Niskasen kohtelua mediassa. Kerttu Niskanen joutui jopa omassa menestyksessään jäämään veljensä varjoon ja hänet määriteltiin joka suhteessa aina Iivon kautta. Sami Jauhojärvi puolestaan kuvattiin uransa ehtoopuolella olevana hiihtäjänä, jolta ei enää voitu odottaa mitään viestin ja parisprintin ulkopuolelta. Vaikka jokainen aineiston hiihtäjistä sai osakseen kovin omanlaisensa representaation, oli niissä nähtävissä tiettyjä yhtäläisyyksiä sekä esille nostamisen arvoisia eroavaisuuksia.

Kansalaisuus oli merkittävässä roolissa aineistossa, olivathan kaikki laadulliseen analyysiin päätyneistä urheilijoista suomalaisia. Lisäksi kansainvälisissä kisoissa, kuten MM-kilpailuissa, on ollut luonnollista korostaa urheilijoiden kansallisuutta. Joukkuelajien, kuten viestin ja parisprinttien lisäksi, oman maan tunnuksia ja kilpailuasua kannetaan myös henkilökohtaisilla matkoilla. Jokaista analysoimaani hiihtäjää kutsuttiin suomalaiseksi kohtuullisen usein. Kaikkein eniten suomalaisuus painottui Iivo Niskasen ja Krista Pärmäkosken representaatioissa. Kansallisuuden korostaminen kulkeekin oman maan urheilijoiden kohdalla käsi kädessä menestyksen kanssa. Tämän takia on täysin luonnollista, että nimenomaan menestyneimpiä urheilijoita kutsutaan suomalaisiksi useimmiten. Myös Sami Jauhojärvestä kertovissa jutuissa suomalaisuus korostui useasti. Hänen kohdallaan kyse ei kuitenkaan ollut niin paljoa kyse varsinaisesta menestyksestä, vaan siitä, että hänet ylipäätään rakennettiin enemmän osaksi Suomen joukkuetta kuin vakavasti otettavaksi yksinurheilijaksi. Erityisesti viestijoukkueesta puhuttaessa oli vain luonnollista korostaa Jauhojärven suomalaisuutta, onhan viestissä lajina hyvin pitkälti kysymys nimenomaan Suomea edustavasta joukkueesta.

Siksi olikin mielenkiintoista huomatta, että esimerkiksi Kerttu Niskasen suomalaisuutta ei korostettu kovin usein muihin hiihtäjiin verraten. Erityisesti parisprintissä, jossa luonnollinen mahdollisuus tällaiseen korostamiseen olisi ollut, ei Niskasta kertaakaan kutsuttu suomalaiseksi. Tämä taas saattaa selittyä sillä, ettei parisprintistä tullut menestystä. Näin ollen pettymyksen tuottaneen urheilijan representaatioissa ei toistu kansallisuus. Sama toistuu myös Aino-Kaisa Saarisen representaatioissa, sillä häntäkään ei muihin verrattuina kovin usein kutsuttu suomalaiseksi. Mielenkiintoinen poikkeus tähän oli kuitenkin Matti Heikkinen, jota kutsuttiin suomalaiseksi useimmiten nimenomaan pettymykseen päätyneessä miesten viestissä. Näin ollen siis miehiä korostettiin kansallisuutensa edustajina useammin kuin naisia, riippumatta siitä menestyivätkö he vai eivät. Toki Iivo Niskasen suomalaisuus korostui kaikista eniten mieshiihtäjistä, joten menestyksellä oli vaikutusta myös miehissä. Vaikuttaa kuitenkin siltä, että naishiihtäjät kehystettiin harvemmin ensisijaisesti

kansallisuutensa mukaan, elleivät he saaneet osakseen kouriintuntuvaa menestystä kuten Krista Pärmäkoski.

Kansallisuutta korostavien kutsumatittleiden lisäksi hiihtäjistä käytettiin suurimmaksi osaksi hyvin neutraaleja substantiiveja. Yleisiä olivat esimerkiksi hiihtäjä, urheilija, haastaja ja ankkuri tai aloittaja. Näin ollen aineistossa ei nähty hirveästi sukupuolittuneita ilmauksia. Esimerkiksi Aino-Kaisa Saarisen representaatioissa korostui aivan erityisellä tavalla hänen äitiytensä, mutta häntä ei silti juurikaan kutsuttu suoraan äidiksi. Välillä aineistossa vilahteli sellaisia ilmauksia kuin hiihtokuningatar tai isosisko. Tytöttelyä ei naishiihtäjistä esiintynyt ollenkaan. Sen sijaan yllättäen Iivo Niskanen sai osakseen huomiota kiinnittävän määrän pojittelua. Tämä johtunee osittain hänestä rakennetun luonnonlapsikuvan takia. Lisäksi pojittelu tai pikkuveljeksi kutsuminen ei vähätellyt Niskasta millään tavalla, sillä samassa yhteydessä häntä kutsuttiin usein myös maailmanmestariksi. Suurimmaksi osaksi aineistossa käytettiin urheilijoista siis hyvin neutraaleja ilmauksia. Poikkeuksen muodosti Saarisen kutsuminen säännönmukaisesti lempinimellä ”Aikku”. Lempinimen käyttö urheilijasta laskee häntä jalustaltaan lähemmäksi tavallista ihmistä, lukijaa. Pahimmillaan lempinimen käyttöä voidaan ajatella alentuvana kohteluna, kuuluuhan journalismin käytäntöihin sukunimellä kohteen puhuttelu. Lisäksi aineistossa ainoastaan Saarisesta käytettiin järjestelmällisellä tavalla lempinimeä. Esimerkiksi Sami Jauhojärveä kutsutaan aivan yhtä yleisesti Mustiksi kuin Saaria Aikuksi, mutta vaikka lempinimi Musti vilahti teksteissä pari kertaa, samanlaista säännönmukaisuutta ei ollut havaittavissa. Näin lempinimen käyttö oli selvästi sukupuolittunutta.

Sitaattiverbeissä oli niin ikään nähtävissä mielenkiintoisia yhteneväisyyksiä ja eroavaisuuksia. Suurin osa sitaattiverbeistä oli kaikilla täysin neutraaleja puhua, sanoa, kertoa tai vastaavia. Tunteita ei juurikaan korostettu värittyneillä sitaattiverbeillä. Iivo Niskasella oli sitaatteja, joiden sisältö oli hyvin tunteellinen, varsinkin hänen puhuessaan lapsuutensa ja nuoruutensa idolista Mika Myllylästä. Silti näitä sitaatteja ei kehystetty tunteita korostavilla verbeillä. Sen sijaan naisten, erityisesti Kerttu Niskasen ja Aino-Kaisa Saarisen paljon sattumanvaraisemmat sitaatit saivat osakseen verbejä, joilla niiden tunnepitoisuutta yritettiin vakuutella lukijalle. Kiinnostavimpia olivat Matti Heikkisen ja Krista Pärmäkosken sitaattiverbit. Matti Heikkisen sitaattiverbeissä korostui hänen analyttinen luonteensa. Useasti jo sisällöltään hyvin analysoivia sitaatteja kehystettiin verbeillä, jotka painottivat hänen ”ruotimistaan” tai ”analysoimistaan”. Pärmäkoskella oli nähtävissä samanlaisia merkkejä. Vaikka hän ei analyseissään aivan Heikkisen tasolle yltänyt niiden syvyydessä tai määrässä, korostivat hänenkin sitaattiverbinsä tietynlaista sitaattien järkipärisyyttä ja jäsentelyä. Lisäksi tunteita painottavat sitaattiverbit loistivat kokonaan poissaolollaan. Naisilla sitaattiverbit siis eksyivät helpommin neutraalin alueelta värittyneiksi valinnoiksi, poikkeuksena Pärmäkoski. Pärmäkoski taas

on melko miehisessä kohtelussaan poikkeus ennen kaikkea menestyksensä takia, joka urheilun saralla mielletään jopa maskuliiniseksi yksinoikeudeksi (vrt. Paasonen 2010, 39).

Tunteet pääsevät jokaisella jollakin tavalla esille. Iivo Niskasella tunteita nähdään erityisesti maailmanmestaruuden jälkeen, kun juttuihin marssitetaan lähestulkoon jokainen hänen hiihtouraansa jotenkin vaikuttanut lähimmäinen. Sitä ennen tunteita käsitellään vähemmän, mutta erityisesti parisprintin kaatuminen tuo kielteisiä tunteita pintaan. Sami Jauhojärveltä nähtävät tunteet liittyvät niin ikään parisprintin kaatumiseen, mutta myös oman uran loppumisen miettimiseen. Tällöin hän korostaa liikutukseen asti huoltojoukkoja. Matti Heikkisen representaatioissa ei juurikaan tunteilla juhlita. 50 kilometrin pronssimitali saa jonkinäköistä tunnevärähtelyä aikaiseksi, muttei kovinkaan paljon. Krista Pärmäkosken tunteet pääsevät niin ikään melko hillitysti esille, eniten juuri hopeamitalin jälkeen läheisten kautta samaan tapaan kuin Iivo Niskasella maailmanmestaruuden jälkeen. Sen sijaan sekä Aino-Kaisa Saarisen että Kerttu Niskasen tunteilla revitellään välillä rajusti.

Kiinnostavinta on vertailla nimenomaan hiihtäjien pettymyksiä ja sitä, miten niitä kehystetään. Iivo Niskanen oli aivan erityisen pettynyt parisprinttiin, jossa hän kaatui kilpakumppanin virheen seurauksena. Tätä tapahtumaa kehystettiin hyvin aggressiivisilla tunteilla todeten kuvatekstissä jopa, että ”jos katse voisi tappaa...”. Aggressiiviset tunteet haihtuivat kuitenkin yllättävän nopeasti ja jättivät jälkeensä pettymyksen, jota palkintojenjaossa peiteltiin vitseillä. Matti Heikkisen pettymyksiä, kuten 15 kilometrin perinteistä tai viestin kaatumista, ei taas lähestytty tunteista käsin ollenkaan. Sen sijaan Heikkinen kuvattiin nimenomaan rationaalisena urheilijana, joka pystyi pettymyksen hetkellä erittelemään tarkkaan, mikä meni vikaan. Sen sijaan Aino-Kaisa Saarinen ja Kerttu Niskanen kuvattiin pettymyksen hetkellä äärimmäisen musertuneina. Erityisesti Saarisen suurta pettymystä suurenneltiin hänen jäätyään tulematta valituksi kympin perinteiselle. Hiihtäjä itse yritti asetella pettymystään perspektiiviin, mutta juttu painoi kohtuullisen rauhalliset kommentit mahdollisimman loppupäähän ja korosti pettymystä musertavana. Hieman samanlaisesta kohtalosta kärsi Kerttu Niskanen parisprintin pettymyksen jälkeen. Juttu riepotteli Niskasta ja korosti useaan otteeseen urheilijan päätyneen kyynelten partaalle, vaikka hän melko realistisesti totesi, ettei olisi hirveän paljon parempaan pystynyt. Näin Iivo Niskasen pettymystä hallitsee aggressiivisuus, ja nimenomaan oikeutettu sellainen, Heikkisen pettymyksessä korostuu järkiperäinen analysointi ja Saarisen ja Kerttu Niskasen pettymyksiä kuvaillaan jopa liian raskaina kantaa. Naisten pettymys näyttäytyi siis helpommin hallitsemattomina tunteenpurkauksina, kun miehillä korostui rationaalisuus ja aggressiivisuus.

Mielenkiintoista on se, että kuvissa tunteita esitettiin kaikilla urheilijoilla niukasti. Perinteiset mitalihymyt koristavat jokaisen urheilijan juttuja, mutta erityisesti kielteisiä tunteita näkyy vähemmän. Kielteiset tunteet, kuten pettymys ja suru, näyttäytyvät ensisijaisesti urheilijoiden

kasvojen liikkumattomana naamiona, jolla tunteita yritetään nimenomaan peittää, ei näyttä. Merkittävää oli myös yhtäläisyys useimpien kuvien kesken, jossa urheilija kuvattiin läheisensä kanssa tunteikkaalla hetkellä. Näissä kuvissa urheilija oli usein kuvattu sivuprofiilista, joka ei paljastanut kasvoista tai niiden ilmeestä juuri mitään. Sen sijaan läheinen oli hyvin usein kuvattu paljastaen hänen koko kasvonsa kameralle, näin asettaen hänet lukijan katseelle alttiiksi. Näin urheilija puolestaan välttyi liialliselta katseen kohteena olemiselta. Myönteiset tunteet saavat siis näkyä, kielteiset eivät juurikaan. Lisäksi jos kuvan kaappaama hetki tunnistetaan jo yksityisyyden rajoja koettelevaksi, kuten esimerkiksi Iivo Niskasen ja hänen kihlattunsa suudelmassa, altistetaan lukijan katseelle mieluummin tavallinen kanssaihminen kuin urheilija itse.

Yksityisen alueelle mennään toisilla urheilijoilla selvästi helpommin kuin toisilla. Eniten yksityisen rajoja koetellaan Aino-Kaisa Saarisella. Hän on muun muassa aineiston ainoa urheilija, joka kuvataan selkeästi muualla kuin urheilun kontekstissa. Niin tekstissä kuin kuvissa Saarisesta kertovissa jutuissa vilahtelevat ja jopa dominoivat tarinaa hänen tyttärensä Amanda ja aviomiehensä Tom Gustafsson. Toiseksi eniten yksityisen verhoa joutuu raottamaan Iivo Niskanen. Hän tekee sen kuitenkin vasta maailmanmestaruuden jälkeen. Lukija pääsee Niskasen yksityisen alueeseen kiinni lähinnä ääneen päässeiden läheisten myötä. Saarisesta poiketen aihepiirit pysyvät kuitenkin edelleen vahvasti urheilussa lukuun ottamatta pieniä tiedonmurusia esimerkiksi kihlauksen pituudesta. Muut hiihtäjät saavat suurimmaksi osaksi pitää yksityiset asiat ominaan. Erityisesti Matti Heikkinen ja Sami Jauhojärvi pysyvät tiukasti urheilun raameissa, pieniä poikkeuksia lukuun ottamatta. Niin ikään Krista Pärmäkosken representaatioissa pysytään suurimmaksi osaksi julkisen alueella. Esimerkiksi hopeamitalin jälkeen läheiset pääsevät kyllä hetkeksi lähempään tarkasteluun, mutta siirtyvät nopeasti syrjään melko kattavan analyysin tieltä. Kerttu Niskasen representaatioissa pysytään tavallaan julkisen alueella, sillä hänen representaatiotaan hallitsee nimenomaan pikkuveli Iivo Niskanen. Toisaalta esimerkiksi veljen kultahiihdon seuraamisesta aiheutuneet tunteet hiipivät kieltämättä yksityisen puolelle, vaikka urheilusta on kyse mitä suurimmissa määrin. Naiseus siis altistaa yksityisen asioiden käsittelylle, etenkin jos tuo nainen sattuu Saarisen tavoin olemaan äiti. Toisaalta riittävän suuri menestys, tässä tapauksessa maailmanmestaruus, nosti Iivo Niskasen koko kansan sankariksi. Koko kansan sankarilla puolestaan näyttää olevan jonkinlainen velvollisuus raottaa yksityisyytensä verhoja, oli sukupuoli mikä tahansa.

Aineistossa esiintyi tiettyjä sukupuolien stereotypioita toistuvina. Merkittävin näistä liittyi tunteisiin ja niiden avoimeen näyttämiseen, mikä on perinteisesti ajateltu feminiiniseksi piirteeksi. Vaikka miehiä ei kuvattu täysin tunteettomina, korostuivat erityisesti naisten tunteet. Miehillä taas korostui niin ikään stereotyyppisen maskuliinisuuden järkipäisyys heidän päästessään huomattavasti useammin analysoimaan ja ruotimaan suorituksiaan. Samanlaisen selvän parin, jota aineisto toisti,

muodostivat maskuliinisuuden aggressiivisuus ja kilpailullisuus ja feminiinisuuden empaattisuus ja yhteisöllisyys. Siinä missä Iivo Niskanen suorastaan kiehui raivosta hänet parisprintissä kaataneelle Emil Iversenille, haki Krista Pärmäkoski kilpakumppaniltaan Marit Björgeniltä lohtua kympin kisan pettymyksen jälkeen. Miesten välille syntyi siis selkeitä kuiluja, kun naisten välille rakentui siltoja. Vaikka kaikista oli toiminnallisia kuvia, oli miehillä niitä huomattavasti enemmän ja monipuolisemmin. Miesten aktiivisuus ja naisten passiivisuus korostuivat siis molemmat omilla tahoillaan, vaikkei naisista varsinaisesti erityisen passiivista kuvaa rakentunut. Feminiinisuuden ihannoidut puolet hoivaavuus, tunteellisuus ja äidillisyyys puolestaan kulminoituivat Aino-Kaisa Saariseen. Vaikka Saarisen puheista välillä tuli sellainen kuva, että urheilija itse haluaa korostaa äitiyttään, on selvää, että näin räikeä äitiyden painottaminen on pitkälti toimittajan valintaa. Yksityisen alue painottui nimenomaan Saarisen takia naisilla huomattavasti enemmän kuin miehillä. Tämäkin toistaa stereotypioita: Julkinen on ajateltu miesten alueeksi, yksityinen puolestaan naisten.

On tärkeää kiinnittää huomiota myös kansallisuuden vaikutuksiin stereotyyppien suhteen. Suomalaiset naiset kestävät enemmän maskuliinisia piirteitä kuin vaikkapa venäläiset naiset, joille naisellisuus on kaikki kaikessa (Rossi 2015, 142). Tämä näkyy erityisesti Krista Pärmäkoskessa, joka oli menestyksessään välillä jopa enemmän maskuliininen kuin feminiininen. Hänestä kertovissa jutuissa ei tunteilla revitelty, vaan järkipärisyys oli useamman jutun kantava voima. Yksityisen alueelle ei juurikaan menty, ja kuvissa korostui toiminnallisuus useampaan otteeseen. Pärmäkoskea kohdeltiin moneen otteeseen niin samalla tavalla kuin Iivo Niskasta, että varsinainen syy hänen maskuliinisille piirteilleen lienee ennemmin nimenomaan menestys eikä suomalaisuus. Toisaalta suomalaisuudella on varmasti myönteinen vaikutus siihen, kuinka paljon maskuliinisia piirteitä hänen representaationsa kestää hylkäämättä kokonaan feminiinisyttä. Suomalaisuus hillitsee myös maskuliinisuuden kilpailullisuutta. Suomalaiset haluavat ennen kaikkea sankarin, joka ei nostele itseään turhan korkealle jalustalle (Roiha 2012, 188). Tämän takia Iivo Niskasen varsin kunnianhimoisia kommentteja ei korostettu, vaan hänet laitettiin ennen kaikkea kehumään joukkueovereitaan. Suomalaisuudella on siis ennen kaikkea stereotypioita hienosäätäviä vaikutuksia, ei niinkään niitä täysin muuttavia tai poistavia ominaisuuksia.

6 Lopuksi

Tutkimukseni ei pysty vastaamaan kattavasti kysymykseen siitä, miten urheilujournalismi Suomessa nais- ja miesurheilijoita kohtelee. Keskityn vain yhteen lajiin, hiihtoon, eikä tuloksiani näin voida yleistää kaikkiin lajeihin. Toisaalta en tähän pyrikään. Sen sijaan tarkoitukseni on herkistää lukija huomaamaan syvälle juurtuneita sukupuolien stereotypioita ja ennen kaikkea saada hänet kyseenalaistamaan niitä. Tämän lisäksi tutkimukseni päämäärä on painottaa, että urheilujournalismi pitää ottaa vakavasti siinä missä perinteisesti arvostetumpi uutisjournalismi. Urheilujournalismilla on aivan yhtä paljon valtaa vaikuttaa siihen, miten eri sukupuolia näemme ja mitä niistä ajattelemme. Osittain tämä valta on jopa suurempi kuin perinteisellä uutisjournalismilla, ovathan urheilulehtien sivut täynnä idoleitamme.

Representaatiotutkimuksessa on aina varaa kritiikille. Laadullisen tutkimuksen tulkinnanvaraisuus on syytä pitää aina mielessä. Tämän takia olen pyrkinyt kuvailemaan aineistoa mahdollisimman tarkasti tehdessäni siitä johtopäätöksiä. Näin vaikutelmiani voi tarpeen vaatiessa kyseenalaistaa palaamalla alkuperäiselle lähteelle, juuri siihen kohtaan, mihin kulloinkin viittaan. Luen aineistoa varmasti eri tavalla kuin ihminen, joka ei seuraa hiihtoa tai edes urheilua intohimoisesti. Minulle jokainen laadulliseen analyysiin päätynyt hiihtäjä oli entuudestaan tuttu. Tämä ei voinut olla vaikuttamatta tapaan, jolla heidän representaatioitaan tarkastelin. Esimerkiksi Matti Heikkinen näyttäytyi minulle jo ennen aineistoon koskemistani hyvin analyttisenä ja itsekuria harjoittavana urheilijana. Näin minulla oli ennakko-oletukseni siitä, miten aineisto häntä kohtelee, mikä saattoi vaikuttaa korostavasti tiettyihin johtopäätöksiin. Toisaalta urheilijoiden tuttuus antoi minulle myös yllättäviä työkaluja nähdä, mitä kaikkea aineisto jätti heistä sanomatta. Tämä puolestaan avasi analyysille uusia suuntia.

Tutkimukseni jättää tulevaa varten paljon uusia suuntia muille tutkimuksille. Luonnollisin jatko olisi tarkastella muita lajeja hiihdon rinnalla vertaillen. Jokainen laji on yksilöllinen ja omaa omat erityispiirteensä uutisoinnissa. Sen sijaan, että urheilijoiden representaatioissa keskityttäisiin aina yleisurheiluun, olisi hyvä laajentaa katsetta myös muihin lajeihin. Lisäksi olisi mielenkiintoista tarkastella yksilölajien ja joukkuelajien välisiä eroja. On selvää, että esimerkiksi jääkiekossa ja jalkapallossa naisten joukkue jää aina miesten joukkueen jalkoihin vähintään määrällisesti. Yksilöurheilussa nainen pystyy tarpeeksi menestyessään nousemaan miesten rinnalle ja jopa yli, kuten ampumahiihtäjä Kaisa Mäkäräinen on tehnyt. Joukkueena samanlaista menestystä samanlaisilla lopputuloksilla on kuitenkin huomattavasti vaikeampaa saavuttaa. Millainen olisi esimerkiksi Suomen naisten jalkapallomaajoukkueen representaatio mediassa verrattuna miesten jalkapallomaajoukkueeseen? Jo joukkueiden lempinimet, Helmarit ja Huuhkajat, kantavat sisällään

hyvin erilaisia merkityksiä. Toinen vaihtoehto on kiinnittää huomio yksittäisten kisojen sijaan pidemmälle aikavälille. Isojen kisojen asetelma, varsinkin kun kyseessä on kotikisat, nostaa urheilijoiden saaman huomion aivan uudelle tasolle. Jos ajankohtana on kuitenkin koko kausi, joutuu tarkasteltava laji kilpailemaan palstatilasta muiden lajien kanssa. Tämä taas tarkoittaa sitä, että kyseisen lajin urheilijat joutuvat kilpailemaan huomattavasti pienemmästä palstatilasta toistensa kanssa. Olisivatko esimerkiksi tämän tutkimuksen jutut jakautuneet määrällisesti niin tasaisesti miesten ja naisten kesken, jos yksittäisten kisojen sijaan olisi tarkastelu koko kautta?

Mielenkiintoisin tutkimussuunta olisi kuitenkin tarkastella urheilijoiden itserepresentaatiota. Sosiaalinen media on yhä enenevässä määrin urheilijoille tärkeä väylä pitää yhteyttä omiin faneihinsa. Sosiaalisen median avulla urheilija pystyy itse rakentamaan representaatiotaan ja jopa haastamaan perinteisen median heistä rakentamaa representaatiota. Urheilija pystyy itse päättämään, millaisen kuvan itsestään laittaa esille tai miten kertoo tarinansa. Urheilija voi kontrolloida, kuinka paljon haluaa yksityisestä elämästään fanien kanssa jakaa. Itse täysin kontrollissa ollessaan moni kokee varmasti helpommaksi raottaa yksityisyyden verhoa enemmänkin. Kuvien ja pidemmän tarinoinnin mahdollistavina alustoina erityisesti Instagram ja Facebook olisivat otollisia tarkastelukohteita tällaiselle tutkimukselle. Esimerkiksi Iivo Niskasella on Instagramissa melkein 50 000 seurajaa, joten hän tavoittaa jo merkittävän yleisön itse rakentamalleen representaatiolle. Lisäksi esimerkiksi naisista eniten perinteisessä mediassa palstatilaa saanut Aino-Kaisa Saarinen häviää Instagramissa sekä Krista Pärmäkoskelle että Kerttu Niskaselle seuraajamäärissä varsin murskaavin lukemin. Siinä missä Saarisen seuraajamäärä on nelinumeroinen luku, on sekä Pärmäkoskella että Niskasella kymmeniätuhansia seuraajia. Jo tällainen huomio itsessään tarjoaisi mielenkiintoisen tutkimusasetelman.

Tärkeää on, että muun journalismin tavoin urheilujournalismi pyrkii itsekriittisyyteen luomiensa representaatioiden tarkastelussa. Koska urheilu jakautuu kilpailuluokkiin pitkälti sukupuolen mukaan, on urheilumedian mahdotonta kohdella urheilijoita täysin ”sukupuolettomina olentoina”. Judith Butlerin (2006, 246) sanoin: ”Tehtävänä ei olekaan ratkaista, pitäisikö sukupuolta toistaa vai ei, vaan itse asiassa toistaa ja miettiä, kuinka sitä pitäisi toistaa.” Erityisesti stereotypiat ovat tällaisia sukupuolten toistamisen haitallisia keinoja, joihin medially on valta ja mahdollisuus puuttua.

Lähteet

Anderson, Benedict (2006) *Imagined communities: reflections on the origin and spread of nationalism*. London: Verso.

Bernstein, Alina (2002) Is It Time for a Victory Lap? Changes in the Media Coverage of Women in Sport. *International Review for the Sociology of Sport* 37:3–4, 415–428.

Blom, Virpi (1995) Parodia paljastamisen keinona. Beavis and Butt-head -sarjan emansipatorinen mahdollisuus. Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 61–75.

Butler, Judith (2006) *Hankala sukupuoli: feminismi ja identiteetin kumous*. Suom. Pulkkinen, Tuija & Rossi, Leena-Maija. Tampere: Gaudeamus.

Boyle, Raymond & Haynes, Richard (2009) *Power Play: Sport, the Media and Popular Culture*. Edinburgh: Edinburgh University Press.

Dyer, Richard (1993) *The Matter of Images: Essays on Representations*. London: Routledge.

Dyer, Richard (2002) *Älä katso! Seksuaalisuus ja rotu viihteen kuvastossa*. Suom. Lahti, Martti. Tampere: Vastapaino.

Engelberg, Mila (2010) Kielten sukupuolet. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 167–169.

Engelberg, Mila (2016) *Yleispätevä mies. Suomen kielen geneerinen, piilevä ja kieliopillistuva maskuliinisuus*. Väitöskirja. Filosofian, historian, kulttuurin ja taiteiden tutkimus. Helsinki: Nordica Helsingensia 44.

Gilman, Sander (1985) *Difference and Pathology: Stereotypes of Sexuality, Race, and Madness*. New York: Cornell University Press.

Hall, Stuart (1999) *Identiteetti*. Suom. Lehtonen, Mikko & Herkman, Juha. Tampere: Vastapaino.

Hall, Stuart (1997) The Spectacle of the ‘Other’. Teoksessa Stuart Hall (toim.) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: The Open University, 223–279.

Hall, Stuart (1997) The Work of Representation. Teoksessa Stuart Hall (toim.) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: The Open University, 13–64.

Helsingin Sanomat 16.2.2016 Miehet ovat naisia urheilussa parempia. Mielipidekirjoitus. Saatavissa internetissä <http://www.hs.fi/mielipide/a1455509131109>, luettu 14.3.2018

Herkman, Juha, Jokinen, Arto & Lehtimäki, Markku (1995). Vanhan Aatamin uudet vaatteet? Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 13–26.

Iltalehti 30.1.2018 Yle muutti yllättäen linjaansa: Laura Arffman ei saa enää haastatella miestänsä – pomo kertoo syyn. Saatavissa internetissä http://www.iltalehti.fi/talviurheilu/201801302200707508_tl.shtml, luettu 14.3.2018

Jaakkola, Lauri (2010) *Olympiasankaruuden sukupuoli – Urheilusankaruuden representaatiot Helsingin Sanomissa ja Iltalehdessä*. Pro gradu -tutkielma. Tiedotusoppi. Tampere: Tampereen yliopisto.

Jokinen, Arto (1995) Potentiaalinen peto. Police-aurinkolasimainoksen maskuliiniset merkit. Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 89–102.

Jokinen, Arto (2003) Miten miestä merkitään? Johdanto maskuliinisuuden teoriaan ja kulttuuriseen tekstintutkimukseen. Teoksessa Arto Jokinen (toim.) *Yhdestä puusta. Maskulaarisuuksien rakentuminen populaarikulttuureissa*. Tampere: Tampere University Press, 7–31.

Jokinen, Arto (2010) Kriittinen mies- ja maskuliinisuustutkimus. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 128–139.

Kantola, Johanna (2010) Sukupuoli ja valta. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 78–87.

Koivunen, Anu (2012) Mies ja ääni. Teoksessa Anu Koivunen (toim.) *Maailman paras maa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 193–212.

Koljonen, Kari (2000) *Asiamiesten selostuksista ammattilaisten analyysihin: Helsingin Sanomien urheilujournalismi vuosina 1973–1998*. Tampere: Tampereen yliopisto.

Kyrölä, Katariina (2005) Henry ”Suuri” ja jatkuva taistelu. Pornotähti suomalaisen heteromaskuliinisuuden (antisankarina). Teoksessa Kaarina Nikunen, Susanna Paasonen & Laura Saarenmaa (toim.) *Jokapäiväinen pornomme. Media, seksuaalisuus ja populaarikulttuuri*. Tampere: Vastapaino, 183–207.

Lehtimäki, Markku (1995) Puhumatta paras? Maskuliininen kerronta ja ideologia Ernest Hemingwayn novellissa Tappajat. Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 203–218.

Lehtonen, Mikko (1995a) Pakkopaita riekaleiksi! Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 7–12.

Lehtonen, Mikko (1995b) *Pikku jättiläisiä*. Tampere: Vastapaino.

Lehtonen, Mikko (1996) *Merkitysten maailma*. Tampere: Vastapaino.

Lempiäinen, Kirsti (2002) Kansallisuuden tekeminen ja toisto. Teoksessa Tuula Gordon, Katri Komulainen & Kirsti Lempiäinen (toim.) *Suomineitonen hei! Kansallisuuden sukupuoli*. Tampere: Vastapaino, 19–36.

Löytty, Olli (1995) Tarzan: herras- vai apinamies? Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 141–158.

Markkinointi & Mainonta 6.4.2017 Tutkimus: Jääkiekko on Suomen arvostetuin urheilulaji. Saatavissa internetissä:
<https://www.marmai.fi/uutiset/tutkimus-jaakiekkoon-suomen-arvostetuin-urheilulaji-6639214>,
luettu 15.4.2018

Media Audit Finland (2017) KMT 2017 lukijamäärät ja kokonaistavoittavuus. Saatavissa internetissä:
<http://mediaauditfinland.fi/wp-content/uploads/2018/03/KMT2017lukijamaarat.pdf>, luettu 15.4.2018

Mulvey, Laura (1975/1999) Visual Pleasure and Narrative Cinema. Teoksessa Jessica Evans & Stuart Hall (toim.) *Visual Culture: The Reader*. Julkaistu alun perin: *Screen*, Vol. 16: 3 (1975). Lontoo: Sage Publications. 381–389.

Mäkelä, Anna, Puustinen, Liina & Ruoho, Iris (2006) Feministisen mediatutkimuksen näkökulmat. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 15–46.

Nixon, Sean (1997) Exhibiting Masculinity. Teoksessa Stuart Hall (toim.) *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: The Open University, 291–330.

Nummelin, Juri (1995) Nuo mainiot maskuliinit kiitävissä autoissaan. Jack Kerouac matkustamisen historiassa. Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 187–202.

Näränen, Pertti (1995) Mies ja hysteria: Erottamattomat? Teoksessa Mikko Lehtonen (toim.) *Aatamin puvussa. Liaanilla Hemingwaysta Königiin*. Tampere: Tampereen yliopisto, 47–60.

Opiskelijoiden Liikuntaliitto 26.10.2017 Tiedote: Allmalesportsista allsportsiin? – Tasa-arvoa urheilujournalismiin ja sen yli.

Saatavissa internetissä:

<http://oll.fi/tiedote-allmalesportsista-allsportsiin-tasa-arvoa-urheilujournalismiin-ja-sen-yli/>, luettu 15.3.2018

Kampanjasta lisää Facebookissa: <https://www.facebook.com/pg/allmalesports/posts/>

Paasonen, Susanna (2010) Sukupuoli ja representaatio. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 39–49.

Pöysä, Jyrki (2010) Lähiluku vaeltavana käsitteenä ja tieteidenvälisenä metodina. Teoksessa Jyrki Pöysä, Helmi Järviluoma & Sinikka Vakimo (toim.) *Vaeltavat metodit*. Joensuu: Suomen Kansantietouden Tutkijain Seura. 331–360.

Roiha, Mikko (2012) Impivaara. Teoksessa Anu Koivunen (toim.) *Maailman paras maa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 185–192.

Rossi, Leena-Maija (2002) Ideaalin ja normaalin outo liitto – Heteronormatiivisuuden kuvista televisiomainonnassa. Teoksessa: Annamari Vänskä (toim.) *Näkyvä(i)seksi: tutkimuksia kuvien sukupuolikulttuurista*. Helsinki: Taidehistorian seura.

Rossi, Leena-Maija (2003) *Heterotehdas: Televisiomainonnasta sukupuolituotantona*. Helsinki: Gaudeamus.

Rossi, Leena-Maija (2010) Sukupuoli ja seksuaalisuus, erosta eroihin. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 21–38.

Rossi, Leena-Maija (2015) *Muuttuva sukupuoli. Seksuaalisuuden, luokan ja värin politiikkaa*. Helsinki: Gaudeamus.

Ruoho, Iris (2006) Julkisuudet, naiset ja journalismi. Teoksessa Anna Mäkelä, Liina Puustinen & Iris Ruoho (toim.) *Sukupuolishow. Johdatus feministiseen mediatutkimukseen*. Helsinki: Gaudeamus, 171–192.

Ruoho, Iris & Torkkola, Sinikka (2010) *Journalismin sukupuoli*. Tampere: Tampereen yliopisto, journalismin tutkimusyksikkö.

Siivonen, Jonita (2015) Who Makes The News? Finland. *Global Media Monitoring Project 2015 National Report*.

Saatavissa internetissä:

http://cdn.agilitycms.com/who-makes-the-news/Imported/reports_2015/national/Finland.pdf, luettu 10.4.2018

Seppänen, Janne (2005) *Visuaalinen kulttuuri: Teoriaa ja metodeja mediakuvaan tulkitsijalle*. Tampere: Vastapaino.

Seura 28.7.2016 Aino-Kaisa Saarinen kävi juoksulenkillä vielä kaksi päivää ennen synnytystä – ”Mieheni jää nyt vauvan kanssa kotiin”.

Saatavissa internetissä:

<https://seura.fi/i ihmiset/julkikset/aino-kaisa-saarinen-mieheni-jaa-nyt-vauvan-kanssa-kotiin/>, luettu 11.4.2018

The Global Media Monitoring Project 2015. (2015) Who Makes The News?

Saatavissa internetissä:

http://cdn.agilitycms.com/.../highlights/highlights_en.pdf, luettu 15.3.2018

Vuori, Jaana (2010) Äitiys sukupuolirikostenä. Teoksessa Tuija Saresma, Leena-Maija Rossi & Tuula Juvonen (toim.) *Käsikirja sukupuoleen*. Tampere: Vastapaino, 109–120.

Vuorinen, Sanna (2007). *Kohti koko kansan urheilujournalismia. Sanomalehtien urheilutoimitusten esimiehet urheilujournalismin kehittäjinä*. Tiedotusopin pro gradu –tutkielma, Tampereen yliopisto.

Wickman, Jan (2006) Mediaseksikäs miesurheilija. Teoksessa: Taina Kinnunen & Anne Puuronen ym. (toim.) *Seksuaalinen ruumis: kulttuuritieteelliset lähestymistavat*. Helsinki: Gaudeamus.

Yle 21.1.2017 Avokadoja ja leuanvetoja – Krista Pärmäkoski hiihtää elämänsä kautta.

Saatavissa internetissä:

<https://yle.fi/urheilu/3-9413395>, luettu 27.3.2018

Aineisto

Ilta-Sanomat 18.2.–6.3.2017:

Ilta-Sanomat, ”Tuleeko heistä MM-Lahden valtiaat?”, 22.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Oman mitalin jahtiin”, 25.–26.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Heikkinen: ’Nyt on tekojen aika’”, 25.–26.2.2017

Ilta-Sanomat, ”’Se on Amandan ansiota’”, 25.–26.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Pettymys sulii iloksi”, 27.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Tunnekuuhu kisan jälkeen”, 27.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Pettynyt Niskanen itki”, 27.2.2017

Ilta-Sanomat, ”’Kulta on lähellä huomenna’”, 27.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Puhelu murskasi Aikun unelman”, 28.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Lunastuksen aika”, 28.2.2017

Ilta-Sanomat, ”Seuraava Niskanen sisään”, 1.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Matti Heikkinen: Olen yhä mitalikunnossa!”, 1.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Jauhojärvi kellisti paineet”, 1.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Björge löydettiin pettynyttä Pärämäkoskea”, 1.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Niskaselta ei neuvoja veljelle”, 1.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Maailmanmestari puolusti idoliaan”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Kultasuudelma rakkaimmalle”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Suksiguru herkistyi”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Oppi on tarttunut”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Iivo Niskasella todella tuhti tilipäivä”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Mestari kultatuoliin”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Helvetin lieskojen mies”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Näytön paikka”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Oikkumitali!”, 2.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Amandasta voimaa”, 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Aikku nousi pohjalta”, 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Sanokaa Niskanen!”, 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Paluu arkeen”, 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Maailman paras viestihiihtäjä”, 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”’Tosi hienoa Iivolta!’” 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Hellyttävä yhteiskuva Aikuista”, 3.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Intohimon lapsi”, 4.–5.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Toinen karmea hetki”, 4.–5.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Vielä kerran Krista!”, 4.–5.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Kertun onnen päivät”, 4.–5.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Saarisella jo 15 mitalia – yhä jahti päällä”, 4.–5.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Isi voitti pronssia!”, 6.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Latuprofessorin työvoitto”, 6.3.2017

Ilta-Sanomat, ”Vuorenavalloittaja ällistyi”, 6.3.2017